

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΠΡΩΤΟΔΙΚΕΙΟΥ (τρίτο τμήμα)
της 30ής Σεπτεμβρίου 2003 *

Στην υπόθεση T-203/01,

Manufacture française des pneumatiques Michelin, με έδρα το Clermont-Ferrand (Γαλλία), εκπροσωπούμενη από τους J.-F. Bellis, M. Wellinger, D. Waelbroeck και M. Johnsson, δικηγόρους,

προσφεύγουσα,

κατά

Επιτροπής των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, εκπροσωπούμενης από τον R. Wainwright, επικουρούμενο από τον A. Baran, με τόπο επιδόσεων στο Λουξεμβούργο,

καθής,

* Γλώσσα διαδικασίας: η γαλλική.

υποστηριζόμενης από την

Bandag Inc., με έδρα το Muscatine, Iowa (Ηνωμένες Πολιτείες), εκπροσωπούμενη από τους H. Calvet και R. Saint-Esteben, με τόπο επιδόσεων στο Λουξεμβούργο,

παρεμβαίνουσα,

που έχει ως αντικείμενο αίτηση ακυρώσεως της αποφάσεως 2002/405/ΕΚ της Επιτροπής, της 20ής Ιουνίου 2001, σχετικά με διαδικασία εφαρμογής του άρθρου 82 της Συνθήκης ΕΚ (COMP/E-2/36.041/PO — Michelin) (ΕΕ 2002, L 143, σ. 1),

ΤΟ ΠΡΩΤΟΔΙΚΕΙΟ ΤΩΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ
(τρίτο τμήμα),

συγκείμενο από τους K. Lenaerts, Πρόεδρο, J. Azizi και M. Jaeger, δικαστές, γραμματέας: J. Plingers, υπάλληλος διοικήσεως,

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία και κατόπιν της προφορικής διαδικασίας της 3ης Απριλίου 2003,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

Εμπορική πολιτική της προσφεύγουσας εντός των επίμαχων αγορών

- 1 Η Manufacture française des pneumatiques Michelin (στο εξής: προσφεύγουσα ή Michelin France) έχει ως κύρια δραστηριότητα την κατασκευή ελαστικών για διάφορα οχήματα. Στη Γαλλία, είναι παρούσα, ιδίως, στους τομείς της παραγωγής και της πώλησής καινούργιων και αναγομωμένων ελαστικών για φορτηγά και λεωφορεία.
- 2 Όσον αφορά τα καινούργια ελαστικά, η αγορά των ελαστικών αρχικού εξοπλισμού αντιδιαστέλλεται από εκείνη των ελαστικών αντικαταστάσεως. Η πώληση ελαστικών αρχικού εξοπλισμού (τα οποία καλούνται επίσης «πρώτης τοποθέτησεως») πραγματοποιείται χωρίς ενδιάμεσους, από τον κατασκευαστή ελαστικών απευθείας στον κατασκευαστή αυτοκινήτων. Αντίθετα, στην αγορά ελαστικών αντικαταστάσεως, η πώληση στον τελικό καταναλωτή πραγματοποιείται κυρίως μέσω μεγάλου αριθμού ειδικευμένων εμπορικών επιχειρήσεων.
- 3 Οι ανάγκες σε ελαστικά φορτηγών και λεωφορείων δεν καλύπτονται αποκλειστικά από την προσφορά καινούργιων ελαστικών. Πράγματι, εφόσον οι σκελετοί των μεταχειρισμένων ελαστικών είναι σε καλή κατάσταση, είναι δυνατόν να εφοδιαστούν με νέο πέλημα: πρόκειται για τη διαδικασία αναγομώσεως.

- 4 Η παρούσα υπόθεση αφορά την εμπορική πολιτική της προσφεύγουσας, στη Γαλλία, όσον αφορά τις αγορές, αφενός, του καινούργιου ελαστικού αντικαταστάσεως για φορτηγά και λεωφορεία και, αφετέρου, του αναγομωμένου ελαστικού για φορτηγά και λεωφορεία. Η εν λόγω πολιτική περιελάμβανε τα εξής τρία στοιχεία, τα οποία θα εξεταστούν λεπτομερέστερα στη συνέχεια: τους «γενικούς όρους των τιμών που εφαρμόζονται στους επαγγελματίες πωλητές στη Γαλλία», τη «σύμβαση για τη βέλτιστη απόδοση των ελαστικών φορτηγών και λεωφορείων Michelin» («σύμβαση PRO») και τη «σύμβαση επαγγελματικής συνεργασίας και τεχνικής βοήθειας» («Club des amis Michelin», ήτοι «Λέσχη των φίλων της Michelin»).

1. Οι γενικοί όροι των τιμών που εφαρμόζονται στους επαγγελματίες πωλητές στη Γαλλία

- 5 Οι «γενικοί όροι των τιμών που εφαρμόζονται στους επαγγελματίες πωλητές στη Γαλλία» (στο εξής: γενικοί όροι) περιελάμβαναν, αφενός, μια τιμή «τιμολογίου» η οποία ονομαζόταν «κλίμακα τιμολογήσεως» (κλίμακα καθαρής τιμής, χωρίς επιστροφές ή εκπτώσεις) και, αφετέρου, σύνολο επιστροφών ή εκπτώσεων.
- 6 Από το 1980 έως το 1996, οι εκπτώσεις που προβλέπονταν από τους γενικούς όρους χωρίζονταν σε τρεις κατηγορίες: τις εκπτώσεις βάσει της ποσότητας, τις εκπτώσεις βάσει της ποιότητας των υπηρεσιών που παρείχε ο πωλητής στους χρήστες («πριμ υπηρεσιών») και τις εκπτώσεις σε συνάρτηση με τις πωλήσεις νέων προϊόντων («πριμ προόδου»). Οι εκπτώσεις δεν ήταν «επί τιμολογίου», αλλά καταβάλλονταν στο τέλος Φεβρουαρίου του έτους που ακολουθούσε την περίοδο αναφοράς.
- 7 Το σύστημα εκπτώσεων βάσει ποσότητας προέβλεπε ετήσια επιστροφή εκφραζόμενη ως ποσοστό επί του κύκλου εργασιών με την προσφεύγουσα, της οποίας το ποσοστό αυξανόταν σταδιακά ανάλογα με τις αγορασθείσες ποσότητες. Οι γενικοί όροι προέβλεπαν, συναφώς, τρεις κλίμακες, ανάλογα με τα ελαστικά για τα οποία επρόκειτο («όλων των κατηγοριών», «μεγάλων έργων πολιτικού μηχανικού» και «αναγομωμένα»).

- 8 Επί παραδείγματι, η κλίμακα «όλες οι κατηγορίες» περιελάμβανε, το 1995, 47 βαθμίδες. Τα ποσοστά εκπτώσεως κυμαίνονταν από 7,5 % για κύκλο εργασιών 9 000 γαλλικών φράγκων (FRF) έως 13 % για κύκλο εργασιών άνω των 22 εκατομμυρίων FRF. Εκάστη των κατηγοριών «μεγάλα έργα πολιτικού μηχανικού» και «αναγομωμένα» είχε τη δική της «κλίμακα». Επί παραδείγματι, το 1995, οι εκπτώσεις κυμαίνονταν, όσον αφορά τα αναγομωμένα ελαστικά, από 2 % για κύκλο εργασιών άνω των 7 000 FRF έως 6 % για κύκλο εργασιών άνω των 3,92 εκατομμυρίων FRF.
- 9 Το 1995 και το 1996, οι γενικοί όροι προέβλεπαν, υπό ορισμένες προϋποθέσεις, τρεις προκαταβολές επί των εκπτώσεων βάσει της ποσότητας οι οποίες καταβάλλονταν, αντιστοίχως, τον Μάιο, τον Σεπτέμβριο και τον Δεκέμβριο του τρέχοντος οικονομικού έτους.
- 10 Το «πριμ υπηρεσιών» αποτελούσε αμοιβή προς τον ειδικευμένο έμπορο για τη βελτίωση του εξοπλισμού του και των υπηρεσιών του μετά την πώληση. Προκειμένου να μπορεί να τύχει της ενισχύσεως αυτής, ο έμπορος έπρεπε να έχει πραγματοποιήσει ετήσιο κύκλο εργασιών με την προσφεύγουσα ίσο προς ένα ελάχιστο όριο. Το ποσόν αυτό κυμαινόταν από 160 000 FRF το 1980 έως 205 000 FRF το 1985. Εν συνέχεια, μειώθηκε σε 50 000 FRF, ακολούθως δε σε 45 000 FRF το 1995 και το 1996. Το ποσοστό της πριμοδοτήσεως, το οποίο καθοριζόταν στην αρχή του έτους με σύμβαση ετήσιας διάρκειας συναπτόμενη με τον πωλητή σε έγγραφο τιτλοφορούμενο «πριμοδότηση για υπηρεσίες», ήταν ανάλογο με την τήρηση των υποχρεώσεων που είχε αναλάβει ο πωλητής σε διάφορους τομείς. Κάθε υποχρέωση αντιστοιχούσε σε ορισμένο αριθμό μορίων και η υπέρβαση ορισμένου αριθμού μορίων έδινε δικαίωμα πριμοδοτήσεως αντίστοιχης προς το ποσοστό του πραγματοποιηθέντος με την προσφεύγουσα κύκλου εργασιών ως προς το σύνολο των κατηγοριών. Το ποσοστό έφθανε μέχρι το 1,5 % για την περίοδο μεταξύ 1980 και 1991, και έως 2,25 % για την περίοδο μεταξύ 1992 και 1996. Η ανώτατη «βαθμολογία» ήταν 35 μόρια και η ανώτατη πριμοδότηση καταβαλλόταν εφόσον είχαν επιτευχθεί 31 μόρια επί των 35. Μεταξύ των υποχρεώσεων, από τις οποίες μπορούσαν να κερδηθούν μόρια, ήταν εκείνη της προωθήσεως της πωλήσεως νέων προϊόντων της προσφεύγουσας καθώς και η υποχρέωση παροχής πληροφοριών στην προσφεύγουσα σχετικά με την αγορά. Ο πωλητής κέρδιζε ένα πρόσθετο μόριο εάν προέβαινε συστηματικά στην αναγόμωση των σκελετών Michelin στη Michelin France. Το 1996, απαιτούνταν να γίνεται συστηματικά μόνον η πρώτη αναγόμωση των σκελετών Michelin στην προσφεύγουσα. Το πριμ για υπηρεσίες καταργήθηκε από το 1997 και μετά.

- 11 Το «πριμι προόδου» είχε σκοπό να επιβραβεύει τους πωλητές οι οποίοι δέχονταν στην αρχή του έτους να αναλάβουν γραπτώς την υποχρέωση να υπερβούν ένα ελάχιστο βασικό όριο εκφραζόμενο σε αριθμό ετησίως αγοραζομένων ελαστικών το οποίο καθοριζόταν από κοινού, βάσει της κατά το παρελθόν δραστηριότητάς τους και των μελλοντικών τους προοπτικών και οι οποίοι κατόρθωναν να το υπερβούν. Το βασικό όριο προτεινόταν κάθε έτος κατόπιν διαπραγματεύσεων με τον πωλητή. Το 1995 και το 1996, υπέρβαση του βασικού ορίου ίση ή ανώτερη του 20 % παρείχε δικαίωμα εκπτώσεως 2 ή 2,5 % επί του συνολικού κύκλου εργασιών ο οποίος πραγματοποιήθηκε με την προσφεύγουσα στον τομέα των φορτηγών.
- 12 Εξάλλου, οι πωλητές, των οποίων ο κύκλος εργασιών με την προσφεύγουσα υπερέβαινε επί δύο συνεχείς χρήσεις το καθορισμένο ελάχιστο όριο, αποκτούσαν το δικαίωμα να συνάψουν «σύμβαση εμπορικής συνεργασίας» (αποκαλούμενη «ατομική σύμβαση») παρέχουσα δικαίωμα σε πρόσθετες εκπτώσεις, 16 έως 18 σημαντικοί πωλητές υπέγραψαν αυτόν τον τύπο συμβάσεως μεταξύ 1993 και 1996.
- 13 Από το 1997 και μετά, η προσφεύγουσα τροποποίησε τους όρους συναλλαγών της με τους πωλητές. Όσον αφορά τα καινούργια ελαστικά φορτηγών, οι κυριότερες τροποποιήσεις ήταν η κατάργηση των εκπτώσεων βάσει ποσότητας, του πριμι για υπηρεσίες και του πριμι προόδου, καθώς και η εισαγωγή νέων κατηγοριών εκπτώσεων: των «εκπτώσεων επί του τιμολογίου», του «πριμι για επίτευξη του στόχου», των «εκπτώσεων τέλους του έτους» καθώς και «εκπτώσεως για ποικιλία προϊόντων». Οι εκπτώσεις αυτές εφαρμόστηκαν το 1997 και το 1998. Από το 1997 και μετά, το μεγαλύτερο μέρος των εκπτώσεων, που παλαιότερα καταβάλλονταν στο τέλος Φεβρουαρίου του έτους που ακολουθούσε την περίοδο αναφοράς, ενσωματώθηκαν στα τιμολόγια.
- 14 Οι εκπτώσεις επί τιμολογίου (οι οποίες κυμαίνονταν μεταξύ 15 και 19 %) χορηγούνταν σε συνάρτηση με τον αριθμό καινούργιων ελαστικών των κατηγοριών «φορτηγά και λεωφορεία/δημόσια έργα/μικρά έργα πολιτικού μηχανικού» που είχαν αγοραστεί το προηγούμενο έτος, του μέσου όρου των δύο προηγούμενων ετών ή ακόμη του μέσου όρου των τριών προηγούμενων ετών, ανάλογα με την πλέον συμφέρουσα λύση για τον πωλητή.

- 15 Οι πωλητές, οι οποίοι επιθυμούσαν να τύχουν εκπτώσεων επί του τιμολογίου μεγαλύτερων από το ποσό το οποίο εδικαιούντο δυνάμει των προηγούμενων επιδόσεών τους, έπρεπε να συνάψουν με την προσφεύγουσα σύμβαση στόχου, η οποία ελάμβανε υπόψη τις δυνατότητες του πωλητή και την προβλεπόμενη εξέλιξη της αγοράς. Η έκπτωση επί του τιμολογίου, η οποία μπορούσε να χορηγηθεί, αντιστοιχούσε στο επίπεδο της υποχρέωσης που είχε αναλάβει ο πωλητής.
- 16 Οι πωλητές, οι οποίοι είχαν υπογράψει σύμβαση στόχου ελάμβαναν, το 1997, «πριμοδότηση για επίτευξη του στόχου» ύψους 2 % επί του ετήσιου καθαρού κύκλου εργασιών, η οποία καταβαλλόταν στο τέλος Φεβρουαρίου, εάν ο στόχος είχε επιτευχθεί. Το 1998, η πριμοδότηση αυτή είχε καθοριστεί σε 1,5 %.
- 17 Ανάλογα με την έκπτωση επί του τιμολογίου που είχε χορηγηθεί αρχικώς, καθώς και με τον καθαρό κύκλο εργασιών, καταβαλλόταν «έκπτωση τέλους του έτους» κατά τα τέλη Φεβρουαρίου, η οποία κυμαινόταν μεταξύ 0 και 3 %. Η «έκπτωση για ποικιλία προϊόντων» χορηγούνταν στους πωλητές, των οποίων ο κύκλος εργασιών στον τομέα των ελαστικών, συμπεριλαμβανομένων όλων των κατηγοριών, ήταν ανώτερος κατά 50 % από τον συνολικό κύκλο εργασιών τους και οι οποίοι πραγματοποιούσαν σημαντικές πωλήσεις σε τουλάχιστον δύο από τις ακόλουθες τέσσερις κατηγορίες: επιβατικά/εμπορικά οχήματα, μοτοσυκλέτες/μηχανάκια, φορτηγά/λεωφορεία και γεωργικά οχήματα. Οι εν λόγω πωλητές είχαν δικαίωμα σε έκπτωση τέλους του έτους επί του κύκλου εργασιών σε καινούργια προϊόντα (εξααιρούμενης της κατηγορίας «μεγάλα έργα πολιτικού μηχανικού») και σε αναγομωμένα προϊόντα, βάσει κλίμακας που κυμαινόταν από 1 έως 2,20 % το 1997 και από 1,5 έως 2,70 % το 1998.
- 18 Όσον αφορά τα αναγομωμένα ελαστικά φορτηγών και λεωφορείων, το σύστημα περιελάμβανε, από του έτους 1997 και εξής, δύο ειδών εκπτώσεις, ήτοι, πρώτον, έκπτωση επί του τιμολογίου ύψους 5 % που εφαρμοζόταν σε όλα τα αναγομωμένα προϊόντα και, δεύτερον, ποσοτική έκπτωση τέλους του έτους, ανάλογη με τον συνολικό καθαρό κύκλο εργασιών στον τομέα των αναγομωμένων ελαστικών (εμπορικά οχήματα, φορτηγά και λεωφορεία, δημόσια έργα, γεωργικά οχήματα, μικρά και μεγάλα έργα πολιτικού μηχανικού), η οποία αυξανόταν προοδευτικά από 1 % (από τα 6 500 FRF και πάνω) έως 4 % (άνω των 2 500 000 FRF) του συνολικού καθαρού κύκλου εργασιών αναγομωμένων ελαστικών, με βάση κλίμακα 16 βαθμίδων που κυμαίνονταν από 1 % στη βάση της κλίμακας έως 0,1 % στην κορυφή.

- 19 Στους πωλητές, οι οποίοι είχαν υπογράψει ατομική σύμβαση, εξακολουθούσαν να χορηγούνται πρόσθετες εκπτώσεις (τόσο για τα καινούργια όσο και για τα αναγομωμένα ελαστικά).

2. Η σύμβαση για τη βέλτιστη απόδοση των ελαστικών φορτηγών/λεωφορείων Michelin («σύμβαση PRO»)

- 20 Η σύμβαση για τη βέλτιστη απόδοση των ελαστικών φορτηγών και λεωφορείων Michelin («σύμβαση PRO»), η οποία καθιερώθηκε το 1993 και προοριζόταν μόνο για τους πωλητές που αγόραζαν καινούργια ελαστικά φορτηγών και λεωφορείων από τη Michelin France, επέτρεπε στους πωλητές να τυγχάνουν περαιτέρω εκπτώσεων. Για να γίνει αυτό, ο πωλητής έπρεπε να αναλάβει διάφορες υποχρεώσεις, όπως να υπογράψει με την προσφεύγουσα δέσμευση όσον αφορά το πριμι προόδου για ελαστικά φορτηγών και λεωφορείων κατά το τρέχον έτος και να παραδώσει για αναγόμευση τους σκελετούς ελαστικών φορτηγών και λεωφορείων που είχαν φθάσει το προβλεπόμενο από τον νόμο όριο αποσύρσεως λόγω φθοράς. Σε αντάλλαγμα, για κάθε σκελετό ελαστικών φορτηγών και λεωφορείων που είχε θεωρηθεί «κατάλληλος για αναγόμευση» από την προσφεύγουσα, ο πωλητής ελάμβανε 45,65 ή 120 FRF, ανάλογα με το είδος του ελαστικού. Εάν οι σκελετοί υφίσταντο επίσης αναχάραξη και στη συνέχεια ετίθεντο σε κυκλοφορία, ο πωλητής εισέπραττε επιπλέον 15,25 ή 40 FRF. Κατά συνέπεια, ο πωλητής μπορούσε να τύχει μέγιστης εκπτώσεως 160 FRF. Η πριμοδότηση είχε τη μορφή πιστώσεως η οποία παρεχόταν στον πωλητή για την αγορά καινούργιων ελαστικών φορτηγών και λεωφορείων. Ο αριθμός των πριμοδοτήσεων «PRO» είχε ως ανώτατο όριο τον αριθμό των καινούργιων ελαστικών που αγοράστηκαν κατά το προηγούμενο έτος. Από το 1997 και μετά το ποσό των χορηγούμενων πριμοδοτήσεων είχε ως ανώτατο όριο τον αριθμό ελαστικών που ο πωλητής είχε αναλάβει τη δέσμευση να αγοράσει κατά το τρέχον έτος, στο πλαίσιο της συμβάσεως στόχου του 1997. Το 1998, η «σύμβαση PRO» καταργήθηκε.

3. Σύμβαση επαγγελματικής συνεργασίας και τεχνικής βοήθειας (το «Club des amis Michelin»)

- 21 Το «Club des amis Michelin», το οποίο ιδρύθηκε το 1990, αποτελείται από πωλητές ελαστικών οι οποίοι επιθυμούν να αναπτύξουν στενότερη συνεργασία με την προ-

σφεύγουσα. Η προσφεύγουσα συμμετέχει στα οικονομικά του πωλητή, μέλους του Club, ιδίως μέσω συνεισφοράς στις επενδύσεις και την κατάρτιση, καθώς και με χρηματοδοτική συμμετοχή της τάξεως του 0,75 % του ετήσιου κύκλου εργασιών των «υπηρεσιών Michelin» («Service Michelin»). Σε αντάλλαγμα η προσφεύγουσα ζητούσε, ιδίως, τα ακόλουθα: ο πωλητής να κοινοποιεί στην προσφεύγουσα διάφορα στοιχεία σχετικά με την επιχείρησή του (κοινοποίηση των ισολογισμών, των στατιστικών σχετικά με τον κύκλο εργασιών και την παροχή υπηρεσιών, των στοιχείων που αφορούν τους μετόχους)· ο πωλητής, μέλος του Club, πρέπει να επιτρέπει ελέγχους ποιότητας των υπηρεσιών, να προβάλλει το σήμα Michelin, ιδίως δε τα νέα προϊόντα, και να διατηρεί επαρκές απόθεμα προϊόντων Michelin ώστε να είναι σε θέση να ικανοποιήσει αμέσως το αίτημα του πελάτη. Μέχρι το 1995, είχε την υποχρέωση να μην προσανατολίζει προς άλλα σήματα την — αυθόρμητη — ζήτηση προϊόντων Michelin από τους πελάτες. Τέλος, είχε την υποχρέωση να προβαίνει στην πρώτη αναγόμωση των σκελετών των ελαστικών φορτηγών και λεωφορείων στη Michelin France. Ο τελευταίος αυτός όρος, ο οποίος εισήχθη το 1991, ήρθη το 1993 όσον αφορά τα μικρά εμπορικά οχήματα και καταργήθηκε πλήρως το 1995.

Η διοικητική διαδικασία και η προσβαλλομένη απόφαση

- 22 Τον Μάιο του 1996, η Επιτροπή κίνησε αυτεπαγγέλτως διαδικασία κατά της προσφεύγουσας. Διέθετε στοιχεία που οδηγούσαν σε υπόνοιες ότι η προσφεύγουσα έκανε κατάχρηση της δεσπόζουσας θέσεώς της στη γαλλική αγορά ελαστικών αντικαταστάσεως για φορτηγά και λεωφορεία, επιβάλλοντας στους πωλητές μη δίκαιους όρους συναλλαγών, οι οποίοι βασίζονταν ιδίως σε σύστημα εκπτώσεων με σκοπό την πλήρη δέσμευσή τους. Η Επιτροπή ζήτησε επανειλημμένως λεπτομερείς πληροφορίες από την προσφεύγουσα, από τους ανταγωνιστές της καθώς και από τους πωλητές και τους εισαγωγείς ελαστικών. Εξάλλου, δυνάμει του άρθρου 14, παράγραφος 3, του κανονισμού αριθ. 17 του Συμβουλίου, της 6ης Φεβρουαρίου 1962, πρώτου κανονισμού εφαρμογής των άρθρων [81] και [82] της Συνθήκης (ΕΕ ειδ. έκδ. 08/001, σ. 25), πραγματοποιήθηκαν έρευνες στην προσφεύγουσα τον Ιούνιο του 1997.

- 23 Με επιστολή της 30ής Απριλίου 1998, η προσφεύγουσα ανέλαβε τη δέσμευση έναντι της Επιτροπής να τροποποιήσει τους εμπορικούς όρους της στη γαλλική αγορά των καινούργιων ελαστικών αντικαταστάσεως για φορτηγά και λεωφορεία και των αναγομωμένων, ώστε να εξαλείψει όλες τις πτυχές της εμπορικής πολιτικής της, τις οποίες έθεσε εν αμφιβόλω η Επιτροπή.
- 24 Στις 28 Ιουνίου 1999, η Επιτροπή γνωστοποίησε τις αιτιάσεις της στην προσφεύγουσα. Η τελευταία απήντησε στις 8 Νοεμβρίου 1999. Η ακρόαση της προσφεύγουσας πραγματοποιήθηκε στις 20 Δεκεμβρίου 1999.
- 25 Στις 20 Ιουνίου 2001, η Επιτροπή εξέδωσε την απόφαση 2002/405/ΕΚ, σχετικά με διαδικασία εφαρμογής του άρθρου 82 της Συνθήκης ΕΚ (COMP/E-2/36.041/PO — Michelin) (ΕΕ 2002, L 143, σ. 1, στο εξής: προσβαλλομένη απόφαση). Με την προσβαλλομένη απόφαση, η Επιτροπή διαπιστώνει εκ προοιμίου ότι ο τομέας των ελαστικών αντικαταστάσεως για φορτηγά και λεωφορεία περιλαμβάνει δύο σχετικές αγορές, ήτοι την αγορά καινούργιων ελαστικών αντικαταστάσεως και την αγορά αναγομωμένων ελαστικών. Η προσφεύγουσα φέρεται να κατέχει, στη Γαλλία, δεσπόζουσα θέση στις δύο αυτές αγορές προϊόντων.
- 26 Σύμφωνα με την Επιτροπή, η προσφεύγουσα καταχράστηκε τη δεσπόζουσα θέση της στις δύο αυτές αγορές ακολουθώντας, στη Γαλλία, έναντι των πωλητών, εμπορική πολιτική και πολιτική τιμών βιαιοζόμενη σε πολύπλοκο σύστημα εκπτώσεων, επιστροφών και/ή οικονομικών πλεονεκτημάτων που είχε ως κύριο σκοπό τη διατήρηση της εμπιστοσύνης τους και τη διαφύλαξη των μεριδίων αγοράς της. Θεωρούνται ιδιαιτέρως ως καταχρηστικά τα συστήματα εκπτώσεων βάσει των γενικών όρων, της «συμβάσεως PRO» και της «συμβάσεως επαγγελματιικής συνεργασίας και τεχνικής βοήθειας».

27 Το διατακτικό της προσβαλλομένης αποφάσεως ορίζει:

«Άρθρο 1

Η Επιτροπή διαπιστώνει ότι κατά την περίοδο μεταξύ 1ης Ιανουαρίου 1990 και 31ης Δεκεμβρίου 1998, η [προσφεύγουσα] παρέβη τις διατάξεις του άρθρου 82 της συνθήκης ΕΚ εφαρμόζοντας, στους πωλητές καινούριων ελαστικών αντικατάστασης και αναγομωμένων ελαστικών για φορτηγά και λεωφορεία στη Γαλλία, συστήματα εκπτώσεων με στόχο την προσέλκυση πιστών πωλητών.

Άρθρο 2

Για την παράβαση που αναφέρεται στο άρθρο 1, επιβάλλεται στην [προσφεύγουσα] πρόστιμο ύψους 19,76 εκατομμυρίων ευρώ.

[...]

Άρθρο 3

[Η προσφεύγουσα] απέχει από κάθε επανάληψη της συμπεριφοράς που αναφέρεται στο άρθρο 1 καθώς και από κάθε συμπεριφορά ισοδυνάμου αποτελέσματος.

Άρθρο 4

Η παρούσα απόφαση απευθύνεται στην [προσφεύγουσα].»

Η διαδικασία ενώπιον του Πρωτοδικείου

- 28 Με δικόγραφο που κατέθεσε στη Γραμματεία του Πρωτοδικείου, στις 4 Σεπτεμβρίου 2001, η προσφεύγουσα άσκησε την παρούσα προσφυγή.
- 29 Με πράξη που κατέθεσε στη Γραμματεία του Πρωτοδικείου, στις 3 Ιανουαρίου 2002, η Bandag Inc. (στο εξής: Bandag) ζήτησε να παρέμβει υπέρ της Επιτροπής.
- 30 Με επιστολή της 8ης Φεβρουαρίου 2002, η προσφεύγουσα ζήτησε να αφαιρεθούν πολλά εμπιστευτικά στοιχεία από τον φάκελο ο οποίος θα κοινοποιούνταν στην Bandag.
- 31 Με διάταξη του προέδρου του τρίτου τμήματος του Πρωτοδικείου, της 28ης Φεβρουαρίου 2002, επετράπη στην Bandag να παρέμβει υπέρ της Επιτροπής. Στην Bandag κοινοποιήθηκαν στοιχεία του φακέλου, απ' όπου είχαν απαλειφθεί τα απόρρητα δεδομένα με επιμέλεια της προσφεύγουσας.
- 32 Η Bandag κατέθεσε το υπόμνημά της παρεμβάσεως, στις 21 Μαΐου 2002, επί του οποίου οι κύριοι διάδικοι διατύπωσαν τις παρατηρήσεις τους.

- 33 Με διάταξη της 15ης Οκτωβρίου 2002, ο πρόεδρος του τρίτου τμήματος του Πρωτοδικείου έκανε εν μέρει δεκτό το αίτημα της προσφεύγουσας περί τηρήσεως απορρήτου. Ακολούθως, ο γραμματέας διαβίβασε στην Bandag αντίγραφο των στοιχείων του φακέλου, τα οποία το Πρωτοδικείο θεώρησε ως μη εμπιστευτικά.
- 34 Κατόπιν εκθέσεως του εισηγητή δικαστή, το Πρωτοδικείο (τρίτο τμήμα) αποφάσισε τη διενέργεια της προφορικής διαδικασίας. Στο πλαίσιο των μέτρων οργάνωσης της διαδικασίας, το Πρωτοδικείο έθεσε γραπτές ερωτήσεις προς τους κύριους διαδίκους, στις οποίες αυτοί απάντησαν εμπροθέσμως.
- 35 Οι κύριοι διάδικοι ανέπτυξαν προφορικά τις απόψεις τους και απάντησαν στις προφορικές ερωτήσεις του Πρωτοδικείου κατά τη συνεδρίαση της 3ης Απριλίου 2003. Η Bandag δεν παρέστη κατά τη συνεδρίαση.
- 36 Κατά τη συνεδρίαση, η Επιτροπή κατέθεσε στο Πρωτοδικείο τις απαντήσεις των πωλητών ελαστικών Michelin στις αιτήσεις της Επιτροπής περί παροχής πληροφοριών της 30ής Δεκεμβρίου 1996 και της 27ης Οκτωβρίου 1997 οι οποίες, σύμφωνα με το άρθρο 67, παράγραφος 3, δεύτερο εδάφιο, του Κανονισμού Διαδικασίας του Πρωτοδικείου, δεν κοινοποιήθηκαν στην προσφεύγουσα και στην Bandag. Οι κύριοι διάδικοι συνήνεσαν ρητώς, κατά τη συνεδρίαση, να ελέγξει το Πρωτοδικείο τη συμφωνία των απαντήσεων των πωλητών προς τους πίνακες που κατήρτισε η Επιτροπή κατά τη διοικητική διαδικασία, οι οποίοι περιλαμβάνουν, ανωνύμως, τις απαντήσεις αυτές.
- 37 Κατόπιν αιτήματος του Πρωτοδικείου, η Επιτροπή κατέθεσε, στις 24 Απριλίου 2003, τις επιστολές που αντηλλάγησαν μεταξύ αυτής και της Bandag, κατά το χρονικό διάστημα μεταξύ Οκτωβρίου και Δεκεμβρίου 1996, σχετικά με τους πωλητές οι οποίοι διαθέτουν στοιχεία χρήσιμα για τις έρευνες της Επιτροπής. Οι επιστολές αυτές δεν ανακοινώθηκαν στην προσφεύγουσα. Κατά τη συνεδρίαση, οι κύριοι διάδικοι συνήνεσαν ρητώς να ελέγξει το Πρωτοδικείο εάν, όπως ισχυρίζεται η προσφεύγουσα, η Επιτροπή ήρθε σε επαφή, κατά τη διοικητική διαδικασία, αποκλειστικώς και μόνον με τους πωλητές που υπέδειξε η Bandag.

Αιτήματα των διαδίκων

- 38 Η προσφεύγουσα ζητεί από το Πρωτοδικείο:
- να ακυρώσει την προσβαλλομένη απόφαση
  - τουλάχιστον, να ακυρώσει το πρόστιμο που επιβλήθηκε με την προσβαλλομένη απόφαση ή να μειώσει ουσιωδώς το ύψος του·
  - να καταδικάσει την Επιτροπή στα δικαστικά έξοδα.
- 39 Η Επιτροπή ζητεί από το Πρωτοδικείο:
- να απορρίψει την προσφυγή·
  - να καταδικάσει την προσφεύγουσα στα δικαστικά έξοδα.
- 40 Η Bandag ζητεί από το Πρωτοδικείο:
- να απορρίψει την προσφυγή·

— να καταδικάσει την προσφεύγουσα στα δικαστικά έξοδα της παρεμβάσεως.

Σκεπτικό

- 41 Η προσφυγή περιλαμβάνει δύο μέρη. Το πρώτο αφορά τον προβαλλόμενο παράνομο χαρακτήρα της προσβαλλομένης αποφάσεως στο μέτρο που διαπιστώνει παράβαση του άρθρου 82 ΕΚ. Το δεύτερο μέρος αφορά τον προβαλλόμενο παράνομο χαρακτήρα του επιβληθέντος προστίμου.

1. Επί του προβαλλόμενου παράνομου χαρακτήρα της προσβαλλόμενης αποφάσεως στο μέτρο που διαπιστώνει παράβαση του άρθρου 82 ΕΚ

Εισαγωγικές παρατηρήσεις

- 42 Η προσφεύγουσα προβάλλει πέντε λόγους ακυρώσεως οι οποίοι αντλούνται από σειρά παραβάσεων του άρθρου 82 ΕΚ. Οι τρεις πρώτοι λόγοι αφορούν, αντιστοίχως, τις εκπτώσεις λόγω ποσότητας, τα προμίσια υπηρεσίες και τους όρους λειτουργίας του Club des amis Michelin. Με τον τέταρτο λόγο ακυρώσεως, η προσφεύγουσα αμφισβητεί ότι η σώρευση των διαφόρων συστημάτων εκπτώσεων έχει περαιτέρω επιπτώσεις όσον αφορά την κατάχρηση δεσπόζουσας θέσεως. Με τον πέμπτο λόγο, η προσφεύγουσα επικρίνει την Επιτροπή διότι δεν προέβη σε συγκεκριμένη ανάλυση των συνεπειών από τις φερόμενες ως παράνομες πρακτικές.

- 43 Το Πρωτοδικείο διαπιστώνει ότι η προσφεύγουσα, με την προσφυγή της, δεν αμφισβητεί σειρά διαπιστώσεων στις οποίες προέβη η Επιτροπή με την προσβαλλόμενη απόφαση.
- 44 Συγκεκριμένα, η προσφεύγουσα δεν αμφισβητεί ότι σχετικές αγορές είναι αυτές που όριζε η προσβαλλόμενη απόφαση, ήτοι η γαλλική αγορά καινούργιων ελαστικών αντικαταστάσεως για φορτηγά και λεωφορεία και η γαλλική αγορά αναγομωμένων ελαστικών για τα ίδια οχήματα (αιτιολογικές σκέψεις 109 έως 171 της προσβαλλόμενης αποφάσεως). Ομοίως, δεν αμφισβητεί τη διαπίστωση ότι η ίδια κατέχει δεσπόζουσα θέση στις αγορές αυτές (αιτιολογικές σκέψεις 172 έως 208 της προσβαλλόμενης αποφάσεως).
- 45 Επίσης, η προσφεύγουσα δεν προβάλλει ειδικούς λόγους ακυρώσεως κατά των διαπιστώσεων της Επιτροπής σχετικά με τον καταχρηστικό χαρακτήρα του πριμ προόδου (αιτιολογικές σκέψεις 67 έως 74 και 260 έως 271 της προσβαλλόμενης αποφάσεως) και της «συμβάσεως PRO» (αιτιολογικές σκέψεις 97 έως 100 και 297 έως 314 της προσβαλλόμενης αποφάσεως).
- 46 Όταν ερωτήθηκε, κατά τη συνεδρίαση, πώς η προσφυγή μπορεί να οδηγήσει στην αιτηθείσα ολική ακύρωση της προσβαλλόμενης αποφάσεως (βλ. σκέψη 38 ανωτέρω), η προσφεύγουσα διευκρίνισε ότι επικαλέστηκε, με την προσφυγή της, οριζόντιο λόγο ακυρώσεως ο οποίος αφορά το σύνολο των πρακτικών που αμφισβητούνται με την προσβαλλόμενη απόφαση. Πρόκειται για τον πέμπτο λόγο ακυρώσεως, περί παραβάσεως του άρθρου 82 ΕΚ, καθόσον η Επιτροπή δεν προέβη σε συγκεκριμένη ανάλυση των αποτελεσμάτων των αμφισβητούμενης νομιμότητας πρακτικών (βλ. σκέψεις 235 έως 246 κατωτέρω).
- 47 Ως εκ τούτου, ακόμα και εάν δεν γίνει δεκτός ο πέμπτος λόγος ακυρώσεως που επικαλείται η προσφεύγουσα, η προσφυγή μπορεί πάντως να οδηγήσει σε μερική ακύρωση της προσβαλλόμενης αποφάσεως και μείωση του ύψους του προστίμου.

Επί του πρώτου λόγου ακυρώσεως: η Επιτροπή παρέβη το άρθρο 82 ΕΚ, δεχόμενη ότι οι εκπτώσεις λόγω ποσότητας συνιστούν κατάχρηση κατά την έννοια της εν λόγω διατάξεως

Η προσβαλλομένη απόφαση

48 Με τις αιτιολογικές σκέψεις 216 και 217 της προσβαλλομένης απόφασεως, η Επιτροπή διευκρινίζει:

«(216) Οι εκπτώσεις [...] [βάσει της ποσότητας] ελάμβαναν τη μορφή ετήσιας επιστροφής ποσοστού υπολογιζόμενου επί του συνολικού κύκλου εργασιών (ελαστικά φορτηγών και λεωφορείων, επιβατικών και κλειστών εμπορικών οχημάτων) που είχε πραγματοποιηθεί με τη Michelin France. Για να είναι επιλέξιμος, ένας πωλητής έπρεπε να φθάσει το ελάχιστο όριο κύκλου εργασιών που προβλεπόταν στις κλίμακες εκπτώσεων. Το Δικαστήριο, τόσο στην πρώτη υπόθεση Michelin [...] όσο και στη μόνιμη [πάγια] και πρόσφατη νομολογία, καταδικάζει την απλή πρακτική των εκπτώσεων βάσει της ποσότητας που εφαρμόζουν επιχειρήσεις σε δεσπόζουσα θέση, όταν υπερβαίνει το εύλογο χρονικό διάστημα τριών μηνών (πράγμα που συμβαίνει στην περίπτωση αυτή) με την αιτιολόγηση ότι δεν μπορεί να εξισωθεί με κανονική πολιτική ανταγωνισμού μέσω των τιμών. Πράγματι, η απλή αγορά ελάχιστης συμπληρωματικής ποσότητας προϊόντων Michelin επιτρέπει στον πωλητή να τύχει έκπτωσης επί του συνολικού κύκλου εργασιών του με τη Michelin και, συνεπώς, είναι ανώτερη από την ορθή οριακή ή γραμμική αμοιβή για την συμπληρωματική αγορά, γεγονός που συνιστά ισχυρό κίνητρο. Το Δικαστήριο επιμένει στο γεγονός ότι μια έκπτωση μπορεί να αντιστοιχεί μόνο στις οικονομίες κλίμακας που πραγματοποίησε η επιχείρηση χάρη στις συμπληρωματικές αγορές εκ μέρους των καταναλωτών.

(217) Εξάλλου, στο μέτρο που οι εκπτώσεις αυτές καταβάλλονταν μόνο τον Φεβρουάριο του έτους που ακολουθούσε την αγορά των ελαστικών (πρακτική που εφάρμοζε μόνον η Michelin, εφόσον όλοι οι ανταγωνιστές της χορηγούν αμέσως το μεγαλύτερο μέρος των επιστροφών τους), [διάφορες] επιπτώσεις της κατάχρησης γίνονταν αισθητές.»

49 Κατά την Επιτροπή, τα συνεπαγόμενα κατάχρηση αποτελέσματα του συστήματος των εκπτώσεων βάσει ποσότητας ήταν τα ακόλουθα.

50 Κατά πρώτον, η Επιτροπή διατείνεται ότι οι εκπτώσεις βάσει ποσότητας είχαν μη δίκαιο χαρακτήρα (σκέψεις 218 έως 225 της προσβαλλομένης αποφάσεως). Διευκρινίζει, συναφώς, ότι οι πωλητές δεν ήταν σε θέση να γνωρίζουν μετά βεβαιότητας την τελική τιμή αγοράς των ελαστικών Michelin. Συγκεκριμένα, «δεδομένου ότι οι επιστροφές υπολογίζονταν επί του συνολικού κύκλου εργασιών Michelin και αυτό ένα περίπου έτος μετά την έναρξη των πρώτων αγορών, ήταν αδύνατο οι πωλητές να γνωρίζουν πριν από τις τελευταίες παραγγελίες το επίπεδο της πραγματικής ανά μονάδα τιμής των ελαστικών, γεγονός που τους έθετε σε κατάσταση αβεβαιότητας και ανασφάλειας και τους οδηγούσε να ελαχιστοποιούν τους κινδύνους με το να αγοράζουν το μεγαλύτερο μέρος των προϊόντων τους από τη Michelin» (σκέψη 220 της προσβαλλομένης αποφάσεως). Εξάλλου, σύμφωνα με την Επιτροπή, «λόγω του ισχυρού ανταγωνισμού και των περιορισμένων περιθωρίων κέρδους στον τομέα (γύρω στο 3,7 % σύμφωνα με την έρευνα της Επιτροπής), οι πωλητές αναγκάζονταν να μεταπωλούν με ζημία εν αναμονή της καταβολής των επιστροφών. Η τιμή που ο πωλητής κατέβαλλε στη Michelin ήταν γενικά ανώτερη [υψηλότερη] από αυτή που ζητούσε από τον τελικό καταναλωτή. Κατά συνέπεια, ο πωλητής πωλούσε αρχικώς με ζημία και μόνον όταν ελάμβανε τα διάφορα “μπόνους” και τις προμηθευτικές επιστροφές μπορούσε να καλύψει το κόστος και να έχει μικρό περιθώριο κέρδους» (αιτιολογική σκέψη 218 της προσβαλλομένης αποφάσεως). Κατ’ αυτόν τον τρόπο, το σύστημα φέρεται να υποχρέωνε τους πωλητές να ευρίσκονται σε αδικαιολόγητη κατάσταση χρέους σε οικονομικό επίπεδο (αιτιολογική σκέψη 224 της προσβαλλομένης αποφάσεως). Τέλος, η Επιτροπή τονίζει ότι, «λαμβάνοντας υπόψη την ιδιαίτερα καθυστερημένη καταβολή των επιστροφών, οι πωλητές ήταν υποχρεωμένοι να αναλαμβάνουν έναντι της Michelin ποσοτικές υποχρεώσεις (στο πλαίσιο της προμηθευτικής προόδου) πριν ακόμα εισπράξουν τις εκπτώσεις βάσει της ποσότητας για το προηγούμενο έτος» (αιτιολογική σκέψη 223 της προσβαλλομένης αποφάσεως).

51 Δεύτερον, οι εκπτώσεις βάσει ποσότητας φέρεται να είχαν ως αποτέλεσμα τη δημιουργία κύκλου πιστών πελατών (αιτιολογικές σκέψεις 226 έως 239 της προσβαλλομένης αποφάσεως). Η Επιτροπή διευκρινίζει ότι «κάθε σύστημα επιστροφών που χορηγούνται ανάλογα με τις ποσότητες που πωλήθηκαν κατά τη διάρκεια μιας σχετικά μεγάλης περιόδου αναφοράς έχει ως αποτέλεσμα την αύξηση της πίεσης που ασκείται στον πωλητή, στο τέλος της περιόδου αναφοράς, να φθάσει τον απαραίτητο κύκλο εργασιών ώστε να τύχει του αντίστοιχου πλεονεκτήματος ή να μην υποστεί την

προβλεπόμενη ζημία για το σύνολο της περιόδου» (αιτιολογική σκέψη 228 της προσβαλλομένης αποφάσεως). Η Επιτροπή προσθέτει ακόμα ότι ο πωλητής είχε συμφέρον να υπερβεί τον προβλεπόμενο ανώτατο κύκλο εργασιών «εφόσον αυτό του επέτρεπε να υπογράψει “εμπορική σύμβαση” με τη Michelin και να απολαύει όλων των πλεονεκτημάτων που συνεπαγόταν η σύμβαση αυτή» (αιτιολογική σκέψη 230 της προσβαλλομένης αποφάσεως).

- 52 Τρίτον, οι εκπτώσεις βάσει ποσότητας φέρονται να είχαν ως αποτέλεσμα τη στεγανοποίηση της αγοράς (αιτιολογικές σκέψεις 240 έως 247 της προσβαλλομένης αποφάσεως). Κατά την Επιτροπή, «οι εκπτώσεις εφαρμόζονταν αποκλειστικά στις αγορές που πραγματοποιούνταν από τη Michelin France και, συνεπώς, απέτρεπαν τους ενδιαφερομένους από το να πραγματοποιούν αγορές στο εξωτερικό ή από εισαγωγείς. Αντίθετα, το υψηλό επίπεδο της κλίμακας τιμολόγησης πριν από την έκπτωση που ίσχυε στη Γαλλία απέτρεπε τους ξένους από το να αγοράζουν στη Γαλλία» (αιτιολογική σκέψη 240 της προσβαλλομένης αποφάσεως).

Αρχές που διέπουν την αναγνώριση του καταχρηστικού χαρακτήρα συστήματος εκπτώσεων εφαρμoζόμενου από επιχείρηση με δεσπόζουσα θέση

- 53 Η προσφεύγουσα ισχυρίζεται ότι κάθε έκπτωση έχει ως αποτέλεσμα τη δημιουργία κύκλου πιστών πελατών καθόσον παρακινεί τους πελάτες να αυξήσουν τις αγορές τους από εκείνον που την προσφέρει. Για τη διαπίστωση παραβάσεως του άρθρου 82 ΕΚ, η Επιτροπή θα έπρεπε να αποδείξει ότι οι εκπτώσεις μπορούν να πλήξουν τη δομή της αγοράς από πλευράς ανταγωνισμού και να παράσχουν, τελικά, τη δυνατότητα καταχρήσεως εις βάρος του καταναλωτή. Δεδομένου ότι σκοπός του δικαίου του ανταγωνισμού είναι, ακριβώς, η ενθάρρυνση του ανταγωνισμού διά των τιμών, η προσφεύγουσα θεωρεί ότι σύστημα παροχής εκπτώσεων δεν μπορεί να χαρακτηριστεί ως καταχρηστικό εμμή μόνον εάν έχει ως αποτέλεσμα τον αποκλεισμό από την αγορά ή, με άλλα λόγια, εάν περιορίζει μακροπρόθεσμα τον ανταγωνισμό και παρέχει τη δυνατότητα στην επιχείρηση με δεσπόζουσα θέση να αποσβέσει το κόστος της πολιτικής εκπτώσεων που ακολουθεί.
- 54 Συναφώς, το Πρωτοδικείο υπενθυμίζει ότι, κατά πάγια νομολογία, η έννοια της καταχρηστικής εκμεταλλεύσεως είναι αντικειμενική και αφορά τη συμπεριφορά

συγκεκριμένης επιχειρήσεως κατέχουσας δεσπόζουσα θέση, συμπεριφορά η οποία είναι σε θέση να επηρεάσει τη δομή μιας αγοράς όπου, λόγω ακριβώς της υπάρξεως της εν λόγω επιχειρήσεως, ο βαθμός ανταγωνισμού είναι ήδη μειωμένος, και η οποία έχει ως συνέπεια την παρεμπόδιση, με την προσφυγή σε μέσα διαφορετικά εκείνων που διέπουν τον φυσιολογικό ανταγωνισμό επί των προϊόντων ή υπηρεσιών βάσει των παροχών των επιχειρηματιών, της διατηρήσεως του υφισταμένου ακόμα στην αγορά βαθμού ανταγωνισμού ή της αναπτύξεώς του (αποφάσεις του Δικαστηρίου της 13ης Φεβρουαρίου 1979, 85/76, Hoffmann-La Roche κατά Επιτροπής, Συλλογή 1979/τόμος I, σ. 215, σκέψη 91· της 9ης Νοεμβρίου 1983, 322/81, Michelin κατά Επιτροπής, Συλλογή 1983, σ. 3461, σκέψη 70, και της 3ης Ιουλίου 1991, C-62/86, Akzo κατά Επιτροπής, Συλλογή 1991, σ. I-3359, σκέψη 69· απόφαση του Πρωτοδικείου της 7ης Οκτωβρίου 1999, T-228/97, Irish Sugar κατά Επιτροπής, Συλλογή 1999, σ. II-2969, σκέψη 111).

- 55 Κατά συνέπεια, αν και η διαπίστωση της υπάρξεως δεσπόζουσας θέσεως δεν συνεπάγεται καθεαυτή καμία μομφή έναντι της οικείας επιχειρήσεως, η επιχείρηση αυτή εντούτοις, ανεξάρτητα από τα αίτια δημιουργίας τέτοιας θέσεως, φέρει ιδιαίτερη ευθύνη να μην βλάπτει με τη συμπεριφορά της την ύπαρξη πραγματικού και ανόθευτου ανταγωνισμού στην κοινή αγορά (αποφάσεις Michelin κατά Επιτροπής, προπαρατεθείσα στη σκέψη 54, σκέψη 57, και Irish Sugar κατά Επιτροπής, προπαρατεθείσα στη σκέψη 54, σκέψη 112). Ομοίως, και μεν η ύπαρξη δεσπόζουσας θέσεως δεν αφαιρεί από την επιχείρηση που βρίσκεται στη θέση αυτή το δικαίωμα να διαφυλάσσει τα εμπορικά της συμφέροντα, οσάκις αυτά απειλούνται, η επιχείρηση δε αυτή έχει την ευχέρεια, σε λογικό μέτρο, να προβαίνει σε πράξεις που κρίνει πρόσφορες για την προστασία των συμφερόντων της, πλην όμως δεν μπορούν να γίνουν δεκτές τέτοιες ενέργειες, όταν αποσκοπούν στην ενίσχυση της δεσπόζουσας αυτής θέσεως και στην καταχρηστική εκμετάλλευσή της (απόφαση του Δικαστηρίου της 14ης Φεβρουαρίου 1978, 27/76, United Brands κατά Επιτροπής, Συλλογή 1978, σ. 75, σκέψη 189· αποφάσεις του Πρωτοδικείου της 1ης Απριλίου 1993, T-65/89, BPB Industries και British Gypsum κατά Επιτροπής, Συλλογή 1993, σ. II-389, σκέψη 69· της 8ης Οκτωβρίου 1996, T-24/93 έως T-26/93 και T-28/93, Compagnie maritime belge transports κ.λπ. κατά Επιτροπής, Συλλογή 1996, σ. II-1201, σκέψη 107, και Irish Sugar κατά Επιτροπής, προπαρατεθείσα στη σκέψη 54, σκέψη 112).

- 56 Όσον αφορά, ειδικότερα, την παροχή εκπτώσεων από επιχείρηση κατέχουσα δεσπόζουσα θέση, προκύπτει από πάγια νομολογία ότι έκπτωση υπέρ πιστών πελατών, η οποία χορηγείται ως αντάλλαγμα της δεσμεύσεως του πελάτη να εφοδιάζεται αποκλειστικώς ή οιονεί αποκλειστικώς από επιχείρηση κατέχουσα δεσπό-

- ζουσα θέση, αντιβαίνει προς το άρθρο 82 ΕΚ. Συγκεκριμένα, παρόμοια έκπτωση τείνει να εμποδίσει, μέσω της χορηγήσεως οικονομικών πλεονεκτημάτων, τον εφοδιασμό των πελατών από ανταγωνιστές παραγωγούς (αποφάσεις του Δικαστηρίου της 16ης Δεκεμβρίου 1975, 40/73 έως 48/73, 50/73, 54/73 έως 56/73, 111/73, 113/73 και 114/73, Suiker Unie κ.λπ. κατά Επιτροπής, Συλλογή 1975, σ. 507, σκέψη 518· Hoffmann-La Roche κατά Επιτροπής, προπαρατεθείσα στη σκέψη 54, σκέψεις 89 και 90, και Michelin κατά Επιτροπής, προπαρατεθείσα στη σκέψη 54, σκέψη 71· απόφαση BPB Industries και British Gypsum κατά Επιτροπής, προπαρατεθείσα στη σκέψη 55, σκέψη 120).
- 57 Γενικότερα, όπως τονίζει εξάλλου η προσφεύγουσα, σύστημα εκπτώσεων το οποίο έχει ως αποτέλεσμα αποκλεισμό από την αγορά θα θεωρηθεί αντίθετο προς το άρθρο 82 ΕΚ, εάν τίθεται σε εφαρμογή από επιχείρηση κατέχουσα δεσπόζουσα θέση. Για τον λόγο αυτόν, το Δικαστήριο αποφάνθηκε ότι έκπτωση εξαρτώμενη από την επίτευξη στόχου ο οποίος συνίσταται στην πραγματοποίηση αγορών ορισμένου ύψους αντιβαίνει επίσης προς το άρθρο 82 ΕΚ (απόφαση Michelin κατά Επιτροπής, προπαρατεθείσα στη σκέψη 54).
- 58 Συστήματα εκπτώσεων βάσει ποσότητας, συναρτώμενα αποκλειστικώς με τον όγκο των πραγματοποιούμενων αγορών σε επιχείρηση κατέχουσα δεσπόζουσα θέση, θεωρείται ότι δεν έχουν, εν γένει, ως αποτέλεσμα απαγορευμένο από το άρθρο 82 ΕΚ αποκλεισμό από την αγορά (βλ. τις αποφάσεις του Δικαστηρίου Michelin κατά Επιτροπής, προπαρατεθείσα στη σκέψη 54, σκέψη 71, και της 29ης Μαρτίου 2001, C-163/99, Πορτογαλία κατά Επιτροπής, Συλλογή 2001, σ. I-2613, σκέψη 50). Πράγματι, εάν η αύξηση της παρεχόμενης ποσότητας συνεπάγεται μείωση του κόστους για τον προμηθευτή, αυτός δικαιούται να μετακυλίσει τη μείωση αυτή στον πελάτη του μέσω ευνοϊκότερης τιμολογήσεως (προτάσεις του γενικού εισαγγελέα Mischo επί της προπαρατεθείσας υποθέσεως Πορτογαλία κατά Επιτροπής, Συλλογή 2001, σ. I-2618, σκέψη 106). Επομένως, οι εκπτώσεις λόγω ποσότητας θεωρείται ότι αντανakλούν τα κέρδη σε απόδοση και τις οικονομίες κλίμακος που πραγματοποίησε η κατέχουσα δεσπόζουσα θέση επιχείρησης.
- 59 Κατά συνέπεια, σύστημα εκπτώσεων των οποίων το ποσοστό αυξάνεται ανάλογα με το ύψος των αγορών δεν αντιβαίνει προς το άρθρο 82 ΕΚ, εκτός εάν προκύπτει από τα κριτήρια και τις λεπτομέρειες χορηγήσεως της εκπτώσεως ότι το σύστημα δεν στηρίζεται σε οικονομικώς δικαιολογημένη αντιπαροχή, αλλά τείνει, όπως η έκπτωση υπέρ πιστών πελατών και η έκπτωση επιτεύξεως στόχου, να εμποδίσει τον

εφοδιασμό των πελατών από ανταγωνιστές παραγωγούς (βλ. τις αποφάσεις Hoffmann-La Roche κατά Επιτροπής, προπαρατεθείσα στη σκέψη 54, σκέψη 90· Michelin κατά Επιτροπής, προπαρατεθείσα στη σκέψη 54, σκέψη 85· Irish Sugar κατά Επιτροπής, προπαρατεθείσα στη σκέψη 54, σκέψη 114, και Πορτογαλία κατά Επιτροπής, προπαρατεθείσα στη σκέψη 58, σκέψη 52).

- 60 Για να διαπιστωθεί ο ενδεχόμενος καταχρηστικός χαρακτήρας ενός συστήματος εκπτώσεων βάσει ποσότητας, πρέπει, επομένως, να εκτιμηθεί το σύνολο των περιστάσεων, και ιδίως τα κριτήρια και οι λεπτομέρειες χορηγήσεως των εκπτώσεων, καθώς και να εξεταστεί εάν οι εκπτώσεις αποβλέπουν, με τη χορήγηση πλεονεκτήματος που δεν στηρίζεται σε καμία οικονομική παροχή που να το δικαιολογεί, στο να αφαιρέσουν από τον αγοραστή, ή να του περιορίσουν, τη δυνατότητα επιλογής όσον αφορά τις πηγές εφοδιασμού του, να παρεμποδίσουν την είσοδο στην αγορά των ανταγωνιστών, να εφαρμόσουν σε εμπορικώς συναλλασσόμενους άνισους όρους για ισοδύναμες παροχές ή να ενισχύσουν τη δεσπόζουσα θέση νοθεύοντας τον ανταγωνισμό (αποφάσεις Hoffmann-La Roche κατά Επιτροπής, προπαρατεθείσα στη σκέψη 54, σκέψη 90· Michelin κατά Επιτροπής, προπαρατεθείσα στη σκέψη 54, σκέψη 73, και Irish Sugar κατά Επιτροπής, προπαρατεθείσα στη σκέψη 54, σκέψη 114).

Καταχρηστικός χαρακτήρας του συστήματος εκπτώσεων βάσει ποσότητας που εφαρμόζει η προσφεύγουσα

— Εισαγωγή

- 61 Η προσφεύγουσα διατείνεται, κατ' ουσίαν, ότι οι εκπτώσεις λόγω ποσότητας είναι πράγματι από εκείνες τις οποίες επιχείρηση κατέχουσα δεσπόζουσα θέση δικαιούται να παρέχει στους πελάτες της που αγοράζουν μεγάλες ποσότητες.
- 62 Συναφώς, το Πρωτοδικείο υπενθυμίζει ότι απλώς και μόνον ο χαρακτηρισμός ενός συστήματος εκπτώσεων ως συστήματος «εκπτώσεων λόγω ποσότητας» δεν συνιστά

επαρκή λόγο, υπό το πρίσμα του άρθρου 82 ΕΚ, για τη δικαιολόγηση της παροχής τέτοιων εκπτώσεων. Πράγματι, πρέπει να εκτιμηθεί το σύνολο των περιστάσεων, και ιδίως τα κριτήρια και οι λεπτομέρειες χορηγήσεως των εκπτώσεων, καθώς και να εξεταστεί εάν οι εκπτώσεις αποβλέπουν, με τη χορήγηση πλεονεκτήματος που δεν στηρίζεται σε καμία οικονομική παροχή που να το δικαιολογεί, στο να αφαιρέσουν από τον αγοραστή, ή να του περιορίσουν, τη δυνατότητα επιλογής όσον αφορά τις πηγές εφοδιασμού του, να παρεμποδίσουν την είσοδο στην αγορά των ανταγωνιστών, να εφαρμόσουν σε εμπορικούς συναλλασσομένους άνισους όρους για ισοδύναμες παροχές ή να ενισχύσουν τη δεσπόζουσα θέση νοθεύοντας τον ανταγωνισμό (βλ. τη νομολογία που παρατέθηκε με τη σκέψη 60).

63 Αντιθέτως προς τις υποθέσεις, επί των οποίων εκδόθηκαν οι αποφάσεις *Suiker Unie κ.λπ. κατά Επιτροπής* (προπαρατεθείσα στη σκέψη 56), *Hoffmann La Roche κατά Επιτροπής* (προπαρατεθείσα στη σκέψη 54), *Irish Sugar κατά Επιτροπής* (προπαρατεθείσα στη σκέψη 54) και *Πορτογαλία κατά Επιτροπής* (προπαρατεθείσα στη σκέψη 58), εν προκειμένω, η Επιτροπή δεν θεωρεί ότι το επίμαχο σύστημα τείνει στην εφαρμογή ανίσων όρων επί ισοδυνάμων παροχών έναντι των εμπορικών συναλλασσομένων, κατά την έννοια του άρθρου 82, δεύτερο εδάφιο, στοιχείο γ', ΕΚ.

64 Πράγματι, όπως προκύπτει από την προσβαλλομένη απόφαση, η Επιτροπή φρονεί ότι το σύστημα των εκπτώσεων λόγω ποσότητας που εφαρμόζει η προσφεύγουσα συνιστά παράβαση του άρθρου 82 ΕΚ, διότι δεν είναι δίκαιο και έχει ως αποτέλεσμα τη δημιουργία κύκλου πιστών πελατών και τη στεγανοποίηση της αγοράς (βλ. τις σκέψεις 48 έως 52).

65 Ωστόσο, μπορεί εν γένει να συναχθεί από τη νομολογία ότι κάθε σύστημα εκπτώσεων προς πιστούς πελάτες, εφαρμοζόμενο από επιχείρηση που κατέχει δεσπόζουσα θέση, έχει ως αποτέλεσμα αποκλεισμό από την αγορά, ο οποίος απαγορεύεται κατά το άρθρο 82 ΕΚ (βλ. τις σκέψεις 56 έως 60 ανωτέρω), ανεξαρτήτως του ζητήματος εάν το σύστημα εκπτώσεων περιλαμβάνει, ή όχι, δυσμενείς διακρίσεις. Με την απόφαση *Michelin κατά Επιτροπής* (προπαρατεθείσα στη σκέψη 54), αποφαινόμενο επί της νομιμότητας της αποφάσεως 81/969/ΕΟΚ της Επιτροπής, της 7ης Οκτωβρίου 1981, σχετικά με διαδικασία εφαρμογής του άρθρου [82] της Συνθήκης (IV/29.491 — *Bandengroothandel Frieschebrug BV/NV Nederlandsche*

Banden-Industrie Michelin) (ΕΕ L 353, σ. 33, στο εξής: απόφαση NBIM), το Δικαστήριο, ενώ απέρριψε την αιτίαση της Επιτροπής κατά την οποία το σύστημα εκπτώσεων της Michelin συνελάγεται διακρίσεις, έκρινε, εντούτοις, ότι το εν λόγω σύστημα αντέβαινε προς το άρθρο 82 ΕΚ καθόσον δημιουργούσε δεσμό εξαρτήσεως των μεταπωλητών έναντι της Michelin.

- 66 Το Πρωτοδικείο εκτιμά ότι πρέπει να εξεταστεί, εκ προοιμίου, εάν η Επιτροπή ορθώς αποφάνθηκε, με την προσβαλλομένη απόφαση, ότι το σύστημα εκπτώσεων λόγω ποσότητας είχε ως αποτέλεσμα τη δημιουργία κύκλου πιστών πελατών ή, με άλλους όρους, ότι έτεινε να δημιουργήσει δεσμούς εξαρτήσεως των πωλητών από την προσφεύγουσα και να εμποδίσει τους πωλητές να εφοδιάζονται από ανταγωνιστές της προσφεύγουσας. Όπως, εξάλλου, αναγνωρίζει η Επιτροπή με το υπόμνημά της αντικρούσεως, ο προβαλλόμενος μη δίκαιος χαρακτήρας του συστήματος συνδεόταν στενά με τα συνιστάμενα σε δημιουργία κύκλου πιστών πελατών αποτελέσματά του. Πέραν αυτού, πρέπει να θεωρηθεί ότι σύστημα εκπτώσεων υπέρ των πιστών πελατών οδηγεί, εξ ορισμού, εξίσου σε στεγανοποίηση της αγοράς, στο μέτρο που έχει σκοπό να εμποδίσει τον πελάτη να εφοδιάζεται από άλλους παραγωγούς.

— Το χαρακτηριστικό των εκπτώσεων λόγω ποσότητας να δημιουργούν κύκλο πιστών πελατών

- 67 Η προσφεύγουσα επισημαίνει ότι η εξομοίωση των εκπτώσεων λόγω ποσότητας προς εκπτώσεις λόγω επιτεύξεως στόχου, ακόμα και εκπτώσεις προς απόκτηση πιστής πελατείας, αγνοεί τα θεμελιώδη χαρακτηριστικά του επίμαχου συστήματος, ήτοι ότι τούτο συνίσταται σε αύξουσα κλίμακα εκπτώσεων, στηριζόμενη σε μεγάλο αριθμό κλιμακίων που προσεγγίζουν πολύ μεταξύ τους, πράγμα που απαιτεί μικρό μόνον όγκο αγορών για τη μετάβαση στο επόμενο κλιμάκιο. Η προσφεύγουσα τονίζει ότι οι εκπτώσεις υπολογίζονταν σε συνάρτηση με τις πράγματι αγορασθείσες ποσότητες και ότι η κλίμακα εκπτώσεων ήταν φθίνουσα, στο μέτρο που η χορηγούμενη έκπτωση για κάθε κλιμάκιο, το οποίο υπερέβαινε ο αγοραστής, μειωνόταν όσο αυτός σημείωνε πρόοδο. Κατ' αυτόν τον τρόπο, το σύστημα παρουσιάζει πλήρη διαφάνεια για τον αγοραστή. Κατά την προσφεύγουσα, πρόκειται για τυπικό υπόδειγμα μη καταχρηστικού συστήματος εκπτώσεων λόγω ποσότητας. Το Δικαστήριο και το Πρωτοδικείο ουδέποτε επέβαλαν ορισμένη περίοδο αναφοράς για τις εκπτώσεις λόγω ποσότητας. Προς στήριξη της επιχειρηματολογίας της, η προσφεύγουσα παραπέμπει, ιδίως, στην υπόθεση Πορτογαλία κατά Επιτροπής (προ-παρατεθείσα στη σκέψη 58).

- 68 Το Πρωτοδικείο υπενθυμίζει ότι υπήρχε κλίμακα εκπτώσεων βάσει της ποσότητας για τα ελαστικά «όλων των κατηγοριών», με εξαίρεση τα ελαστικά για «μεγάλα έργα πολιτικού μηχανικού» και τα αναγομωμένα, και δύο χωριστές κλίμακες για τις δύο αυτές τελευταίες κατηγορίες. Η προσβαλλομένη απόφαση αφορά αποκλειστικώς τις εκπτώσεις που εφαρμόζονται στα καινούργια ελαστικά αντικαταστάσεως για λεωφορεία και φορτηγά και στα αναγομωμένα ελαστικά για λεωφορεία και φορτηγά.
- 69 Η κλίμακα των εκπτώσεων βάσει ποσότητας (για το σύνολο των κατηγοριών) περιελάμβανε, κατά την περίοδο 1990-1996, μεταξύ 47 και 54 βαθμίδων. Η κλίμακα των εκπτώσεων βάσει ποσότητας η οποία αποτελούσε τμήμα των γενικών όρων του 1995, που ήταν αντιπροσωπευτικό για τα λοιπά έτη, είχε ως ακολούθως:

Κύκλος εργασιών 1995	Ποσοστό	Κύκλος εργασιών 1995	Ποσοστό	Κύκλος εργασιών 1995	Ποσοστό	Κύκλος εργασιών 1995	Ποσοστό
9 000	7,50	172 000	10,65	5 855 000	11,85	10 660 000	12,45
15 000	8,50	241 000	10,75	6 242 000	11,90	11 170 000	12,50
25 000	9,00	492 000	10,85	6 604 000	11,95	11 730 000	12,55
30 000	9,25	757 000	10,95	6 934 000	12,00	12 520 000	12,60
35 000	9,50	1 030 000	11,05	7 280 000	12,05	13 380 000	12,65
45 000	9,85	1 306 000	11,15	7 640 000	12,10	14 314 000	12,70
60 000	10,00	1 656 000	11,25	8 020 000	12,15	15 314 000	12,75
80 000	10,10	2 100 000	11,35	8 415 000	12,20	16 385 000	12,80
100 000	10,20	2 663 000	11,45	8 830 000	12,25	17 532 000	12,85
118 000	10,35	3 376 000	11,55	9 260 000	12,30	18 792 000	12,90
142 000	10,50	4 280 000	11,65	9 710 000	12,35	20 145 000	12,95
		5 136 000	11,75	10 180 000	12,40	22 000 000	13,00

70 Όσον αφορά τα αναγομωμένα ελαστικά, υπήρχε παρεμφερής πίνακας κατά την περίοδο 1990 έως 1996, ο οποίος περιλαμβανόταν στους γενικούς όρους του 1995 και περιελάμβανε 18 βαθμίδες. Για το έτος 1995, ο πίνακας αυτός είχε ως ακολούθως:

Κύκλος εργασιών Αναγόμευση Χωρίς ΦΠΑ	Ποσοστό εκπτώσεως
< 7 000	0,00
7 000	2,00
7 400	3,00
8 000	3,50
10 800	4,00
14 700	4,50
19 600	4,75
29 400	5,00
49 000	5,10
88 200	5,20
166 600	5,30
323 400	5,40
637 000	5,50
1 127 000	5,60
1 813 000	5,70
2 499 000	5,80
3 185 000	5,90
≥ 3 920 000	6,00

- 71 Από τους προπαρατεθέντες πίνακες προκύπτει ότι το ποσοστό των εκπτώσεων λόγω ποσότητας αυξανόταν, όπως τονίζει η προσφεύγουσα, ανάλογα με τον κύκλο εργασιών που πραγματοποιούσε ο πελάτης με την προσφεύγουσα. Στις πρώτες βαθμίδες διαπιστώνεται ταχεία αύξηση του ποσοστού, ενώ η αύξηση είναι σαφώς λιγότερο ταχεία για τις υψηλότερες βαθμίδες.
- 72 Με την απόφασή του Πορτογαλία κατά Επιτροπής (προπαρατεθείσα στη σκέψη 58, σκέψη 51), το Δικαστήριο αποφάνθηκε ότι «είναι συνυφασμένο με τη φύση ενός συστήματος εκπτώσεων λόγω ποσότητας να τυγχάνουν οι σημαντικότεροι αγοραστές ή χρήστες ενός προϊόντος ή μιας υπηρεσίας χαμηλότερων μέσων τιμών κατά μονάδα ή, πράγμα που καταλήγει στο ίδιο αποτέλεσμα, μέσου ποσοστού εκπτώσεως ανώτερου από εκείνο που χορηγείται στους λιγότερο σημαντικούς αγοραστές ή χρήστες του προϊόντος ή της υπηρεσίας. Διαπιστώνεται επίσης ότι, ακόμη και στην περίπτωση γραμμικής αυξήσεως του ποσοστού εκπτώσεως αναλόγως των ποσοτήτων, με τον καθορισμό ενός μέγιστου ποσοστού εκπτώσεως, το μέσο ποσοστό εκπτώσεως αυξάνει (ή η μέση τιμή ελαττώνεται) μαθηματικώς, αρχικά με αναλογία ανώτερη της αυξήσεως των αγορών και, στη συνέχεια, με αναλογία κατώτερη της αυξήσεως των αγορών, πριν εμφανίσει την τάση σταθεροποίησεως προς το μέγιστο ποσοστό εκπτώσεως. Το γεγονός και μόνον ότι το αποτέλεσμα ενός συστήματος εκπτώσεων λόγω ποσότητας καταλήγει στο να τυγχάνουν ορισμένοι πελάτες, επί δεδομένων ποσοτήτων, μέσου ποσοστού εκπτώσεως αναλογικώς υψηλότερου από άλλους σε σχέση προς τη διαφορά του αντιστοίχου όγκου των αγορών τους είναι συμφυές με αυτόν τον τύπο συστήματος και δεν μπορεί καθεαυτό να οδηγήσει στη συναγωγή του συμπεράσματος ότι το σύστημα εισάγει διακρίσεις».
- 73 Ωστόσο, δεν μπορεί να συναχθεί από την ως άνω σκέψη της αποφάσεως Πορτογαλία κατά Επιτροπής (προπαρατεθείσα στη σκέψη 58) ότι το σύστημα εκπτώσεων βάσει ποσότητας, το οποίο εφαρμόζει η προσφεύγουσα, πρέπει αυτομάτως να θεωρηθεί συμβατό προς το άρθρο 82 ΕΚ από μόνο το γεγονός ότι το ποσοστό της εκπτώσεως ανά ελαστικό αυξάνεται ανάλογα με τις αγορασθείσες ποσότητες. Συγκεκριμένα, με την απόφαση αυτή, το Δικαστήριο αποφάνθηκε επί της νομιμότητας της αποφάσεως 1999/199/ΕΚ της Επιτροπής, της 10ης Φεβρουαρίου 1999, σχετικά με διαδικασία εφαρμογής του άρθρου [86] της Συνθήκης (IV/35.703 — Αεροδρόμια της Πορτογαλίας) (ΕΕ L 69, σ. 31), η οποία είχε θεωρήσει ότι σύστημα εκπτώσεων εισάγει διακρίσεις. Επομένως, το Δικαστήριο είχε την πρόθεση να τονίσει, με τη σκέψη 51 της προπαρατεθείσας αποφάσεως, ότι η εφαρμογή συστήματος εκπτώσεων βάσει ποσότητας οδηγεί σε κατάσταση κατά την οποία οι «μεγάλοι πελάτες» τυγχάνουν υψηλότερου μέσου ποσοστού εκπτώσεως από τους «μικρούς πελάτες» και το γεγονός αυτό «καθεαυτό» δεν συνιστά επαρκή λόγο για να θεωρηθεί ότι το σύστημα εισάγει διακρίσεις.

- 74 Ωστόσο, κατά πάγια νομολογία (βλ. τις σκέψεις 56 έως 60 ανωτέρω), σύστημα εκπτώσεων το οποίο τείνει να δημιουργήσει δεσμούς εξαρτήσεως των πωλητών από επιχείρηση κατέχουσα δεσπόζουσα θέση, διά της παροχής πλεονεκτημάτων που δεν στηρίζονται σε οικονομικό αντάλλαγμα, και να εμποδίσει τους πωλητές αυτούς να εφοδιάζονται από ανταγωνιστές της εν λόγω επιχείρησης αντιβαίνει προς το άρθρο 82 ΕΚ.
- 75 Εν προκειμένω, η Επιτροπή συνάγει το συμπέρασμα ότι οι εκπτώσεις λόγω ποσότητας έχουν ως αποτέλεσμα τη δημιουργία πιστής πελατείας, από τα ακόλουθα στοιχεία: το γεγονός ότι η έκπτωση υπολογίζεται επί του συνολικού κύκλου εργασιών του πωλητή με τη Michelin και το γεγονός ότι η εφαρμοζόμενη περίοδος αναφοράς για τη χορήγηση της εν λόγω εκπτώσεως είναι ένα έτος (βλ. τις σκέψεις 216 και 226 έως 239 της προσβαλλομένης απόφασης).
- 76 Η προσφεύγουσα προβάλλει, εντούτοις, ότι ουδέποτε η Επιτροπή τής προσήψε, κατά τη διάρκεια της διοικητικής διαδικασίας, ότι εφαρμόζει το ποσοστό εκπτώσεων βάσει ποσότητας επί του συνολικού κύκλου εργασιών που πραγματοποίησε με τους πωλητές. Πρόκειται για νέα αιτίαση και, επομένως, η προσβαλλομένη απόφαση πρέπει να ακυρωθεί εν μέρει για προσβολή των δικαιωμάτων άμυνας.
- 77 Πρέπει να υπομνηστεί ότι η ανακοίνωση αιτιάσεων πρέπει να εκθέτει τις αιτιάσεις κατά τρόπο αρκούντως σαφή, έστω και συνοπτικό, ώστε οι ενδιαφερόμενοι να είναι σε θέση να αντιληφθούν για ποιες ενέργειες τους επέκρινε η Επιτροπή. Πράγματι, υπ' αυτήν και μόνον την προϋπόθεση μπορεί η ανακοίνωση αιτιάσεων να επιτελέσει τη λειτουργία την οποία της αναθέτουν οι κοινοτικοί κανονισμοί και η οποία συνίσταται στην παροχή όλων των αναγκαίων στοιχείων στις επιχειρήσεις και στις ενώσεις επιχειρήσεων, ώστε να μπορέσουν να αμυνθούν προσηκόντως πριν εκδώσει η Επιτροπή οριστική απόφαση (απόφαση του Πρωτοδικείου της 15ης Μαρτίου 2000, T-25/95, T-26/95, T-30/95 έως T-32/95, T-34/95 έως T-39/95, T-42/95 έως T-46/95, T-48/95, T-50/95 έως T-65/95, T-68/95 έως T-71/95, T-87/95, T-88/95, T-103/95 και T-104/95, Cimenteries CBR κ.λπ. κατά Επιτροπής, Συλλογή 2000, σ. II-491, σκέψη 476).

- 78 Ωστόσο, η προσφεύγουσα θα έπρεπε να είχε αντιληφθεί, κατόπιν αναγνώσεως της ανακοινώσεως των αιτιάσεων, ότι η Επιτροπή στηρίζει το συμπέρασμά της ότι οι εκπτώσεις βάσει ποσότητας έχουν ως αποτέλεσμα τη δημιουργία κύκλου πιστής πελατείας, ιδίως, στη σκέψη ότι οι εν λόγω εκπτώσεις υπολογίζονταν επί του συνολικού κύκλου εργασιών που πραγματοποίησαν οι πωλητές με την προσφεύγουσα. Συγκεκριμένα, το μέρος της ανακοινώσεως των αιτιάσεων, το οποίο αφορούσε τη δημιουργία κύκλου πιστών πελατών μέσω της παροχής εκπτώσεων βάσει ποσότητας, εκθέτει, με τη σκέψη 197, ότι «ένας πωλητής δεν μπορούσε να διακινδυνεύσει σε μια δεδομένη στιγμή να διαφοροποιήσει τα προϊόντα του εις βάρος της Michelin επειδή τούτο μπορούσε να θέσει σε κίνδυνο την ικανότητά του να φθάσει το ελάχιστο όριο για τη χορήγηση έκπτωσης και, συνεπώς, να επηρεάσει σημαντικά το σύνολο της τιμής κόστους των ελαστικών Michelin που είχε αγοράσει κατά τη διάρκεια του έτους» (με προσθήκη των πλάγιων χαρακτήρων). Για τα καινούργια ελαστικά, η σκέψη 199 της ανακοινώσεως των αιτιάσεων υπενθυμίζει την «ύπαρξη εκπτώσεων βάσει της ποσότητας επί του συνόλου του κύκλου εργασιών Michelin» (με προσθήκη των πλάγιων χαρακτήρων) και, για τα αναγομωμένα ελαστικά, η σκέψη 200 εκθέτει ότι «οι διακυμάνσεις του ποσοστού επιστροφής που προέκυπταν από μια τελευταία παραγγελία αναγομωμένων ελαστικών κατά τη διάρκεια ενός οικονομικού έτους είχαν αντίκτυπο στο περιθώριο κέρδους του πωλητή για το σύνολο των πωλήσεων αναγομωμένων ελαστικών καθ' όλο το έτος» (με προσθήκη των πλάγιων χαρακτήρων).
- 79 Εξάλλου, όπως προκύπτει από την απάντηση της προσφεύγουσας προς την ανακοίνωση των αιτιάσεων, αυτή αντελήφθη ότι μια από τις πτυχές των αιτιάσεων της Επιτροπής κατά του συστήματος εκπτώσεων βάσει ποσότητας αφορούσε το γεγονός ότι το παρεχόμενο ποσοστό εκπτώσεων εφαρμοζόταν στο σύνολο του κύκλου εργασιών που πραγματοποίησε ο πωλητής με την προσφεύγουσα, και όχι αποκλειστικώς στο τμήμα των πρόσθετων ποσοτήτων. Ειδικότερα, στη σελίδα 136 της απαντήσεώς της, η προσφεύγουσα επιχειρεί να αποδείξει ότι η υπέρβαση ενός ορίου στον κύκλο εργασιών είχε μικρό μόνον αντίκτυπο στην αύξηση του ποσοστού εκπτώσεως. Εκθέτει ότι «το παράδειγμα που παρουσίασε η Επιτροπή με τη σκέψη 198 της ανακοινώσεως των αιτιάσεων είναι [...] εύγλωττο: η Επιτροπή αναφέρεται σε πωλητή του οποίου ο ετήσιος κύκλος εργασιών με τη Michelin είναι 9 000 FRF, παρέχοντάς του δικαίωμα εκπτώσεως 7,5 %, και ο οποίος πιέζεται δήθεν “σημαντικά” να φθάσει το επόμενο κλιμάκιο, ήτοι 15 000 FRF, ώστε να τύχει πρόσθετης εκπτώσεως 1 % επί του συνόλου των ετήσιων αγορών του. Η Επιτροπή δεν φαίνεται να αντιλαμβάνεται ότι το 1 % επί κύκλου εργασιών 15 000 FRF αντιστοιχεί στο μετριότατο ποσό των 150 FRF» (με προσθήκη των πλάγιων χαρακτήρων).
- 80 Επομένως, το επιχείρημα της προσφεύγουσας είναι αβάσιμο και πρέπει να απορριφθεί.

81 Ακολούθως, όσον αφορά το ζήτημα εάν τα στοιχεία, των οποίων έγινε μνεία με τη σκέψη 75 ανωτέρω, αποδεικνύουν ότι το σύστημα εκπτώσεων βάσει ποσότητας οδηγεί ανεπιτρέπτως σε δημιουργία κύκλου πιστής πελατείας, πρέπει να υπομνηστεί ότι το Δικαστήριο αποφάνθηκε, με την απόφαση Michelin κατά Επιτροπής (προπαρατεθείσα στη σκέψη 54, σκέψη 81), ότι «αναπόφευκτη συνέπεια κάθε συστήματος εκπτώσεων που χορηγούνται με βάση τις ποσότητες που πωλούνται κατά τη διάρκεια μιας σχετικώς μεγάλης περιόδου αναφοράς είναι η αύξηση της πίεσης στον αγοραστή, κατά το τέλος της περιόδου αναφοράς, για να πραγματοποιήσει τον αριθμό αγορών που είναι αναγκαίος, προκειμένου να λάβει το όφελος ή να μην υποστεί τη ζημία που προβλέπεται για το σύνολο της περιόδου». Όπως ορθώς τονίζει η Επιτροπή με την προσβαλλομένη απόφαση (σκέψη 230), «αυτό που αύξανε σημαντικά την πίεση ήταν το γεγονός ότι μια τελευταία παραγγελία ελαστικών φορτηγών και λεωφορείων μπορούσε να επιτρέψει στον πωλητή να ανέβει στην ανώτερη κλίμακα και να έχει επίπτωση στο περιθώριο κέρδους του από τις πωλήσεις καινούργιων ελαστικών Michelin όλων των κατηγοριών [...]».

82 Ωστόσο, η προσφεύγουσα προβάλλει ότι, αντιθέτως προς όσα ισχυρίζεται η Επιτροπή με την προσβαλλομένη απόφαση (σκέψη 216), ο κοινοτικός δικαστής ουδέποτε επέβαλε περίοδο αναφοράς περιοριζόμενη σε τρεις μήνες για εκπτώσεις βάσει ποσότητας. Αντιθέτως, κατά την προσφεύγουσα, η Επιτροπή πάντοτε δέχθηκε οι εκπτώσεις βάσει ποσότητας να υπολογίζονται σε ετήσια βάση [απόφαση 73/109/ΕΟΚ της Επιτροπής, της 2ας Ιανουαρίου 1973, περί διαδικασίας εφαρμογής των άρθρων [81] και [82] της Συνθήκης ΕΟΚ (IV/26.918 — Industrie européenne du sucre) (JO L 140, σ. 17, σκέψη 16) και απόφαση 91/300/ΕΟΚ της Επιτροπής, της 19ης Δεκεμβρίου 1990, σχετικά με μια διαδικασία εφαρμογής του άρθρου [82] της Συνθήκης ΕΟΚ (IV/33.133-Δ: ανθρακικό νάτριο — ICI) (ΕΕ 1991, L 152, σ. 40, σκέψη 6)· τις ανακοινώσεις κατά το άρθρο 19, παράγραφος 3, του κανονισμού αριθ. 17 σχετικά με τα συστήματα εκπτώσεων που εφαρμόζει η British Gypsum (ΕΕ 1992, C 321, σ. 9 έως 11)]. Η προσφεύγουσα τονίζει ότι η πίεση να ανέλθει ο πωλητής σε ανώτερη βαθμίδα, στο πλαίσιο του επίμαχου εν προκειμένω συστήματος εκπτώσεων, ήταν σημαντικά μικρότερη απ' ό,τι στο σύστημα εκπτώσεων λόγω επιτεύξεως στόχου, το οποίο κρίθηκε με την απόφαση Michelin κατά Επιτροπής (προπαρατεθείσα στη σκέψη 54). Συγκεκριμένα, αντίθετα προς την πίεση που απορρέει από την ύπαρξη ενός μόνο στόχου, ο οποίος είναι υψηλός, οπότε ο πωλητής μπορεί να απολέσει τα πάντα εάν δεν τον επιτύχει, με τον μεγάλο αριθμό ορίων εξασφαλίζεται, εν προκειμένω, ότι, αφενός, ο πωλητής επιτυγχάνει ευχερώς το αναγκαίο όριο που του παρέχει δικαίωμα εκπτώσεως και ευχερώς φθάνει σε ανώτερη βαθμίδα και, αφετέρου, δεν διατρέχει τον κίνδυνο να απολέσει το σύνολο της εκπτώσεως εφοδιαζόμενος εν μέρει από άλλους προμηθευτές. Η προσφεύγουσα επισημαίνει ακόμα ότι όσο περισσότερο ανέρχεται ο πωλητής στην κλίμακα των εκπτώσεων, τόσο μικρότερη πρόσθετη έκπτωση κερδίζει υπερβαίνοντας, κάθε φορά, το όριο.

83 Επιβάλλεται η διαπίστωση ότι, στο πλαίσιο της πρακτικής λήψης αποφάσεων στην οποία αναφέρεται η προσφεύγουσα, η Επιτροπή δεν αποφάνθηκε επί της συμβατότητας προς το άρθρο 82 ΕΚ των συστημάτων εκπτώσεων που συνδέονται με τον ετήσιο όγκο αγορών οι οποίες πραγματοποιήθηκαν σε επιχείρηση κατέχουσα δεσπόζουσα θέση. Με τις αποφάσεις 73/109 και 91/300, των οποίων έγινε μνεία με την προηγούμενη σκέψη, η Επιτροπή έθεσε εν αμφιβόλω συστήματα εκπτώσεων προς πιστούς πελάτες, οι οποίες χορηγούνται από επιχείρηση κατέχουσα δεσπόζουσα θέση, ως αντάλλαγμα της δεσμεύσεως του πελάτη να εφοδιάζεται αποκλειστικώς ή οιονεί αποκλειστικώς από αυτήν.

84 Όσον αφορά τις ανακοινώσεις της Επιτροπής περί της εμπορικής πολιτικής της British Gypsum, των οποίων έγινε μνεία με τη σκέψη 82 ανωτέρω, πρέπει να διαπιστωθεί, βεβαίως, ότι η Επιτροπή εξέθεσε την πρόθεσή της να τοποθετηθεί ευμενώς έναντι συστημάτων εκπτώσεων των οποίων το χαρακτηριστικό είναι η ετήσια περίοδος αναφοράς. Ωστόσο, με τις ανακοινώσεις αυτές, η Επιτροπή επεσήμανε διάφορες ιδιαιτερότητες των συστημάτων εκπτώσεων της British Gypsum, οι οποίες ελλείπουν εν προκειμένω. Συγκεκριμένα, οι εκπτώσεις της British Gypsum καθορίζονταν βάσει του προσδοκώμενου ετήσιου κύκλου εργασιών και όχι βάσει του πραγματικού κύκλου εργασιών. Στο πλαίσιο αυτών των συστημάτων, δεν γινόταν αναπροσαρμογή της εκπτώσεως προς πελάτη, του οποίου ο ετήσιος κύκλος εργασιών ήταν κατώτερος του αρχικώς προσδοκωμένου, πράγμα που μείωνε σημαντικά την πίεση που δεχόταν ο πελάτης να πραγματοποιήσει πρόσθετες αγορές στην British Gypsum στο τέλος της περιόδου αναφοράς. Εξάλλου, οι εκπτώσεις της British Gypsum παρέχονταν ανά τρίμηνο. Πριν από το 1995, οι εκπτώσεις βάσει ποσότητας, τις οποίες εφήρμοζε η προσφεύγουσα, παρέχονταν μία μόνον φορά στο τέλος Φεβρουαρίου του έτους που ακολουθούσε το έτος αναφοράς. Τέλος, η Επιτροπή επέμενε, με τις ανακοινώσεις της, στο γεγονός ότι οι εκπτώσεις βάσει ποσότητας, τις οποίες εφήρμοζε η British Gypsum, βασιζόνταν σε πραγματικές οικονομίες κόστους γι' αυτήν την επιχείρηση. Παρόμοιος δικαιολογητικός λόγος ελλείπει εν προκειμένω (βλ. τις σκέψεις 107 έως 110 της παρούσας). Ως εκ τούτου, η προσφεύγουσα δεν μπορεί να αντλήσει επιχειρήματα από τις ανακοινώσεις της Επιτροπής σχετικά με τα συστήματα εκπτώσεων της British Gypsum.

85 Ακολούθως, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι, στο πλαίσιο της υποθέσεως επί της οποίας εκδόθηκε η απόφαση Michelin κατά Επιτροπής, το επίμαχο σύστημα εκπτώσεων στηριζόταν, όπως εν προκειμένω, σε ετήσια περίοδο αναφοράς (απόφαση Michelin κατά Επιτροπής, προσπαρατεθείσα στη σκέψη 54, σκέψη 81). Βεβαίως, αντιθέτως προς ό,τι αφήνει να εννοηθεί η προσβαλλομένη απόφαση (σκέψη 216),

το Δικαστήριο δεν αποφάνθηκε ρητώς ότι η περίοδος αναφοράς δεν μπορεί να υπερβεί το τρίμηνο. Ωστόσο, δεν μπορεί να αμφισβητηθεί ότι το χαρακτηριστικό ενός συστήματος εκπτώσεων, οι οποίες υπολογίζονται επί του συνόλου του πραγματοποιηθέντος κύκλου εργασιών, να δημιουργεί κύκλο πιστής πελατείας επιτείνεται ανάλογα με τη διάρκεια της περιόδου αναφοράς. Πράγματι, σύστημα εκπτώσεων βάσει ποσότητας έχει μηδαμινό αποτέλεσμα όσον αφορά τη δημιουργία κύκλου πιστής πελατείας σε περίπτωση που οι εκπτώσεις παρέχονται επί του τιμολογίου ανάλογα με τον όγκο των παραγγελιών. Εάν η έκπτωση παρέχεται για τις αγορές που πραγματοποιήθηκαν κατά τη διάρκεια της περιόδου αναφοράς, το αποτέλεσμα, όσον αφορά τη δημιουργία κύκλου πιστής πελατείας, είναι λιγότερο έντονο σε περίπτωση που η πρόσθετη έκπτωση αφορά αποκλειστικώς τις ποσότητες άνω ορισμένου ορίου απ' ό,τι στην περίπτωση που η έκπτωση εφαρμόζεται επί του συνολικού κύκλου εργασιών που πραγματοποιήθηκε κατά τη διάρκεια της περιόδου αναφοράς. Στην τελευταία περίπτωση, το όφελος που μπορεί να επιτευχθεί από την εξέλιξη σε ανώτερη βαθμίδα μετακυλιέται στον συνολικό κύκλο εργασιών που πραγματοποιήθηκε, ενώ, στην πρώτη περίπτωση, μετακυλιέται μόνον στις πρόσθετες αγορές.

86 Εντούτοις, η προσφεύγουσα ισχυρίζεται ότι το ζήτημα εάν η έκπτωση υπολογίζεται επί του συνολικού ποσού των αγορών ή μόνον επί των πρόσθετων αγορών αφορά απλώς και μόνον την παρουσίαση. Συναφώς, διευκρινίζει ότι έκπτωση ορισμένου ποσού μπορεί πάντοτε να εκφραστεί αδιακρίτως είτε ως ποσοστό επί του «πρόσθετου ποσού» αγορών είτε ως ποσοστό επί του «συνολικού ποσού», εξυπακουσμένου ότι το ποσοστό εκπτώσεως θα είναι υψηλότερο όταν η βάση εφαρμογής της είναι το ποσό των πρόσθετων αγορών απ' ό,τι όταν είναι το συνολικό ποσό.

87 Το επιχείρημα αυτό πρέπει να απορριφθεί. Συγκεκριμένα, σε περίπτωση που η έκπτωση χορηγείται «ανά κλιμάκιο», η έκπτωση για την αγορά μιας πρόσθετης μονάδας ουδέποτε υπερβαίνει το ποσοστό που έχει προβλεφθεί για το εν λόγω κλιμάκιο. Εάν υποθεθεί ότι ο πίνακας, ο οποίος παρετέθη με τη σκέψη 69 ανωτέρω, περιελάμβανε σύστημα εκπτώσεων βάσει ποσότητας στο οποίο η έκπτωση υπολογιζόταν «ανά κλιμάκιο», θα επιβαλλόταν η διαπίστωση ότι η υπέρβαση, παραδείγματος χάριν, του ορίου των 30 000 FRF σε κύκλο εργασιών θα είχε ως συνέπεια ότι ο πωλητής θα ετύγχανε εκπτώσεως 9,25 %, αντί 9 %, για την αγορά προϊόντων που υπερβαίνουν το όριο αυτό κύκλου εργασιών. Ήτοι, η πραγματοποίηση κύκλου εργασιών με την προσφεύγουσα ύψους 30 000 FRF, έναντι 29 999 προηγουμένως, θα είχε ως συνέπεια, σε σύστημα εκπτώσεων που υπολογίζονται «ανά κλιμάκιο», να επιτύχει ο πωλητής πρόσθετη έκπτωση 0,25 % ή 0,0025 FRF [0,25 % πρόσθετης εκπτώσεως επί ποσού ενός FRF]. Το συμφέρον του πωλητή να υπερβεί ένα τέτοιο όριο είναι σχετικώς μικρό. Αντιθέτως, εάν, όπως εν προκειμένω, η έκπτωση εφαρ-

μόζεται επί του συνολικού ποσού αγορών, η πραγματοποίηση κύκλου εργασιών με την προσφεύγουσα ύψους 29 999 στα 30 000 FRF αποφέρει στο πωλητή πρόσθετη έκπτωση 75 FRF [0,25 % πρόσθετης εκπτώσεως επί ποσού 30 000 FRF], ίση προς το 7 500 % του πραγματοποιηθέντος πρόσθετου κύκλου εργασιών [75 FRF πρόσθετης εκπτώσεως επί πρόσθετου κύκλου εργασιών ενός FRF]. Ο πωλητής έχει έντονο συμφέρον να υπερβεί ένα πρόσθετο όριο τόσο στην περίπτωση που το όριο ευρίσκεται χαμηλά στην κλίμακα, όπως καταδεικνύει το προηγούμενο παράδειγμα, όσο και όταν ευρίσκεται υψηλά στην κλίμακα. Πράγματι, παραδείγματος χάριν, έναντι κύκλου εργασιών 16 384 999 FRF, η μετάβαση σε κύκλο εργασιών 16 387 000 FRF θα είχε αποφέρει στον πωλητή πρόσθετη έκπτωση ενός FRF στο πλαίσιο συστήματος εκπτώσεων «ανά κλιμάκιο» [0,05 % πρόσθετης εκπτώσεως επί ποσού 2 001 FRF]. Στο πλαίσιο του συστήματος που εφαρμόζει η προσφεύγουσα, η πρόσθετη έκπτωση ήταν 8 193,5 FRF [0,05 % της πρόσθετης εκπτώσεως επί ποσού 16 387 000 FRF], ήτοι πρόσθετη έκπτωση ίση προς, περίπου, 410 % του πραγματοποιηθέντος πρόσθετου κύκλου εργασιών [8 193,5 FRF πρόσθετης εκπτώσεως επί πρόσθετου κύκλου εργασιών ύψους 2 001 FRF].

- 88 Επομένως, σύστημα εκπτώσεων βάσει της ποσότητας παρέχει εντονότερο κίνητρο πραγματοποίησης αγορών σε περίπτωση που οι εκπτώσεις υπολογίζονται επί του συνολικού κύκλου εργασιών, ο οποίος πραγματοποιήθηκε κατά τη διάρκεια ορισμένης περιόδου, απ' ό,τι στην περίπτωση που οι εκπτώσεις αυτές υπολογίζονται αποκλειστικώς ανά κλιμάκιο. Το σύστημα εκπτώσεων βάσει ποσότητας συμβάλλει τόσο περισσότερο στη δημιουργία κύκλου πιστής πελατείας όσο μεγαλύτερη είναι η περίοδος αναφοράς.
- 89 Πρέπει ακόμα να τονιστεί ότι στην υπόθεση, επί της οποίας εκδόθηκε η απόφαση Πορτογαλία κατά Επιτροπής (προπαρατεθείσα στη σκέψη 58), που η προσφεύγουσα επικαλέστηκε επανειλημμένως για να δικαιολογήσει το θεμιτό των επίμαχων εν προκειμένω εκπτώσεων βάσει της ποσότητας, το προβλεπόμενο ποσοστό εκπτώσεως εφαρμοζόταν «ανά κλιμάκιο» και η περίοδος αναφοράς ήταν ενός μηνός.
- 90 Η προσφεύγουσα επισημαίνει ακόμα το γεγονός ότι οι διακυμάνσεις στα ποσοστά εκπτώσεων για τις τελευταίες βαθμίδες της κλίμακας ήταν μικρές.

- 91 Από τους πίνακες, οι οποίοι συμπεριλήφθηκαν στις σκέψεις 69 και 70 ανωτέρω, προκύπτει ότι το σύστημα εκπτώσεων βάσει ποσότητας, το οποίο εφήρμοξε η προσφεύγουσα, περιελάμβανε σημαντική διακύμανση των ποσοστών εκπτώσεων μεταξύ των ανώτερων και των κατώτερων βαθμίδων. Είναι μιν αληθές, όπως επισημαίνει η προσφεύγουσα, ότι η αύξηση των ποσοστών εκπτώσεως ήταν μεγαλύτερη στο κατώτερο τμήμα της κλίμακας απ' ό,τι στο ανώτερο (0,05 % για τις τελευταίες βαθμίδες). Ωστόσο, πρέπει να τονιστεί ότι το Δικαστήριο αποφάνθηκε, με τη σκέψη 81 της αποφάσεώς του Michelin κατά Επιτροπής, η οποία παρετέθη με τη σκέψη 54 ανωτέρω, ότι «οι διακυμάνσεις του ποσοστού της εκπτώσεως λόγω τελευταίας παραγγελίας, έστω και μικρής σημασίας, κατά τη διάρκεια ενός έτους αντανακλώνται στο περιθώριο κέρδους που είχε ο μεταπωλητής καθ' όλο το έτος για τις πωλήσεις ελαστικών Michelin για φορτηγά. Υπ' αυτές τις συνθήκες, ακόμα και μικρές διακυμάνσεις μπορούν να ασκούν αισθητή πίεση στους μεταπωλητές».
- 92 Εξάλλου, οι διακυμάνσεις των ποσοστών εκπτώσεως δεν ήταν τόσο μικρές όσο διατείνεται η προσφεύγουσα. Ο καταχρηστικός χαρακτήρας του συστήματος εκπτώσεων βάσει ποσότητας δεν μπορεί να εκτιμηθεί κεχωρισμένως. Συγκεκριμένα, η υπέρβαση της ανώτατης βαθμίδας, που είχε προβλεφθεί για τις εκπτώσεις βάσει ποσότητας, παρείχε τη δυνατότητα στον πωλητή να συνάψει εμπορική σύμβαση με την προσφεύγουσα (βλ. τη σκέψη 51 ανωτέρω). Κατ' αυτόν τον τρόπο, ο πωλητής μπορούσε να επιτύχει «επέκταση» των πινάκων που αντιστοιχούσαν στις εκπτώσεις βάσει ποσότητας και, κατά συνέπεια, να μπορεί να τύχει πρόσθετης εκπτώσεως μέχρι 2 % του κύκλου εργασιών.
- 93 Ωστόσο, κατόπιν ερωτήματος που της υποβλήθηκε κατά την προφορική διαδικασία, η προσφεύγουσα αμφισβήτησε, για πρώτη φορά, τη διατυπούμενη με τις σκέψεις 76 και 230 της προσβαλλομένης αποφάσεως διαπίστωση ότι οι εμπορικές συμβάσεις προσέφεραν στους ενδιαφερομένους πωλητές «επέκταση» των πινάκων των εκπτώσεων βάσει ποσότητας. Κατά την προσφεύγουσα, η πρόσθετη έκπτωση, η οποία μπορούσε να επιτευχθεί με τη σύναψη εμπορικής συμβάσεως, συνδεόταν με το πριμ προόδου και όχι με τις εκπτώσεις βάσει ποσότητας.
- 94 Το επιχείρημα αυτό πρέπει να απορριφθεί. Αφενός, η Επιτροπή επισύναψε στο υπόμνημά της αντικρούσεως αντίγραφο της εμπορικής συμβάσεως για το 1994. Το άρθρο 1 της συμβάσεως αυτής, με τίτλο «εκπτώσεις βάσει της ποσότητας», ορίζει

σαφώς ότι η κλίμακα εκπτώσεων, η οποία επισυνάπτεται στην εμπορική σύμβαση, «συμπληρώνει» την κλίμακα των εκπτώσεων βάσει ποσότητας των γενικών όρων και «ενσωματώνεται σε αυτήν». Η διαφορά μεταξύ του ανώτερου και του κατώτερου ποσοστού της κλίμακας που επισυνάπτεται στην εμπορική σύμβαση, η οποία έχει ως αφητηρία την τελευταία βαθμίδα των εκπτώσεων βάσει ποσότητας των γενικών όρων, είναι της τάξεως του 2 %. Κατά συνέπεια, ορθώς η Επιτροπή διαπίστωσε, με την προσβαλλομένη απόφαση, ότι η επέκταση των πινάκων που αντιστοιχούσαν στις εκπτώσεις βάσει ποσότητας μπορούσαν «να οδηγήσουν σε διαφορά μέχρι 2 % του κύκλου εργασιών» (σκέψη 76). Αφετέρου, η προσφεύγουσα αναγνώρισε, στο σημείο 18 του υπομνήματός της απαντήσεως, ότι «η κλίμακα στην οποία μπορούσε να φτάσει ένας πωλητής υπογράφοντας εμπορική σύμβαση» αποτελούσε μέρος του συστήματος των εκπτώσεων βάσει της ποσότητας.

- 95 Από τα προεκτεθέντα προκύπτει ότι το σύστημα εκπτώσεων βάσει ποσότητας, το οποίο περιλαμβάνει σημαντική διακύμανση στα ποσοστά εκπτώσεων μεταξύ των ανώτερων και των κατώτερων βαθμίδων, χαρακτηρίζεται δε από περίοδο αναφοράς ενός έτους και καθορισμό της εκπτώσεως βάσει του συνολικού κύκλου εργασιών που πραγματοποιήθηκε κατά τη διάρκεια της περιόδου αναφοράς, παρουσιάζει τα χαρακτηριστικά συστήματος εκπτώσεων που δημιουργεί κύκλο πιστών πελατών.
- 96 Βεβαίως, όπως τονίζει η προσφεύγουσα, ο ανταγωνισμός διά των τιμών και κάθε σύστημα εκπτώσεων επιδιώκουν να ενθαρρύνουν τον πελάτη να πραγματοποιεί περισσότερες αγορές στον ίδιο προμηθευτή.
- 97 Ωστόσο, επιχείρηση κατέχουσα δεσπόζουσα θέση υπέχει ιδιαίτερη ευθύνη να μη θίγει, με τη συμπεριφορά της, την άσκηση πραγματικού και άνοθευτου ανταγωνισμού στην κοινή αγορά (απόφαση *Michelin* κατά Επιτροπής, προπαρατεθείσα στη σκέψη 54, σκέψη 57). Επομένως, κάθε ανταγωνισμός μέσω των τιμών δεν μπορεί να θεωρηθεί αυτομάτως ως θεμιτός (αποφάσεις *AKZO* κατά Επιτροπής, προπαρατεθείσα στη σκέψη 54, σκέψη 70, καθώς και *Irish Sugar* κατά Επιτροπής, προπαρατεθείσα στη σκέψη 54, σκέψη 111). Επομένως, επιχείρηση κατέχουσα δεσπόζουσα θέση δεν μπορεί να καταφύγει σε μέσα διαφορετικά από εκείνα που εμπίπτουν σε ανταγωνισμό μέσω των προσόντων (απόφαση *Irish Sugar* κατά Επιτροπής, προπαρατεθείσα στη σκέψη 54, σκέψη 111).

98 Υπό τις συνθήκες αυτές, πρέπει να εξεταστεί εάν, παρά τα φαινόμενα, το σύστημα εκπτώσεων βάσει ποσότητας, το οποίο εφαρμόζει η προσφεύγουσα, στηρίζεται σε οικονομική παροχή που να το δικαιολογεί (βλ. σχετικά, τις αποφάσεις Michelin κατά Επιτροπής, προπαρατεθείσα στη σκέψη 54, σκέψη 73· Irish Sugar κατά Επιτροπής, προπαρατεθείσα στη σκέψη 54, σκέψη 114, και Πορτογαλία κατά Επιτροπής, προπαρατεθείσα στη σκέψη 58, σκέψη 52) ή, με άλλα λόγια, εάν αποτελεί αντάλλαγμα για οικονομία κλίμακος που πραγματοποίησε η προσφεύγουσα λόγω των παραγωγικών μεγάλων ποσοτήτων. Συγκεκριμένα, εάν η αύξηση της παρεχόμενης ποσότητας συνεπάγεται μείωση του κόστους για τον προμηθευτή, αυτός δικαιούται να μετακυλίσει τη μείωση αυτή στον πελάτη του μέσω ευνοϊκότερης τιμολόγησης (προτάσεις του γενικού εισαγγελέα Mischo στην απόφαση Πορτογαλία κατά Επιτροπής, παρατεθείσες με τη σκέψη 58, σκέψη 106).

99 Συναφώς, η προσφεύγουσα αποδοκιμάζει, εκ προοιμίου, το γεγονός ότι η Επιτροπή διατύπωσε, για πρώτη φορά με το υπόμνημά της αντικρούσεως (σκέψεις 60 και 100), την αιτίαση ότι οι εκπτώσεις βάσει ποσότητας δεν δικαιολογούνται, εν προκειμένω, από οικονομίες κλίμακος. Δεδομένου ότι η αιτίαση αυτή δεν περιλαμβανόταν ούτε στην ανακοίνωση αιτιάσεων ούτε στην προσβαλλομένη απόφαση, η προσφεύγουσα διατείνεται ότι όλα τα σχετικά επιχειρήματα της Επιτροπής πρέπει να απορριφθούν ως απαράδεκτα.

100 Πρέπει να υπομνηστεί ότι, κατά πάγια νομολογία, οι εκπτώσεις που παρέχει επιχείρηση κατέχουσα δεσπόζουσα θέση πρέπει να στηρίζονται σε δικαιολογημένο οικονομικώς αντιστάθμισμα (βλ. τις αποφάσεις Michelin κατά Επιτροπής, προπαρατεθείσα στη σκέψη 54, σκέψη 85· Irish Sugar κατά Επιτροπής, προπαρατεθείσα στη σκέψη 54, σκέψη 114, και Πορτογαλία κατά Επιτροπής, προπαρατεθείσα στη σκέψη 58, σκέψη 52). Επομένως, σύστημα εκπτώσεων βάσει ποσότητας είναι συμβατό προς το άρθρο 82 ΕΚ εάν το πλεονέκτημα που παρέχεται στους πωλητές «δικαιολογείται από τον όγκο των δραστηριοτήτων τους και από τις ενδεχόμενες οικονομίες κλίμακος που επιτρέπουν στον προμηθευτή να πραγματοποιήσει» (απόφαση Πορτογαλία κατά Επιτροπής, προπαρατεθείσα στη σκέψη 58, σκέψη 52).

101 Επιβάλλεται εκ προοιμίου η διαπίστωση ότι, με την προσβαλλομένη απόφαση, η Επιτροπή υπενθυμίζει ρητώς την εν λόγω νομολογία διευκρινίζοντας «ότι μια έκπτωση μπορεί να αντιστοιχεί μόνον στις οικονομίες κλίμακος που πραγματοποίησε η επιχείρηση χάρις στις συμπληρωματικές αγορές εκ μέρους των καταναλωτών»

(σκέψη 216). Κατόπιν αναλύσεως, και παραφράζοντας την απόφαση Michelin κατά Επιτροπής, η οποία παρατέθηκε με τη σκέψη 54, η Επιτροπή καταλήγει στο συμπέρασμα ότι το σύστημα των εκπτώσεων βάσει ποσότητας «δεν βασιζ[όταν] σε πλεονέκτημα το οποίο [να] μπορεί να δικαιολογηθεί από οικονομική άποψη» (σκέψη 227 της προσβαλλομένης απόφάσεως).

102 Κατά συνέπεια, η Επιτροπή δεν τροποποίησε το περιεχόμενο της προσβαλλομένης απόφάσεως, ισχυριζόμενη, με το υπόμνημά της αντικρούσεως, ότι οι εκπτώσεις βάσει ποσότητας δεν δικαιολογούνται από οικονομίες κλίμακος.

103 Ακολούθως, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι η ανακοίνωση των αιτιάσεων και η προσβαλλομένη απόφαση συμπίπτουν στο σημείο αυτό, οπότε η προσφεύγουσα δεν μπορεί να επικαλεστεί παραβίαση των δικαιωμάτων της άμυνας κατά τη διάρκεια της διοικητικής διαδικασίας.

104 Συγκεκριμένα, με τη σκέψη 195 της ανακοινώσεώς της αιτιάσεων, η Επιτροπή ήδη προσήπτε στην προσφεύγουσα το γεγονός ότι οι εκπτώσεις βάσει ποσότητας «δεν στηρίζ[ονταν] σε πλεονέκτημα το οποίο [να] μπορεί να δικαιολογηθεί από οικονομική άποψη».

105 Τέλος, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι η προσφεύγουσα κατανόησε πλήρως την αιτίαση αυτή εφόσον, με την απάντησή της προς την ανακοίνωση αιτιάσεων, προβάλλει ότι, εν προκειμένω, «[η] παροχή εκπτώσεων [ήταν] [...] οικονομικώς δικαιολογημένη για τον παραγωγό ο οποίος πραγματοποιεί οικονομίες κλίμακος κατά την παραγωγή και τη διανομή» (σ. 129). Ομοίως, κατά την προφορική διαδικασία, η προσφεύγουσα υπέμνησε το θεμτό συστήματος εκπτώσεων βάσει ποσότητας, παραπέμποντας στην «οικονομία κλίμακος κατά την παραγωγή και τη διανομή η οποία απορρέει από την αγορά αυξανόμενων ποσοτήτων» (πρακτικά της προφορικής διαδικασίας, σ. 82).

- 106 Υπό τις συνθήκες αυτές, το επιχείρημα που συμπεριλήφθηκε στη σκέψη 99 ανωτέρω πρέπει να απορριφθεί.
- 107 Πρέπει να εξεταστεί, ακολούθως, εάν η προσφεύγουσα απέδειξε ότι το σύστημα εκπτώσεων βάσει ποσότητας, το οποίο παρουσιάζει τα χαρακτηριστικά συστήματος εκπτώσεων που δεσμεύουν τους πιστούς πελάτες, στηριζόταν σε αντικειμενικό οικονομικό λόγο (βλ. σχετικά τις αποφάσεις *Irish Sugar* κατά Επιτροπής, προπαρατεθείσα στη σκέψη 54, σκέψη 188, και *Πορτογαλία* κατά Επιτροπής, προπαρατεθείσα στη σκέψη 58, σκέψη 56).
- 108 Επιβάλλεται η διαπίστωση ότι η προσφεύγουσα δεν παρέχει καμία συγκεκριμένη ένδειξη συναφώς. Υπενθυμίζει μόνον «ότι οι παραγγελίες μεγάλων ποσοτήτων συνεπάγονται οικονομίες και ότι ο πελάτης δικαιούται να επωφεληθεί από τέτοιες οικονομίες επί των τιμών που καταβάλλει» (σημείο 57 της προσφυγής). Εξάλλου, παραπέμπει στην απάντησή της προς την ανακοίνωση αιτιάσεων και στα πρακτικά της προφορικής διαδικασίας (σημείο 91 του υπομνήματος απαντήσεως). Η προσφεύγουσα, πόρρω απέχοντας από του να αποδείξει ότι οι εκπτώσεις βάσει ποσότητας στηρίζονταν σε πραγματικές οικονομίες κόστους (προτάσεις του γενικού εισαγγελέα Mischο στην υπόθεση *Πορτογαλία* κατά Επιτροπής, παρατεθείσες με τη σκέψη 58, σκέψη 118), περιορίζεται να ισχυριστεί, γενικώς, ότι οι εκπτώσεις βάσει ποσότητας δικαιολογούνταν από τις «οικονομίες κλίμακος στον τομέα του κόστους παραγωγής και διανομής» (πρακτικά της προφορικής διαδικασίας, σ. 62).
- 109 Όμως, παρόμοια επιχειρηματολογία είναι πολύ γενική και δεν επαρκεί για να δοθεί οικονομική αιτιολογία επιτρέπουσα να διευκρινιστεί συγκεκριμένα η επιλογή των ποσοστών εκπτώσεων που εφαρμόζονται για τις διάφορες βαθμίδες του επίμαχου συστήματος εκπτώσεων (βλ. σχετικά την απόφαση *Πορτογαλία* κατά Επιτροπής, προπαρατεθείσα στη σκέψη 58, σκέψη 56).
- 110 Από τα προεκτεθέντα προκύπτει ότι ορθώς η Επιτροπή συνήγαγε, με την προσβαλλομένη απόφαση, ότι το σύστημα των ελίδικων εκπτώσεων βάσει ποσότητας έτεινε, με την παροχή πλεονεκτημάτων τα οποία δεν μπορούσαν να δικαιολογηθούν από οικονομική άποψη, να παραγάγει κατάσταση εξαρτήσεως των πωλητών ελαστικών για φορτηγά στη Γαλλία από την προσφεύγουσα. Εξαιτίας αυτού του χαρακτηριστικού του, το σύστημα των εκπτώσεων βάσει ποσότητας ήταν ικανό να

παρεμποδίζει τους πωλητές από το να μπορούν να επιλέγουν, ανά πάσα στιγμή, ελεύθερα και σε συνάρτηση με την κατάσταση της αγοράς, την ευνοϊκότερη μεταξύ των προσφορών που τους κάνουν διάφοροι ανταγωνιστές και να αλλάζουν προμηθευτή χωρίς αισθητές οικονομικές δυσμενείς συνέπειες. Ως εκ τούτου, το σύστημα εκπτώσεων περιόριζε τη δυνατότητα επιλογής των πωλητών όσον αφορά τις πηγές εφοδιασμού τους και καθιστούσε δυσχερέστερη για τους ανταγωνιστές την είσοδο στην αγορά, χωρίς η κατάσταση εξαρτήσεως των πωλητών, που δημιουργήθηκε με το επίδικο σύστημα εκπτώσεων, να στηρίζεται σε δικαιολογημένο οικονομικώς αντιστάθμισμα (βλ. την απόφαση Michelin κατά Επιτροπής, προπαρατεθείσα στη σκέψη 54, σκέψη 85).

- 111 Η προσφεύγουσα δεν μπορεί να αντλήσει επιχείρημα από το διαφανή χαρακτήρα του επίμαχου συστήματος εκπτώσεων βάσει ποσότητας. Σύστημα εκπτώσεων οι οποίες δημιουργούν κύκλο πιστών πελατών αντιβαίνει προς το άρθρο 82 ΕΚ, είτε παρουσιάζει διαφάνεια είτε όχι. Πέραν αυτού, πρέπει να επισημανθεί ότι οι εκπτώσεις βάσει ποσότητας εντάσσονταν σε πολύπλοκο σύστημα εκπτώσεων, μερικών από τις οποίες η προσφεύγουσα δεν αμφισβητεί τον καταχρηστικό χαρακτήρα (βλ. τη σκέψη 45 ανωτέρω). Η ταυτόχρονη εφαρμογή διαφόρων συστημάτων εκπτώσεων —ήτοι των εκπτώσεων βάσει ποσότητας, του προμ για υπηρεσίες, του προμ προόδου, καθώς και των προμ που συνδέονταν με τη σύμβαση PRO και με το Club des amis Michelin— οι οποίες δεν χρησιμοποιούνταν βάσει τιμολογίου καθιστούσε αδύνατο να υπολογίσει ο πωλητής την ακριβή τιμή αγοράς των ελαστικών Michelin τη στιγμή κατά την οποία πραγματοποιούσε την αγορά. Η κατάσταση αυτή περιήγε κατ' ανάγκην τους πωλητές σε κατάσταση αβεβαιότητας και εξαρτήσεως έναντι της προσφεύγουσας.
- 112 Το επιχείρημα της προσφεύγουσας, το οποίο αντλείται από την προβαλλόμενη έγκριση του συστήματος των εκπτώσεων βάσει ποσότητας εκ μέρους της Γενικής Διευθύνσεως Ανταγωνισμού, καταναλωτών και καταπολεμήσεως της απάτης (στο εξής: ΓΔ Ανταγωνισμού) πρέπει, επίσης, να απορριφθεί. Συγκεκριμένα, αφενός, τα έγγραφα που επικαλέστηκε η προσφεύγουσα ουδόλως αποδεικνύουν έγκριση της ΓΔ Ανταγωνισμού (βλ. τις σκέψεις 305 έως 308 της παρούσας). Αφετέρου, εν πάση περιπτώσει, δεν ασκεί επιρροή το γεγονός ότι η παροχή των εκπτώσεων συνάδει προς το γαλλικό δίκαιο ή ενεκρίθη από τη ΓΔ Ανταγωνισμού, λαμβανομένων υπόψη της υπεροχής του κοινοτικού δικαίου και του άμεσου αποτελέσματος που αναγνωρίζεται στις διατάξεις του άρθρου 82 ΕΚ (αποφάσεις του Δικαστηρίου της 30ής Ιανουαρίου 1974, 127/73, BRT κ.λπ., Συλλογή 1974, σ. 35, σκέψεις 15 και 16, και της 11ης Απριλίου 1989, 66/86, Ahmed Saeed Flugreisen κ.λπ., Συλλογή 1989, σ. 803, σκέψη 23· απόφαση Irish Sugar κατά Επιτροπής, προπαρατεθείσα στη σκέψη 54, σκέψη 211). Ομοίως, ούτε η προβαλλόμενη συμβατότητα του συστήματος των εκπτώσεων βάσει ποσότητας προς το αμερικανικό δίκαιο του ανταγωνισμού ασκεί επιρροή εν προκειμένω.

- 113 Από τα προεκτεθέντα προκύπτει ότι ορθώς η Επιτροπή διαπίστωσε ότι το σύστημα εκπτώσεων βάσει ποσότητας, το οποίο εφήρμοξε η προσφεύγουσα, αντιβαίνει προς το άρθρο 82 ΕΚ, ιδίως λόγω του χαρακτηριστικού του να δημιουργεί εξάρτηση των πιστών πελατών. Κατά συνέπεια, παρέλκει πλέον να εξεταστούν τα μέρη της προσβαλλομένης αποφάσεως που αφορούν ειδικώς τον μη δίκαιο χαρακτήρα (αιτιολογικές σκέψεις 218 έως 225 της προσβαλλομένης αποφάσεως) του συστήματος εκπτώσεων βάσει ποσότητας (βλ. σκέψη 66 ανωτέρω), καθώς και το χαρακτηριστικό του να επιφέρει στεγανοποίηση της αγοράς (αιτιολογικές σκέψεις 240 έως 247 της προσβαλλομένης αποφάσεως).
- 114 Κατά συνέπεια, ο πρώτος λόγος ακυρώσεως πρέπει να απορριφθεί στο σύνολό του.

Επί του δευτέρου λόγου ακυρώσεως: η Επιτροπή φέρεται να παρέβη το άρθρο 82 ΕΚ, αποφαινόμενη ότι το σύστημα του πριμ για υπηρεσίες συνιστά κατάχρηση κατά την έννοια της εν λόγω διατάξεως

Προσβαλλομένη απόφαση

- 115 Με την αιτιολογική σκέψη 60 της προσβαλλομένης αποφάσεως, η Επιτροπή διευκρινίζει ότι η «πριμοδότηση για υπηρεσίες» ήταν ένα επιπλέον κίνητρο που παρείχε η Michelin στους ειδικευμένους εμπόρους, «για να βελτιώσουν τον εξοπλισμό τους και τις υπηρεσίες τους μετά την πώληση». Με την αιτιολογική σκέψη 62 της προσβαλλομένης αποφάσεως, η Επιτροπή περιγράφει το σύστημα ως ακολούθως:

«Το ποσοστό της πριμοδότησης, το οποίο καθοριζόταν στην αρχή του έτους με ετήσια σύμβαση με τον πωλητή και αναφερόταν σε έγγραφο με τίτλο “πριμοδότηση για υπηρεσίες”, ήταν ανάλογο με την τήρηση των υποχρεώσεων που είχε αναλάβει ο πωλητής σε διάφορους τομείς. Κάθε υποχρέωση αντιστοιχούσε σε έναν ορισμένο αριθμό πόντων [μορίων] και η υπέρβαση ορισμένου αριθμού πόντων έδινε το δικαίωμα πριμοδότησης αντίστοιχης προς το ποσοστό του κύκλου εργασιών σε όλες

τις κατηγορίες που είχε πραγματοποιηθεί με τη Michelin France. Το ποσοστό αυτό κυμαινόταν από 0 έως 1,5 % από το 1980 έως το 1991 και από 0 έως 2,25 % από το 1992 έως το 1996.»

- 116 Η Επιτροπή έκρινε ότι το πριμ για υπηρεσίες αντιβαίνει προς το άρθρο 82 ΕΚ, διότι, πρώτον, είχε μη δίκαιο χαρακτήρα λόγω των λεπτομερειών καθορισμού του, δεύτερον, είχε ως αποτέλεσμα τη δημιουργία κύκλου πιστών πελατών και, τρίτον, μπορούσε να εξομοιωθεί με εξηρητημένη πώληση (αιτιολογική σκέψη 249 της προσβαλλομένης αποφάσεως).
- 117 Όσον αφορά τον μη δίκαιο χαρακτήρα του πριμ για υπηρεσίες, με την αιτιολογική σκέψη 250 της προσβαλλομένης αποφάσεως δίδονται οι ακόλουθες διευκρινίσεις:

«Η χορήγηση πόντων είχε αρκετά υποκειμενικό χαρακτήρα και άφηνε μεγάλη διακριτική ευχέρεια στη Michelin. Εξάλλου, η χορήγηση ορισμένων πόντων εξαρτόνταν από τη διαβίβαση [ακριβέστατων] στρατηγικών πληροφοριών σχετικά με την αγορά (από το 1980 έως το 1992), οι οποίες δεν ήταν προς το συμφέρον των πωλητών (δεν ελάμβαναν κανένα αντάλλαγμα υπό μορφή μελετών, για παράδειγμα).»

- 118 Η Επιτροπή προσθέτει, με την αιτιολογική σκέψη 252 της προσβαλλομένης αποφάσεως, ότι «ορισμένα κριτήρια αξιολόγησης ήταν, από τη φύση τους υποκειμενικά ή/και ο αριθμός των πόντων μπορούσε να διαφέρει “ανάλογα με την ποιότητα των παρεχόμενων υπηρεσιών”. Όμως, η τελική άθροιση των πόντων πραγματοποιούνταν από τον εκπρόσωπο της Michelin, ο οποίος όριζε επίσης τις υποχρεώσεις και τους αντίστοιχους πόντους για το τρέχον οικονομικό έτος. Η δυνατότητα που είχε η Michelin να μειώνει μονομερώς, κατά τη διάρκεια του έτους, την πριμοδότηση, αν δεν είχαν τηρηθεί οι υποχρεώσεις, αποτελεί ένα ακόμα στοιχείο που επέτρεπε στη Michelin να υπάγει τους όρους που εφήρμοζε στους πωλητές στην υποκειμενική της εκτίμηση. Το γεγονός ότι η δυνατότητα αυτή χρησιμοποιούνταν σε εξαιρετικές περιπτώσεις, όπως ισχυρίστηκε η Michelin, δεν αλλοιώνει τον καταχρηστικό χαρακτήρα της πρακτικής αυτής». Εξάλλου, η Επιτροπή παραπέμπει σε ορισμένες

απαντήσεις πωλητών ελαστικών Michelin προς τις αιτήσεις πληροφοριών της Επιτροπής κατά τη διάρκεια της διοικητικής διαδικασίας.

- 119 Το χαρακτηριστικό του πριμ για υπηρεσίες να δημιουργεί κύκλο πιστών πελατών περιγράφεται ως ακολούθως με την αιτιολογική σκέψη 254 της προσβαλλομένης αποφάσεως:

«Μέχρι το 1992, χορηγούνταν πόντοι αν ο πωλητής έφτανε ένα ελάχιστο επίπεδο εφοδιασμού σε προϊόντα Michelin. Η τήρηση της υποχρέωσης αυτής, την οποία απαιτούσε η Michelin στο πλαίσιο της πριμοδότησης υπηρεσίας, ενίσχυε σημαντικά τους δεσμούς μεταξύ της Michelin και των πωλητών με το να οδηγεί σε προσέλκυση πιστών πωλητών, η οποία πρέπει να θεωρηθεί καταχρηστική. Μέχρι το 1992 τουλάχιστον, η “υπηρεσία νέων προϊόντων” προέβλεπε τη δυνατότητα για τον πωλητή να λάβει επιπλέον πόντους αν εφοδιαζόταν με νέα προϊόντα σε ποσοστό που οριζόταν σε σχέση με το περιφερειακό μερίδιο των προϊόντων αυτών. Όμως, δεδομένου ότι η χορήγηση των μονάδων δεν εξηρτάτο από ποσότητες αλλά από την τήρηση ενός ποσοστού που οριζόταν σε σχέση με το περιφερειακό μερίδιο των προϊόντων αυτών, ευρισκόμαστε προ μιας παραλλαγής της πριμοδότησης πίστεως η οποία πρέπει να θεωρηθεί καταχρηστική, όταν απαιτείται από εταιρία σε δεσπόζουσα θέση. Το γεγονός αυτό αποτελούσε, πράγματι, καταχρηστική παρότρυνση των πωλητών να προωθούν νέα προϊόντα Michelin εις βάρος των ανταγωνιστικών προϊόντων.»

- 120 Τέλος, όσον αφορά το φαινόμενο των εξαρτημένων πωλήσεων, η Επιτροπή επισημαίνει με την αιτιολογική σκέψη 256 της προσβαλλομένης αποφάσεως:

«Ο πωλητής ελάμβανε έναν πόντο, αν ανελάμβανε την υποχρέωση να στέλνει συστηματικά τους σκελετούς ελαστικών Michelin για αναγόμευση στη Michelin. Κατά συνέπεια, η πριμοδότηση για υπηρεσίες ήταν επίσης ένα μέσο για την πραγματοποίηση εξαρτημένων αγορών, πράγμα που συνιστά καταχρηστική πρακτική, η οποία επιτρέπει στη Michelin να χρησιμοποιεί τη δεσπόζουσα θέση της στην αγορά καινούργιων ελαστικών για φορτηγά και λεωφορεία, προκειμένου να ενισχύει τη θέση της στη γειτονική αγορά αναγομωμένων ελαστικών.»

- 121 Η Επιτροπή προσθέτει ακόμα με την αιτιολογική σκέψη 257 της προσβαλλομένης απόφασης:

«Η ενδεχόμενη απώλεια του πόντου αυτού και η πιθανή επακόλουθη μείωση του συνολικού ποσού της ετήσιας προμηθοδότησης είχαν ως αποτέλεσμα την άμεση αύξηση του μοναδιαίου κόστους όλων των ελαστικών που αγοράζονταν από τη Michelin, εφόσον ο πωλητής δεν έχανε μόνον την προμηθοδότηση που συνδεόταν με τα αναγομωμένα ελαστικά, αλλά και εκείνη που αφορούσε το σύνολο του κύκλου εργασιών του με τη Michelin.»

Καταχρηστικός χαρακτήρας του συστήματος πριμ για υπηρεσίες

— Εισαγωγή

- 122 Στο πλαίσιο αυτού του λόγου ακυρώσεως, η προσφεύγουσα προβάλλει, εκ προοιμίου, ότι τα δικαιώματά της άμυνας παραβιάστηκαν κατά τη διοικητική διαδικασία, καθόσον δεν είχε πρόσβαση στις απαντήσεις των πωλητών ελαστικών Michelin προς τις αιτήσεις πληροφοριών της Επιτροπής της 30ής Δεκεμβρίου 1996 και της 27ης Οκτωβρίου 1997. Ακολουθώς, η προσφεύγουσα επισημαίνει ότι η προσβαλλομένη απόφαση δεν λαμβάνει υπόψη το άρθρο 82 ΕΚ και τα θεμελιώδη χαρακτηριστικά του συστήματος προμηθοδότησεως για υπηρεσίες, καθόσον υποστηρίζει ότι το σύστημα πριμ για υπηρεσίες, πρώτον, είχε μη δίκαιο χαρακτήρα, δεύτερον, οδηγούσε στη δημιουργία κύκλου πιστών πελατών και, τρίτον, είχε ως αποτέλεσμα εξηρημένες πωλήσεις όσον αφορά τα αναγομωμένα ελαστικά.

— Επί της προσβολής των δικαιωμάτων άμυνας

- 123 Η προσφεύγουσα επικρίνει το γεγονός ότι ουδέποτε είχε πρόσβαση, κατά τη διοικητική διαδικασία, στις απαντήσεις των πωλητών προς τις αιτήσεις παροχής πλη-

ροφοριών εκ μέρους της Επιτροπής. Η τελευταία τής κοινοποίησε μόνον τους πίνακες οι οποίοι επισυνάπτονται ως παραρτήματα 10 και 16 της προσφυγής. Ως εκ τούτου, οι απαντήσεις των πωλητών δεν μπορούν να θεωρηθούν ως έγκυρα αποδεικτικά μέσα (απόφαση του Δικαστηρίου της 25ης Οκτωβρίου 1983, 107/82, AEG κατά Επιτροπής, Συλλογή 1983, σ. 3151, σκέψεις 23 επ.: απόφαση του Πρωτοδικείου της 29ης Ιουνίου 1995, T-30/91, Solvay κατά Επιτροπής, Συλλογή 1995, σ. II-1775, σκέψεις 58 επ.). Η προσφεύγουσα φρονεί ότι θα έπρεπε να της δοθεί πρόσβαση, κατά τη διοικητική διαδικασία, στα ίδια τα έγγραφα του φακέλου. Συναφώς, παραπέμπει στις αποφάσεις του Πρωτοδικείου της 17ης Δεκεμβρίου 1991, T-7/89, Hercules Chemicals κατά Επιτροπής (Συλλογή 1991, σ. II-1711, σκέψη 54), και της 10ης Μαρτίου 1992, T-68/89, T-77/89 και T-78/89, SIV κ.λπ. κατά Επιτροπής (Συλλογή 1992, σ. II-1403, σκέψεις 91 έως 95), καθώς και στην ανακοίνωση της Επιτροπής σχετικά με τους κανόνες εσωτερικής διαδικασίας για την επεξεργασία των αιτήσεων προσβάσεως στον φάκελο σε περιπτώσεις εφαρμογής των άρθρων [81] και [82] της Συνθήκης ΕΚ, των άρθρων 65 και 66 της Συνθήκης ΕΚΑΧ και του κανονισμού (ΕΟΚ) 4064/89 του Συμβουλίου (ΕΕ 1997, C 23, σ. 3). Λόγω της παραλείψεως της Επιτροπής να της κοινοποιήσει τα εν λόγω έγγραφα, η προσφεύγουσα στερήθηκε της δυνατότητας να ελέγξει εάν παρεισέφεραν σφάλματα κατά την κατάρτιση των πινάκων, στους οποίους είχε πρόσβαση. Εξάλλου, εάν γνώριζε ποιοι είναι οι πωλητές οι οποίοι δήθεν εθίγησαν, θα μπορούσε να γνωρίζει τους πραγματικούς λόγους οι οποίοι τους ώθησαν ενδεχομένως να την επικρίνουν.

124 Συναφώς, το Πρωτοδικείο υπενθυμίζει ότι, όσον αφορά τις απαντήσεις τρίτων στις αιτήσεις πληροφοριών της Επιτροπής, η Επιτροπή υποχρεούται να λάβει υπόψη ότι υπάρχει κίνδυνος επιχείρηση κατέχουσα δεσπόζουσα θέση στην αγορά να λάβει μέτρα αντιποίνων κατά πελατών που συνεργάστηκαν στην έρευνα της Επιτροπής (απόφαση του Δικαστηρίου της 6ης Απριλίου 1995, C-310/93 P, BPB Industries και British Gypsum κατά Επιτροπής, Συλλογή 1995, σ. I-865, σκέψη 26: απόφαση του Πρωτοδικείου της 25ης Οκτωβρίου 2002, T-5/02, Tetra Laval κατά Επιτροπής, Συλλογή 2002, σ. II-4381, σκέψη 98).

125 Ένεκα αυτού του κινδύνου, η προσφεύγουσα δεν μπορεί να προσάψει στην Επιτροπή ότι παρέλειψε να της κοινοποιήσει την ταυτότητα των πωλητών οι οποίοι ανταποκρίθηκαν στις αιτήσεις παροχής πληροφοριών. Πρέπει να επισημανθεί, συναφώς, ότι η Επιτροπή απλώς αρνήθηκε στην προσφεύγουσα την πρόσβαση στα στοιχεία απαντήσεων των πωλητών προς τις αιτήσεις παροχής πληροφοριών, τα οποία θα καθιστούσαν δυνατή την αποκάλυψη της ταυτότητάς τους. Συγκεκριμένα, προκειμένου να αποφευχθεί η γνωστοποίηση της ταυτότητας των πωλητών, περί των οποίων πρόκειται, στην προσφεύγουσα, η Επιτροπή κοινοποίησε προς την προ-

σφεύγουσα πίνακα ο οποίος περιλαμβάνει, ανωνύμως, τις απαντήσεις εκάστου από τους πωλητές στις αιτήσεις παροχής πληροφοριών που τους απηύθυνε (παραρτήματα 10 και 16 της προσφυγής). Απαλείφοντας τα εμπιστευτικά στοιχεία από τις απαντήσεις αυτές, η Επιτροπή συμμορφώθηκε με σχολαστικότητα προς τις απαιτήσεις της νομολογίας, σύμφωνα με τις οποίες η προστασία των εμπιστευτικών πληροφοριών πρέπει να σταθμίζεται σε συνάρτηση με την κατοχύρωση του δικαιώματος των αποδεκτών ανακοινώσεως αιτιάσεων να έχουν πρόσβαση σε ολόκληρο τον φάκελο (βλ. την απόφαση *Cimenteries CBR κ.λπ. κατά Επιτροπής*, προπαρατεθείσα στη σκέψη 77, σκέψη 147).

- 126 Όσον αφορά το επιχείρημα, το οποίο αντλείται εκ του γεγονότος ότι η προσφεύγουσα δεν είχε τη δυνατότητα να ελέγξει εάν παρεισέφρησαν σφάλματα κατά την κατάρτιση των πινάκων, στους οποίους είχε πρόσβαση, πρέπει να υπομνησθεί ότι οι διάδικοι ρητώς συνήνεσαν, κατά την προφορική διαδικασία, να προβεί το Πρωτοδικείο σε παρόμοιο έλεγχο (βλ. τη σκέψη 36 ανωτέρω). Κατόπιν ελέγχου, το Πρωτοδικείο διαπιστώνει ότι οι πίνακες, τους οποίους κατήρτισε η Επιτροπή, περιέχουν μία μόνον ανακρίβεια. Το ποσοστό που αντιπροσώπευε το σήμα Michelin στον κύκλο εργασιών του πρώτου πωλητή, του οποίου έγινε μνεία στο ερώτημα 2 της αιτήσεως παροχής πληροφοριών της 30ής Δεκεμβρίου 1996, φερόταν να κυμαίνεται, σύμφωνα με τον πίνακα της Επιτροπής (παραρτήμα 10 της προσφυγής), μεταξύ 25 και 30 %, ενώ ήταν, στην πραγματικότητα, της τάξεως του 23,4 % (έγγραφο 36041-14745). Πρόκειται για ανακρίβεια, η οποία δεν ήταν δυνατόν να έχει επιπτώσεις επί των δικαιωμάτων άμυνας της προσφεύγουσας, καθόσον η ένδειξη του πίνακα προσεγγίζει προς τον ακριβή αριθμό.

- 127 Ακολούθως, προκύπτει από τη συγκριτική εξέταση των απαντήσεων των πωλητών και των πινάκων, στους οποίους η προσφεύγουσα είχε πρόσβαση κατά τη διοικητική διαδικασία, ότι η προσφεύγουσα έλαβε γνώση όλων των μη εμπιστευτικών στοιχείων, τα οποία περιλαμβάνονταν στις απαντήσεις των πωλητών προς τις αιτήσεις παροχής πληροφοριών, πλην ενός αποσπάσματος απαντήσεως, του οποίου γίνεται μνεία με την αιτιολογική σκέψη 252 της προσβαλλομένης αποφάσεως. Πρόκειται για το εξής απόσπασμα: «ένας άλλος πωλητής εξηγεί ότι είχε υποστεί, ως αντίποινα, τη “δραστική μείωση ορισμένων προμηδοτήσεων: την προμηδοτήση για υπηρεσίες”» (έγγραφο 36041-15166). Η προσφεύγουσα είχε, εξάλλου, εκθέσει με την προσφυγή της ότι δεν είχε λάβει γνώση του επιβαρυντικού αυτού στοιχείου κατά τη διοικητική διαδικασία.

- 128 Η Επιτροπή αναγνωρίζει ότι, εκ διοικητικής παραδρομής, η προσφεύγουσα δεν είχε πρόσβαση στο εν λόγω στοιχείο απαντήσεως κατά τη διοικητική διαδικασία.
- 129 Συναφώς, πρέπει να υπομνηστεί ότι, κατά πάγια νομολογία, πρέπει να αποκλειστεί η χρησιμοποίηση της απαντήσεως, της οποίας έγινε μνεία με τη σκέψη 127 ανωτέρω, ως αποδεικτικού στοιχείου (απόφαση *Cimenteries CBR* κατά Επιτροπής, προπαρατεθείσα στη σκέψη 77, σκέψη 364, και παρατεθείσα νομολογία). Ο αποκλεισμός αυτός συνεπάγεται την ακύρωση της προσβαλλομένης αποφάσεως στο μέτρο που αυτή αφορά το πριμ για υπηρεσίες και μόνον εάν η αιτίαση, η οποία αφορά το εν λόγω πριμ, μπορεί να αποδειχθεί μόνον με το έγγραφο αυτό (απόφαση *Cimenteries CBR* κατά Επιτροπής, προπαρατεθείσα στη σκέψη 77, σκέψη 364, και παρατεθείσα νομολογία).
- 130 Από την προσβαλλομένη απόφαση (αιτιολογική σκέψη 252) προκύπτει ότι η Επιτροπή παραθέτει την εν λόγω απάντηση αποκλειστικώς και μόνον για να καταδείξει ότι το πριμ για υπηρεσίες δεν έχει δίκαιο χαρακτήρα. Ωστόσο, η Επιτροπή συνάγει τον καταχρηστικό χαρακτήρα του πριμ υπηρεσιών όχι μόνον από τον μη δίκαιο χαρακτήρα του, αλλά επίσης από το γεγονός ότι οδηγεί σε δημιουργία κύκλου πιστών πελατών και σε φαινόμενο εξαρτημένων πωλήσεων.
- 131 Εξάλλου, προκύπτει από την ανάλυση που θα ακολουθήσει (βλ. τις σκέψεις 136 έως 150 της παρούσας) ότι ακόμα και εάν απαλειφθεί η επίμαχη ερώτηση, ο μη δίκαιος χαρακτήρας του πριμ για υπηρεσίες αποδείχθηκε επαρκώς με την προσβαλλομένη απόφαση.
- 132 Τέλος, η προσφεύγουσα προβάλλει ότι η Επιτροπή ήλθε σε επαφή, κατά τη διοικητική διαδικασία, μόνον με τους πωλητές που υπέδειξε η *Bandag*. Η κατάσταση αυτή έβλαψε την προσφεύγουσα.

- 133 Το επιχείρημα αυτό πρέπει να απορριφθεί. Πράγματι, από την αλληλογραφία μεταξύ Bandag και Επιτροπής, η οποία κατατέθηκε στο Πρωτοδικείο στις 24 Απριλίου 2003 (βλ. αιτιολογική σκέψη 37 ανωτέρω), προκύπτει ότι η Bandag υπέδειξε στην Επιτροπή τα ονόματα έξι πωλητών οι οποίοι διέθεταν χρήσιμες πληροφορίες για την έρευνα της Επιτροπής. Μολονότι οι έξι αυτοί πωλητές περιλαμβάνονται όλοι μεταξύ των προσώπων, από τα οποία ζητήθηκαν πληροφορίες στις 30 Δεκεμβρίου 1996, η εν λόγω αίτηση πληροφοριών απευθύνθηκε επίσης σε 13 άλλους πωλητές. Εξάλλου, ουδείς από τους πωλητές, τους οποίους υπέδειξε η Bandag, περιλαμβάνεται στους 20 αποδέκτες της αιτήσεως παροχής πληροφοριών της 27ης Οκτωβρίου 1997. Επομένως, τα ονόματα των πωλητών, τους οποίους υπέδειξε η Bandag, χρησιμοποιήθηκαν μόνον για μικρό ποσοστό των αιτήσεων παροχής πληροφοριών.
- 134 Εν πάση περιπτώσει, από την προσβαλλομένη απόφαση προκύπτει ότι η Επιτροπή, προς απόδειξη της παραβάσεως του άρθρου 82 ΕΚ, στηρίχθηκε κυρίως στα χαρακτηριστικά των συστημάτων εκπτώσεων που εφήρμοξε η προσφεύγουσα και όχι στις απαντήσεις των πωλητών προς τις αιτήσεις παροχής πληροφοριών. Συγκεκριμένα, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι η Επιτροπή αναφέρθηκε στις απαντήσεις των πωλητών μόνον προς απόδειξη της δεσπόζουσας θέσεως — την οποία δεν αμφισβητεί η προσφεύγουσα — (αιτιολογική σκέψη 201 της προσβαλλομένης αποφάσεως) και προς απόδειξη του μη δίκαιου χαρακτήρα του πριμ υπηρεσιών (αιτιολογική σκέψη 252 της προσβαλλομένης αποφάσεως). Όπως ήδη προαναφέρθηκε, η Επιτροπή συνήγαγε τον καταχρηστικό χαρακτήρα του πριμ υπηρεσιών όχι μόνον από τον μη δίκαιο χαρακτήρα του, αλλά επίσης από το χαρακτηριστικό του να προσελκύει πιστούς πελάτες και να παράγει φαινόμενα εξαρτημένων πωλήσεων (βλ. τη σκέψη 130 ανωτέρω).
- 135 Από τα προεκτεθέντα προκύπτει ότι το επιχείρημα περί προσβολής των δικαιωμάτων άμυνας πρέπει να απορριφθεί.

— Επί του μη δίκαιου χαρακτήρα του πριμ για υπηρεσίες

- 136 Με την προσφυγή της, η προσφεύγουσα υπενθυμίζει ότι ο σκοπός του πριμ υπηρεσιών ήταν να παρακινήσει τους πωλητές να βελτιώσουν την ποιότητα των υπηρεσιών

τους καθώς και την καλή φήμη των προϊόντων Michelin και να τους παράσχει, σε αντάλλαγμα, ιδιαίτερη επιβράβευση. Η προσφεύγουσα διευκρινίζει ότι το ποσοστό του πριμ για υπηρεσίες καθοριζόταν με ετήσια σύμβαση με τον πωλητή, ανάλογα με τις δεσμεύσεις που αυτός ανέλαβε, οι οποίες καθορίζονταν και εκφράζονταν ποσοτικά σε παράρτημα των γενικών όρων. Το πριμ για υπηρεσίες δεν αποτελούσε έκπτωση, αλλά αμοιβή για παρασχεθείσες υπηρεσίες.

137 Συναφώς, πρέπει να επισημανθεί ότι το γεγονός ότι το πριμ για υπηρεσίες αποτελούσε αμοιβή των πωλητών για παρασχεθείσες υπηρεσίες δεν ασκεί επιρροή όσον αφορά το ζήτημα εάν το εν λόγω πριμ αντιβαίνει προς το άρθρο 82 ΕΚ. Συγκεκριμένα, εάν προκύπτει, όπως ισχυρίζεται η Επιτροπή, ότι το σύστημα παροχής πριμ για υπηρεσίες ήταν μη δίκαιο, είχε ως συνέπεια τη δημιουργία κύκλου πιστών πελατών και οδηγούσε σε φαινόμενο εξαρτημένων πωλήσεων, πρέπει να συναχθεί ότι το εν λόγω σύστημα, εφαρμοζόμενο από επιχείρηση κατέχουσα δεσπόζουσα θέση, δεν συνάδει με κανονική πολιτική ανταγωνισμού μέσω των τιμών και ότι, κατά συνέπεια, απαγορεύεται από το άρθρο 82 ΕΚ.

138 Επιβάλλεται, ακολούθως, η διαπίστωση ότι η προσφεύγουσα δεν αρνείται το γεγονός ότι η χορήγηση μορίων, τα οποία παρείχαν δικαίωμα σε πριμ υπηρεσιών, δεν ήταν απαλλαγμένη υποκειμενικών εκτιμήσεων. Ωστόσο, επισημαίνει ότι η ποιότητα των υπηρεσιών, τις οποίες παρέσχε ο πωλητής, μπορεί αντικειμενικά να είναι άξια ανταμοιβής, ακόμα και εάν κάποια υποκειμενικότητα είναι σύμφυτη προς την εκτίμηση της ποιότητας των υπηρεσιών.

139 Το Πρωτοδικείο διαπιστώνει ότι, όπως ρητώς αναφέρουν οι πίνακες που αφορούν τα πριμ για υπηρεσίες, η πριμοδότηση καθοριζόταν ανάλογα με «την ποιότητα υπηρεσιών που ήταν σε θέση να παράσχει ο πωλητής». Η πρόσκτηση μορίων —31 μόρια επί των 35 παρείχαν δικαίωμα στην ανώτατη πριμοδότηση— εξαρτώνταν από τη συμμόρφωση προς τις διάφορες δεσμεύσεις τις οποίες είχαν αναλάβει οι πωλητές. Συχνά, κατά την αξιολόγηση της συμμορφώσεως προς τις εν λόγω δεσμεύσεις, η προσφεύγουσα διέθετε σημαντικά περιθώρια εκτιμήσεως κατά διακριτική ευχέρεια. Προκύπτει, επί παραδείγματι, από τον πίνακα για το 1996 ότι ο πωλητής μπορούσε να λάβει τρία μόρια εάν «συν[έ]βαλ[ε] θετικά στην προώθηση στην αγορά των νέων

- προϊόντων Michelin» ή αν παρέσχε στη Michelin *χρήσιμες* πληροφορίες σχετικά με τις στατιστικές της και τις προβλέψεις πωλήσεων ανά προϊόν (με προσθήκη των πλάγιων χαρακτήρων).
- 140 Πρέπει να υπομνηστεί ότι η προς μεταπωλητή παροχή εκπτώσεως από επιχείρηση κατέχουσα δεσπόζουσα θέση πρέπει να στηρίζεται σε αντικειμενικό οικονομικό λόγο που να την δικαιολογεί (απόφαση Irish Sugar κατά Επιτροπής, προπαρατεθείσα στη σκέψη 54, σκέψη 218). Η παροχή εκπτώσεως δεν μπορεί να εξαρτάται από υποκειμενική εκτίμηση, εκ μέρους της επιχείρησης η οποία κατέχει δεσπόζουσα θέση, της συμμορφώσεως του πωλητή προς τις δεσμεύσεις του οι οποίες παρέχουν δικαίωμα εκπτώσεως. Όπως τονίζει η Επιτροπή με την προσβαλλομένη απόφαση (αιτιολογική σκέψη 251), παρόμοια εκτίμηση της συμμορφώσεως προς τις δεσμεύσεις θα παρείχε τη δυνατότητα στην επιχείρηση που κατέχει δεσπόζουσα θέση «να ασκήσει μεγάλη πίεση επί του πωλητή [...] και να χρησιμοποιήσει, ενδεχομένως, τον μηχανισμό κατά τρόπο διακριτικό» [ήτοι, κατά τρόπο που συνεπάγεται δυσμενείς διακρίσεις].
- 141 Κατά συνέπεια, σύστημα εκπτώσεων εφαρμοζόμενο από επιχείρηση κατέχουσα δεσπόζουσα θέση, το οποίο της επιτρέπει σημαντικά περιθώρια εκτιμώσεως κατά διακριτική ευχέρεια όσον αφορά τη δυνατότητα του μεταπωλητή να τύχει της εκπτώσεως, πρέπει να θεωρηθεί ως μη δίκαιο και συνιστά καταχρηστική εκμετάλλευση από επιχείρηση της δεσπόζουσας θέσεώς της εντός της αγοράς, κατά την έννοια του άρθρου 82 ΕΚ (βλ. σχετικά την απόφαση Hoffmann-La Roche κατά Επιτροπής, προπαρατεθείσα στη σκέψη 54, σκέψη 105). Πράγματι, λόγω της υποκειμενικής εκτιμώσεως των κριτηρίων που παρέχουν δικαίωμα σε πριμ για υπηρεσίες, οι πωλητές ευρίσκονταν σε κατάσταση ανασφάλειας και δεν μπορούσαν κατά κανόνα να προβλέψουν με βεβαιότητα το ποσοστό εκπτώσεως, της οποίας θα ετύγγαναν στο πλαίσιο του πριμ για υπηρεσίες (βλ. σχετικά την απόφαση Michelin κατά Επιτροπής, προπαρατεθείσα στη σκέψη 54, σκέψη 83).
- 142 Προς επίρρωση της διαπιστώσεως αυτής, η Επιτροπή παραπέμπει σε τρεις απαντήσεις πωλητών, από τις οποίες η μία πρέπει να αποκλεισθεί ως αποδεικτικό μέσο (βλ. τη σκέψη 129 ανωτέρω). Οι δύο άλλες απαντήσεις επιβεβαιώνουν την υποκειμενικότητα, την οποία επεδείκνυε η προσφεύγουσα κατά την εφαρμογή του συστήματος πριμ για υπηρεσίες. Συγκεκριμένα, οι εν λόγω πωλητές επιβεβαιώνουν ότι «η αξιολόγηση πραγματοποιείται σύμφωνα με τη θέληση της Michelin» ή, ακόμα, ότι «η Michelin μπορεί να κάνει ό,τι θέλει με την πριμοδότηση αυτή. Έχουμε υποστεί [...] μονομερείς μεταβολές».

143 Ωστόσο, η προσφεύγουσα διατείνεται ότι η παράθεση απαντήσεως πωλητή με την αιτιολογική σκέψη 252 της προσβαλλομένης αποφάσεως, σύμφωνα με την οποία «η Michelin μπορεί να κάνει ό,τι θέλει με την προμηθευτική αυτή. Έχουμε υποστεί [...] μονομερείς μεταβολές», χωρίστηκε από το πλαίσιο της. Κατά την προσφεύγουσα, προκύπτει από το πλήρες κείμενο της απαντήσεως του εν λόγω πωλητή ότι αυτός, «ασκώντας πίεση στη Michelin» και «χωρίς μεταβολή της φύσεως των σχέσεων [του] με τη Michelin», απέσπασε το ανώτατο ποσοστό προμηθευτικής.

144 Το απόσπασμα της απαντήσεως του πωλητή, στο οποίο παραπέμπει η προσφεύγουσα, έχει ως ακολούθως:

«Το 1993 άσκησα πιέσεις στη Michelin. Συγκεκριμένα, είδα το προμηθευσιών για το 1992 ενός συναδέλφου μικρότερου από μας, ο οποίος δεν ασχολούνταν με φορτηγά και λεωφορεία. Αυτός ελάμβανε υψηλότερο ποσοστό προμηθευτικής. Τότε, η Michelin τροποποίησε τον αριθμό πόντων από ορισμένα κριτήρια και πετύχαμε, χωρίς να αλλάξουμε τίποτα το 93: [...] % προμ. προόδου. Το 1995, συνέχισα να ασκώ πιέσεις στη Michelin και, πάντοτε χωρίς να μεταβληθεί η φύση των σχέσεων μας [...], πέτυχα [...] % προμ. προόδου. Συνεχίζοντας το 1996, απέσπασα το ανώτατο ποσοστό, δηλαδή 2,25 %.»

145 Ωστόσο, το προεκτεθέν απόσπασμα δεν στηρίζει την επιχειρηματολογία της προσφεύγουσας. Μάλλον, επιβεβαιώνει την εκ μέρους της Michelin χρήση υποκειμενικών κριτηρίων κατά την παροχή του προμ. η οποία οδηγεί, όπως τονίζει η Επιτροπή, «σε διακρίσεις οι οποίες δύσκολα μπορούν να αποφευχθούν» (αιτιολογική σκέψη 253 της προσβαλλομένης αποφάσεως).

146 Η προσφεύγουσα επικρίνει ακόμη το γεγονός ότι η Επιτροπή επέλεξε δύο απαντήσεις πωλητών, οι οποίες ήταν δυσμενείς γι' αυτήν, χωρίς να παραθέσει τις λοιπές απαντήσεις πωλητών που διέκειντο μάλλον ευμενώς προς το προμ. για υπηρεσίες.

- 147 Το επιχείρημα αυτό πρέπει να απορριφθεί επίσης. Η χρήση υποκειμενικών κριτηρίων κατά την παροχή του πριμι για υπηρεσίες προκύπτει ήδη από τις λεπτομέρειες καθορισμού της εν λόγω προμοδότησεως. Επιπλέον, και άλλοι πωλητές επιβεβαιώνουν: «η Michelin αποφασίζει μόνη της» και «εάν δεν συμμορφωθούμε με τα κριτήρια, η Michelin μπορεί να καταργήσει την προμοδότηση» ή, ακόμη, «δυνατότητα μειώσεως του ύψους της προμοδότησεως κατά τη διάρκεια του έτους, σε περίπτωση μη συμμορφώσεως προς τις δεσμεύσεις όσον αφορά την παροχή υπηρεσιών». Η ίδια η προσφεύγουσα επιβεβαιώνει ακόμη, με την προσφυγή της, ότι, «φυσικά, το πριμι δεν οφειλόταν εάν οι πωλητές δεν παρείχαν τις αντίστοιχες υπηρεσίες προς τους χρήστες» (σημείο 136 της προσφυγής). Ωστόσο, η υποκειμενική μεταχείριση εκ μέρους της Michelin εκδηλωνόταν ιδίως κατά την εκτίμηση της συμμορφώσεως προς τις δεσμεύσεις.
- 148 Τέλος, η προσφεύγουσα επισημαίνει ότι, προκειμένου να εξασφαλιστεί ομοιόμορφη εφαρμογή του πριμι υπηρεσιών, κατήρτισε διευκρινιστικό σημείωμα με τίτλο «Οδηγός για τη χρησιμοποίηση του εντύπου προμοδότησεως για υπηρεσίες».
- 149 Ωστόσο, ουδόλως προκύπτει από το εν λόγω έγγραφο ότι η εκτίμηση της ποιότητας των υπηρεσιών, τις οποίες παρέσχε ο πωλητής, δεν ήταν υποκειμενική. Όσον αφορά, παραδείγματος χάριν, τις πληροφορίες σχετικά με την αγορά, τις οποίες έπρεπε να παρέχουν οι πωλητές, το σημείωμα διευκρινίζει μόνον ότι «οι κατάλληλες πληροφορίες [έπρεπε] να αφορούν στατιστικές ή προβλέψεις πραγματοποιούμενες βάσει αξιόπιστων αριθμητικών στοιχείων». Όσον αφορά την υπηρεσία «νέα προϊόντα», το σημείωμα διευκρινίζει ότι ο πωλητής [όφειλε] να προτείνει «συστηματικά στην πελατεία του, επικαλούμενος τεχνικά επιχειρήματα», τα νέα προϊόντα της Michelin. Πρόκειται για δέσμευση, της οποίας η τήρηση είναι δύσκολο να ελεγχθεί και παρέχει τη δυνατότητα υποκειμενικής εκτιμήσεως εκ μέρους της προσφεύγουσας.
- 150 Από τα προεκτεθέντα προκύπτει ότι η Επιτροπή ορθώς διαπίστωσε, με την προσβαλλόμενη απόφαση (αιτιολογική σκέψη 253), ότι το πριμι υπηρεσιών είχε μη δίκαιο χαρακτήρα, λόγω του υποκειμενικού χαρακτήρα της εκτιμήσεως των κριτηρίων τα οποία παρέχουν δικαίωμα στην προμοδότηση, και πρέπει να θεωρηθεί ως καταχρηστική κατά την έννοια του άρθρου 82 ΕΚ.

— Επί της ιδιότητας του προμ για υπηρεσίες να δημιουργεί κύκλο πιστών πελατών

- 151 Η προσφεύγουσα διαπιστώνει, εκ προοιμίου, ότι η Επιτροπή επικρίνει, με την προσβαλλομένη απόφαση (αιτιολογική σκέψη 254), έναν μόνον τομέα του συστήματος προμηθοποίησης για υπηρεσίες για τον οποίο θεωρεί ότι οδηγεί σε δημιουργία κύκλου πιστών πελατών, ήτοι τον τομέα «υπηρεσία νέων προϊόντων». Πρόκειται για τη δυνατότητα να λάβει ο πωλητής μέχρι δύο επιπλέον μόρια εάν εφοδιαζόταν με νέα προϊόντα Michelin σε ποσοστό που οριζόταν σε σχέση με το περιφερειακό μερίδιο των προϊόντων αυτών. Ωστόσο, η απαίτηση αυτή περιελήφθη, για τελευταία φορά, στους γενικούς όρους το 1991. Επομένως, καθ' όλο σχεδόν το χρονικό διάστημα που καλύπτει η προσβαλλομένη απόφαση, τα καταγγελλθέντα πραγματικά περιστατικά δεν υφίσταντο.
- 152 Επιβάλλεται η διαπίστωση ότι η Επιτροπή ουδέποτε εδήλωσε ότι η ανάληψη υποχρέωσης, της οποίας έγινε μνεία με την προηγούμενη σκέψη, υφίστατο μέχρι το πέρας της περιόδου παραβάσεως. Εκθέτει, με την προσβαλλομένη απόφαση, ότι «μέχρι το 1992, χορηγούνταν πόντοι εάν ο πωλητής έφθανε ένα ελάχιστο επίπεδο εφοδιασμού σε προϊόντα Michelin» (αιτιολογική σκέψη 254 της προσβαλλομένης αποφάσεως).
- 153 Βεβαίως, η Επιτροπή δεν προσκόμισε αποδείξεις περί του ότι η αμφισβητούμενη ρήτρα εφαρμοζόταν μέχρι το 1992. Πράγματι, οι γενικοί όροι για το έτος 1992 δεν περιελάμβαναν πλέον αυτή τη ρήτρα. Η Επιτροπή αναγνωρίζει, εξάλλου, με την απάντησή της προς γραπτή ερώτηση του Πρωτοδικείου, ότι η διατύπωση «μέχρι το 1992» έχει την έννοια ότι το έτος 1992 δεν περιλαμβάνεται.
- 154 Ωστόσο, η διαπίστωση αυτή δεν ασκεί επιρροή επί της νομιμότητας της προσβαλλομένης αποφάσεως.
- 155 Πράγματι, η προσφεύγουσα δεν αμφισβητεί ότι η ρήτρα εφαρμόστηκε κατά τα έτη 1990 και 1991. Ωστόσο, δεν μπορεί να αμφισβητηθεί σοβαρά ότι η δυνατότητα ένας

πωλητής να λαμβάνει μέχρι 2 μόρια εάν εφοδιάζεται με νέα προϊόντα σε ποσοστό που ορίζεται σε σχέση με το μερίδιο των προϊόντων αυτών στην περιφερειακή αγορά έχει ως αποτέλεσμα τη δημιουργία κύκλου πιστών πελατών. Όπως διαπιστώνει η Επιτροπή, «το γεγονός αυτό αποτελούσε [...] καταχρηστική παρότρυνση των πωλητών να προωθούν νέα προϊόντα Michelin εις βάρος των ανταγωνιστικών προϊόντων. Ο πωλητής δεν επρόκειτο να ρηψοκινδυνεύσει να χάσει δύο πόντους οι οποίοι μπορούσαν να οδηγήσουν σε μείωση του συνολικού ποσού της ετήσιας προμολόγησής του» (αιτιολογική σκέψη 254 της προσβαλλομένης αποφάσεως), πράγμα που αντιστοιχούσε σε ποσοστό (δυνάμενο να φθάσει μέχρι 2,25 %) του κύκλου εργασιών, για όλες τις κατηγορίες προϊόντων, που πραγματοποίησε με τη Michelin France.

156 Η διαπίστωση περί της οποίας έγινε λόγος με τη σκέψη 153 δεν ασκεί επιρροή ούτε επί του καθορισμού της διάρκειας της παραβάσεως, εφόσον η καταχρηστικότητα του προμ για υπηρεσίες συνήχθη επίσης από τον μη δίκαιο χαρακτήρα του και το στοιχείο αυτό αρκεί ήδη καθαυτό για τη διαπίστωση της καταχρήσεως δεσπόμενης θέσεως, την οποία διέπραξε η προσφεύγουσα (βλ. αιτιολογικές σκέψεις 136 έως 150 ανωτέρω), καθ' όλη τη διάρκεια εφαρμογής του εν λόγω προμ, ήτοι μέχρι το 1997.

157 Η προσφεύγουσα προβάλλει περαιτέρω ότι, όπως προκύπτει από τις απαντήσεις των πωλητών προς τις αιτήσεις παροχής πληροφοριών της Επιτροπής, το προμ για υπηρεσίες δεν συνεπήγετο δημιουργία κύκλου πιστής πελατείας.

158 Ωστόσο, το Πρωτοδικείο διαπιστώνει τη μεγάλη ποικιλία των απαντήσεων που έδωσαν οι πωλητές στο ερώτημα σε τι συνίστατο ο τομέας «υπηρεσία νέων προϊόντων». Σύμφωνα με ορισμένους, ο τομέας αυτός «δεν περιελάμβανε ανάληψη υποχρεώσεως» κατά την άποψη άλλων, συνίστατο σε υποχρέωση αποθηκείσεως· κατ' άλλους ακόμη, περιελάμβανε υποχρεώσεις διαφημιστικής προβολής στον χώρο πωλήσεων ή εμπορικής προωθήσεως. Κατ' αυτόν τον τρόπο οι απαντήσεις των πωλητών επιβεβαιώνουν ότι η εφαρμογή κριτηρίων τα οποία αξιολογούνταν υποκειμενικά οδήγησε σε διακρίσεις μεταξύ των πωλητών.

159 Η προσφεύγουσα υποστηρίζει ακόμα ότι ήταν δυνατόν ο πωλητής να επιτύχει τη μέγιστη έκπτωση χωρίς να υποχρεούται να αποδεχθεί υποχρεώσεις, για τις οποίες θα εθεωρείτο κανονικά ότι οδηγούν σε δημιουργία κύκλου πιστής πελατείας, δεδομένου ότι αρκούσε η συγκέντρωση 31 μορίων, επί των 35 δυνητικώς προβλεπομένων, για την επίτευξη της μέγιστης εκπτώσεως.

160 Επιβάλλεται η διαπίστωση ότι ο πωλητής μπορούσε να λάβει δύο μόρια εάν πωλούσε τα νέα προϊόντα Michelin σε ποσοστό ανώτερο από το μερίδιο περιφερειακής αγοράς, το οποίο είχε προβλεφθεί για τα προϊόντα αυτά, και ένα μόριο εάν πωλούσε τα νέα προϊόντα Michelin σε ποσοστό ίσο προς το μερίδιο περιφερειακής αγοράς. Επρόκειτο για ανάληψη υποχρεώσεως, η οποία δεν συνεπήγετο κόστος. Η συμμόρφωση προς άλλες αναληφθείσες υποχρεώσεις, όπως οι σχετικές με την ποιότητα των εγκαταστάσεων, των εξοπλισμών του χώρου πωλήσεων και την ετοιμότητα παροχής υπηρεσιών προς την πελατεία, ήταν συχνά επαχθέστερη. Εν πάση περιπτώσει, δεν μπορεί να αμφισβητηθεί ότι, με την εν λόγω ανάληψη υποχρεώσεως, η προσφεύγουσα επεδίωκε να εμποδίσει, διά της παροχής οικονομικού πλεονεκτήματος, τον εφοδιασμό των πωλητών από ανταγωνιστές παραγωγούς.

— Επί του φαινομένου εξαρτημένων πωλήσεων από το πριμ για υπηρεσίες

161 Η προσφεύγουσα υπενθυμίζει ότι η Επιτροπή διαπιστώνει, με την αιτιολογική σκέψη 256 της προσβαλλομένης απόφασεως, ότι «ο πωλητής ελάμβανε ένα μόριο εάν ανέλαμβανε την υποχρέωση να στέλνει συστηματικά τους σκελετούς ελαστικών Michelin για αναγόμεση στη Michelin». Η τήρηση αυτής της δεσμεύσεως θα παρείχε έναν μόνον μόριο από 35, ενώ αρκούσαν 31 μόρια για να επιτευχθεί το ανώτατο ποσό του πριμ. Υπό τις συνθήκες αυτές, η προσφεύγουσα δεν αντιλαμβάνεται πώς η μέθοδος αυτή θα μπορούσε να αποτελέσει μέσο για την πραγματοποίηση εξαρτημένων πωλήσεων.

162 Το Πρωτοδικείο διαπιστώνει ότι, όπως προκύπτει από τον φάκελο, από το έτος 1992 και εξής, ο πωλητής μπορούσε να λαμβάνει ένα ακόμη μόριο εάν έστελνε συστηματικά τους σκελετούς Michelin για αναγόμεση στην προσφεύγουσα. Ο όρος αυτός

τροποποιήθηκε το 1996. Συγκεκριμένα, οι γενικοί όροι για το 1996 ορίζουν ότι ο πωλητής ο οποίος «στέλνει συστηματικά για πρώτη αναγόμευση του σκελετούς PL Michelin στη Michelin = 1 πόντο».

163 Επομένως, η προσφεύγουσα χρησιμοποίησε την οικονομική ισχύ της στον τομέα των ελαστικών εν γένει και στην αγορά των καινούργιων ελαστικών, ειδικότερα, ως μέσον για να εξασφαλίσει ότι την επιλέγουν οι πωλητές για την αναγόμευση. Πράγματι, η τήρηση αυτής της δεσμεύσεως μπορούσε να οδηγήσει —εάν τηρούνταν επίσης τα λοιπά κριτήρια— σε έκπτωση υπολογιζόμενη επί του συνόλου του κύκλου εργασιών που πραγματοποίησε ο πωλητής με την προσφεύγουσα. Επομένως, η εφαρμογή αυτού του όρου είχε ως συνέπεια εξαρτημένες πωλήσεις, που αντιβαίνουν προς το άρθρο 82 ΕΚ (βλ. την απόφαση του Πρωτοδικείου της 6ης Οκτωβρίου 1994, T-83/91, Tetra Pak κατά Επιτροπής, Συλλογή 1994, σ. II-755, σκέψη 137, και την παρατεθείσα νομολογία).

164 Όσον αφορά το επιχείρημα το οποίο αντλείται εκ του γεγονότος ότι επρόκειτο για ένα μόνο μόριο επί 35, πρέπει να τονιστεί, όπως το πράττει η Επιτροπή με την προσβαλλόμενη απόφαση (αιτιολογική σκέψη 255), ότι η ανάληψη υποχρεώσεως ως προς την αναγόμευση ήταν από αυτές που μπορούσαν ευκολότερα να τηρηθούν. Η συμμόρφωση προς άλλες αναληφθείσες υποχρεώσεις, όπως αυτές που αφορούσαν την ποιότητα των εγκαταστάσεων, των εξοπλισμών του χώρου πωλήσεων ή τη διαθεσιμότητα προς την πελατεία, ήταν συχνά επαχθέστερη. Εν πάση περιπτώσει, δεν μπορεί να αμφισβητηθεί ότι η προσφεύγουσα, μέσω του εν λόγω όρου, επεδίωκε να εξασφαλίσει ότι οι πωλητές αποστέλλουν συστηματικά τα ελαστικά Michelin προς αναγόμευση από την ίδια. Επομένως, ο εν λόγω όρος έτεινε να στερήσει τους πωλητές από τη δυνατότητα επιλογής όσον αφορά την αναγόμευση και να παραμποδίσει την πρόσβαση άλλων επιχειρήσεων αναγομώσεως στην αγορά.

165 Τέλος, η προσφεύγουσα επισημαίνει εν γένει ότι η ΓΔ Ανταγωνισμού διέκειτο ευμενώς προς το πριμ υπηρεσιών. Συναφώς, παραπέμπει στα πρακτικά των συνεδριάσεων μεταξύ της ΓΔ Ανταγωνισμού και της προσφεύγουσας, οι οποίες διεξήχθησαν στις 7 Φεβρουαρίου και στις 23 Μαΐου 1991 (παραρτήματα 8 και 12 της προσφυγής). Επίσης, το αμερικανικό δίκαιο ανταγωνισμού δεν αποκρούει παρόμοιο πριμ.

166 Το επιχείρημα αυτό πρέπει να απορριφθεί για τους λόγους οι οποίοι αναπτύχθηκαν με τη σκέψη 112 ανωτέρω. Συγκεκριμένα, αφενός, τα πρακτικά, τα οποία επικαλείται η προσφεύγουσα, ουδόλως αποδεικνύουν έγκριση του πριμ για υπηρεσίες από τη ΓΔ Ανταγωνισμού. Προκύπτει μάλιστα από το πρακτικό της συνεδρίασης της 23ης Μαΐου 1991 ότι η ΓΔ Ανταγωνισμού θεωρεί ότι το πριμ υπηρεσιών «θα μπορούσε να αμφισβητηθεί εάν συνίστατο σε πλεονέκτημα παρεχόμενο γενικά και βάσει υποκειμενικής εκτιμήσεως». Αφετέρου, εν πάση περιπτώσει, δεν ασκεί επιρροή το ζήτημα εάν το πριμ υπηρεσιών συνάδει προς το γαλλικό δίκαιο ή εγκρίθηκε από τη ΓΔ Ανταγωνισμού, λαμβανομένων υπόψη της υπεροχής του κοινοτικού δικαίου και του άμεσου αποτελέσματος που αναγνωρίζεται στις διατάξεις του άρθρου 82 ΕΚ (αποφάσεις BRT κ.λπ., προπαρατεθείσα στη σκέψη 112, σκέψεις 15 και 16· Ahmed Saeed Flugreisen κ.λπ., προπαρατεθείσα στη σκέψη 112, σκέψη 23, και Irish Sugar κατά Επιτροπής, προπαρατεθείσα στη σκέψη 54, σκέψη 211). Ομοίως, η προβαλλομένη συμβατότητα του πριμ υπηρεσιών προς το αμερικανικό δίκαιο ανταγωνισμού δεν ασκεί επιρροή όσον αφορά την εκτίμηση του εν λόγω πριμ με γνώμονα το άρθρο 82 ΕΚ.

167 Από το σύνολο των προεκτεθέντων προκύπτει ότι ούτε ο δεύτερος λόγος ακυρώσεως μπορεί να γίνει δεκτός.

Επί του τρίτου λόγου ακυρώσεως: η Επιτροπή φέρεται να παρέβη το άρθρο 82 ΕΚ, κρίνοντας ότι το «Club des amis Michelin» αποτελούσε κατάχρηση κατά την έννοια αυτής της διατάξεως

Η προσβαλλομένη απόφαση

168 Το «Club des amis Michelin» (στο εξής: Club) ιδρύθηκε το 1990 και απαρτίζεται από πωλητές ελαστικών οι οποίοι επιθυμούν να αναπτύξουν στενότερη σχέση συνεργασίας με την προσφεύγουσα. Η προσφεύγουσα συμμετέχει στα οικονομικά του πωλητή, μέλους του Club, ιδίως μέσω συνεισφοράς στις επενδύσεις και την κατάρτιση, καθώς και με χρηματοδοτική συμμετοχή της τάξεως του 0,75 % του ετήσιου κύκλου εργασιών των υπηρεσιών «Service Michelin».

- 169 Η Επιτροπή επισημαίνει τρεις όρους λειτουργίας του Club που συνιστούν κατάχρηση.
- 170 Πρώτον, η Επιτροπή ισχυρίζεται ότι το Club «χρησιμοποιήθηκε από τη Michelin σαν μέσο επικύρωσης, ή και βελτίωσης, της θέσης της στην αγορά καινούργιων ελαστικών αντικατάστασης για φορτηγά και λεωφορεία» (αιτιολογική σκέψη 317 της προσβαλλομένης αποφάσεως). Συναφώς, παραπέμπει, κατ' αρχάς, στην υποχρέωση των πωλητών, μελών του Club, να «προωθούν τη μάρκα Michelin» και να μην παρεμποδίζουν την αυθόρμητη ζήτηση ελαστικών Michelin από τους πελάτες των πωλητών. Διευκρινίζει ότι, «εάν ληφθεί υπόψη το γεγονός ότι η [αυθόρμητη] ζήτηση σε προϊόντα Michelin είναι πολύ μεγάλη, μια τέτοια υποχρέωση πρέπει να θεωρηθεί αναγκαστικά καταχρηστική, δεδομένου ότι άμεσος στόχος της είναι να εξαλείψει τον ανταγωνισμό των άλλων παραγωγών, καθώς και να εξασφαλίσει τη διατήρηση της θέσης της Michelin και να περιορίσει τον βαθμό ανταγωνισμού στην εν λόγω αγορά» (αιτιολογική σκέψη 317 της προσβαλλομένης αποφάσεως). Προσθέτει ότι «η ρήτρα αυτή αντιπροσώπευε την υποχρέωση του πωλητή να εγγυάται ένα ορισμένο μερίδιο της αγοράς σε προϊόντα Michelin (η “θερμοκρασία Michelin”), πιθανά σε διαφορετικό επίπεδο ανάλογα με τους πωλητές και τις περιφέρειες, αλλά σίγουρα γύρω στο [...] ¹ % των πωλήσεων (μόνον για την αγορά καινούργιων ελαστικών)» (αιτιολογική σκέψη 318 της προσβαλλομένης αποφάσεως).
- 171 Σύμφωνα με την Επιτροπή, «το γεγονός ότι η Michelin υποχρέωνε τα μέλη του Club να εγγυώνται μια “θερμοκρασία” Michelin αποδεικνύεται επίσης από ρήτρα της σύμβασης σχετικά με την υποχρέωση διατήρησης αποθέματος προϊόντων Michelin το οποίο να “επαρκεί για να ικανοποιηθεί αμέσως το αίτημα ενός πελάτη”. Αναφέρεται ρητά ότι θα μπορούσε να καθιερωθεί μια προσωπική κλίμακα αποθεματοποίησης “η οποία θα λαμβάνει υπόψη τα διάφορα επίπεδα: τοπική, περιφερειακή και εθνική αγορά” και η οποία θα εκφράζεται “σε ποσοστό”. [...] Σαν αποτέλεσμα της ρήτρας αυτής, [...] [οι πωλητές] θα πρέπει να διαθέτουν πάντοτε απόθεμα προϊόντων Michelin “αντίστοιχο του μεριδίου αγοράς της Michelin”, και όχι στην ποσότητα που θα επιθυμούσαν. Το γεγονός αυτό εμποδίζει την πρόσβαση στην αγορά άλλων κατασκευαστών και παγιοποιεί τα μερίδια της Michelin» (αιτιολογική σκέψη 321 της προσβαλλομένης αποφάσεως).

1 — Αποκρυπτόμενα εμπιστευτικά στοιχεία.

172 Δεύτερον, η σύμβαση Club δεσμεύει «τους πωλητές με σειρά υποχρεώσεων που παρέχουν στη Michelin τη δυνατότητα να παρακολουθεί τις δραστηριότητες των μελών της και οι οποίες δεν μπορούν να δικαιολογηθούν με κανένα τρόπο, πέραν της θέλησης της Michelin να ελέγχει στενά τη διανομή» (αιτιολογική σκέψη 322 της προσβαλλομένης αποφάσεως). Το ίδιο ισχύει και όσον αφορά την υποχρέωση, η οποία βαρύνει το μέλος του Club, «διαβίβασης στη Michelin λεπτομερών χρηματοοικονομικών πληροφοριών ή ανακοίνωσης στη Michelin της ταυτότητας όλων των κατόχων κεφαλαίου στην επιχείρηση, καθώς και της ενημέρωσης της Michelin σχετικά με κάθε γεγονός που θα μπορούσε να έχει επίπτωση στον έλεγχο της εταιρίας και τις στρατηγικές της κατευθύνσεις» (αιτιολογική σκέψη 323 της προσβαλλομένης αποφάσεως). Η Επιτροπή επικρίνει ακόμη τις λοιπές υποχρεώσεις που επιβλήθηκαν στα μέλη του Club, ιδίως το γεγονός ότι «ο πωλητής πρέπει να επιτρέπει στη Michelin να πραγματοποιεί έλεγχο του σημείου πώλησης ο οποίος αφορά πολλούς τομείς και, ιδίως, [το γεγονός ότι] πρέπει να αποδεχθεί τους “άξονες προόδου” που προτείνει η Michelin, διότι αντίθετα κινδυνεύει να μην λάβει τα υποσχεθέντα οικονομικά πλεονεκτήματα. Εξάλλου, ο πωλητής πρέπει να συμμετέχει σε πολλά προγράμματα “αύξησης του δυναμισμού” —ιδίως για τα ελαστικά φορτηγών και λεωφορείων— και να χρησιμοποιεί τα σήματα και τις διαφημίσεις Michelin. Το προσωπικό του καταρτίζεται στο κέντρο κατάρτισης Michelin. Κατά συνέπεια, η εξέλιξη της δραστηριότητάς του, σε όλα τα επίπεδα και ιδίως σε αυτό των επενδύσεων, επηρεάζεται αναπόφευκτα από τη θέληση της Michelin» (αιτιολογική σκέψη 324 της προσβαλλομένης αποφάσεως). Τέλος, η Επιτροπή αναφέρει ακόμη «την υποχρέωση του πωλητή να παρέχει στη Michelin τις στατιστικές και τις προβλέψεις του σχετικά με τις πωλήσεις, για όλες τις κατηγορίες και όλες τις μάρκες, καθώς και την εξέλιξη των μεριδίων αγοράς του κατασκευαστή» (αιτιολογική σκέψη 325 της προσβαλλομένης αποφάσεως). Η υποχρέωση αυτή παρέχει στη Michelin «“δικαίωμα ελέγχου” στην εμπορική πολιτική του πωλητή. Δεδομένου ότι η Michelin διαθέτει σημαντικό προσωπικό πωλήσεων με καθήκον να συλλέγει πληροφορίες, ο πωλητής δεν θα μπορεί σε καμία περίπτωση να αποφασίζει να πωλεί ανταγωνιστικά προϊόντα εν αγνοία της Michelin. Όμως, το Club απαιτεί εταιρικό πνεύμα, καθώς και την τήρηση του όγκου συναλλαγών και της “θερμοκρασίας” Michelin» (αιτιολογική σκέψη 325 της προσβαλλομένης αποφάσεως).

173 Το αποτέλεσμα είναι, κατά την Επιτροπή, «η πλήρης εξάρτηση του πωλητή από τη Michelin που οδηγεί υποχρεωτικά σε προσέγκυση πιστών πελατών. Κάθε αλλαγή εμπορικής πολιτικής ή/και στρατηγικής θα μπορούσε να οδηγήσει σε αντίποινα εκ μέρους της Michelin. Εξάλλου, τα μέλη του Club συμμερίζονται την άποψη ότι είναι αδύνατον να οπισθοδρομήσουν. Θα ήταν όντως πολύ δύσκολο ένα μέλος του Club να απαρνηθεί, εκτός από τις οικονομικές συνεισφορές, την τεχνογνωσία που του

παρέχει η στήριξη του ισχυρότερου κατασκευαστή» (αιτιολογική σκέψη 326 της προσβαλλομένης αποφάσεως).

- 174 Τρίτον, η Επιτροπή επικρίνει το γεγονός ότι, «μέχρι τον Οκτώβριο 1995, η σύμβαση επαγγελματικής συνεργασίας και τεχνικής βοήθειας απαιτούσε ρητά δέσμευση του ειδικευμένου εμπόρου να παραδώσει για πρώτη αναγόμωση τους σκελετούς ελαστικών Michelin για φορτηγά και λεωφορεία και έργα πολιτικού μηχανικού στη Michelin» (αιτιολογική σκέψη 330 της προσβαλλομένης αποφάσεως). Πρόκειται για «πρακτικές αποκλειστικότητας οι οποίες έχουν ανάλογα αποτελέσματα με τις εξαρτημένες αγορές και οι οποίες πρέπει να θεωρηθούν ότι συνιστούν κατάχρηση κατά την έννοια του άρθρου 82 της Συνθήκης» (αιτιολογική σκέψη 330 της προσβαλλομένης αποφάσεως). Πράγματι, σύμφωνα με την Επιτροπή, «ασκείται πίεση στους πωλητές να αποστέλλουν τους σκελετούς ελαστικών τους στη Michelin, εφόσον δεν επιθυμούν να θέσουν σε κίνδυνο την εταιρική τους σχέση με τη Michelin και τα πλεονεκτήματα που απορρέουν από αυτή για το σύνολο των δραστηριοτήτων τους, για λόγους που συνδέονται με τη δραστηριότητα της αναγόμωσης η οποία είναι δευτερεύουσα σε σχέση με το σύνολο των δραστηριοτήτων στον τομέα των ελαστικών. Κατ' αυτόν τον τρόπο, περιορίζεται η δυνατότητα επιλογής του πωλητή, ο οποίος δεν μπορεί να αποστείλει τους σκελετούς ελαστικών Michelin για αναγόμωση σε άλλες εταιρίες, στις οποίες ως εκ τούτου παρεμποδίζεται, κατά τρόπο καταχρηστικό, η πρόσβαση στην αγορά αυτή» (αιτιολογική σκέψη 331 της προσβαλλομένης αποφάσεως).

Εισαγωγικές παρατηρήσεις

- 175 Με το υπόμνημά της απαντήσεως, καθώς και κατά την προφορική διαδικασία, η προσφεύγουσα, παραπέμποντας στα σημεία 225 και 228 του υπομνήματος αντικρούσεως, επισημαίνει ότι η Επιτροπή δεν διατείνεται πλέον ότι οι διάφορες υποχρεώσεις των μελών του Club συνιστούν κερωρισμένως καταχρήσεις δεσπόζουσας θέσεως κατά την έννοια του άρθρου 82 ΕΚ. Η Επιτροπή, με το υπόμνημά της αντικρούσεως, διευκρίνισε ότι όλες οι υποχρεώσεις συνιστούσαν κατάχρηση στο σύνολό τους εφόσον συνδέονταν προς την υποχρέωση «θερμοκρασίας». Πρόκειται για μεταστροφής της θέσεως της Επιτροπής σε σχέση με την προσβαλλομένη απόφαση. Η προσφεύγουσα υπενθυμίζει όμως ότι ουδέποτε επέβαλε υποχρέωση «θερμοκρασίας» στους πωλητές της. Κατά συνέπεια, η νέα τοποθέτηση της Επιτροπής επιβεβαιώνει το κύρος ρητρών όπως η υποχρέωση προωθήσεως του σήματος Michelin και η υποχρέωση των πωλητών να μην παρεμποδίζουν την αυθόρμητη ζήτηση ελαστικών Michelin.

- 176 Το Πρωτοδικείο διαπιστώνει ότι, με το σημείο 225 του υπομνήματός της αντικρούσεως, η Επιτροπή διευκρινίζει ότι «η υποχρέωση [των πωλητών] να “προωθούν τη μάρκα Michelin” και να “μην παρεμποδίζουν την αυθόρμητη ζήτηση ελαστικών Michelin”, καθώς και η υποχρέωση “θερμοκρασίας” αποτελούν πτυχές μιας και μόνης καταχρηστικής πρακτικής: της χρησιμοποίησης του Club ως μέσου σταθεροποίησης των μεριδίων αγοράς της Michelin». Η σκέψη 228 του υπομνήματος αντικρούσεως καταγράφει το γεγονός ότι η προσβαλλομένη απόφαση εμφανίζει την υποχρέωση διατήρησης επαρκών αποθεμάτων «ως πρόσθετη ένδειξη της υπέρ-ξεως υποχρέωσης “θερμοκρασίας”».
- 177 Ωστόσο, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι οι απόψεις της Επιτροπής, όπως αναπτύσσονται με τις σκέψεις 225 και 228 του υπομνήματός της αντικρούσεως, αντιστοιχούν πλήρως με εκείνες που περιλαμβάνονται στις αιτιολογικές σκέψεις 317, 318 και 321 της προσβαλλομένης απόφασης (βλ. τις σκέψεις 170 και 171 ανωτέρω). Πράγματι, τόσο με την προσβαλλομένη απόφαση όσο και με το υπόμνημα αντικρούσεως, η Επιτροπή αναφέρεται στην υποχρέωση [των πωλητών] να «προωθούν το σήμα Michelin» και «να μην εμποδίζουν την αυθόρμητη ζήτηση ελαστικών Michelin», καθώς και στην υποχρέωση «θερμοκρασίας», για να αποδείξει ένα από τα τρία χαρακτηριστικά του Club που συνιστούν κατάχρηση, ήτοι την εκ μέρους της προσφεύγουσας χρησιμοποίηση του Club «ως μέσου επικύρωσης [σταθεροποίησης], ή και βελτίωσης, της θέσης της στην αγορά καινούργιων ελαστικών αντικατάστασης για φορτηγά και λεωφορεία» (αιτιολογική σκέψη 317 της προσβαλλομένης απόφασης). Επομένως, το επιχείρημα πρέπει να απορριφθεί.

Καταχρηστικός χαρακτήρας των διαφόρων όρων λειτουργίας του Club

— Επί του χαρακτηρισμού του Club ως μέσου σταθεροποίησης και βελτίωσης της θέσεως της Michelin στην αγορά καινούργιων ελαστικών αντικαταστάσεως για φορτηγά και λεωφορεία

- 178 Η προσφεύγουσα αρνείται ότι επιβλήθηκε υποχρέωση «θερμοκρασίας» Michelin στα μέλη του Club. Η Επιτροπή παρέβη τις διατάξεις περί διεξαγωγής αποδείξεων, καθόσον δεν απέδειξε επαρκώς την ύπαρξη της εν λόγω υποχρέωσης «θερμοκρασίας», υπέπεσε δε σε πρόδηλο σφάλμα εκτιμήσεως, κρίνοντας ότι οι πωλητές μέλη του Club υπείχαν παρόμοια υποχρέωση.

- 179 Επιβάλλεται η διαπίστωση ότι η Επιτροπή συνήγαγε την ύπαρξη υποχρεώσεως «θερμοκρασίας» Michelin ευθέως από διάφορα γραπτά αποδεικτικά στοιχεία, ήτοι εσωτερικό σημείωμα της προσφεύγουσας, της 6ης Ιουνίου 1997, τιτλοφορούμενο «Διεύρυνση του κύκλου συμμετεχόντων στο Club» (αιτιολογική σκέψη 315 της προσβαλλομένης αποφάσεως) και τα έγγραφα, περί των οποίων γίνεται λόγος στην υποσημείωση αριθ. 43 της προσβαλλομένης αποφάσεως, τα οποία συγκεντρώθηκαν, στο σύνολό τους, κατά τον έλεγχο που διεξήχθη στην προσφεύγουσα στις 12 Ιουνίου 1997. Άλλα στοιχεία επιβεβαιώνουν ακόμη την ύπαρξη, καθώς και το περιεχόμενο, της υποχρεώσεως «θερμοκρασίας», ήτοι τα μερίδια αγοράς Michelin που διαπιστώθηκαν στους πωλητές μέλη του Club (αιτιολογική σκέψη 319 της προσβαλλομένης αποφάσεως) και η υποχρέωση διατηρήσεως αποθέματος προϊόντων Michelin το οποίο να επαρκεί για να ικανοποιηθεί αμέσως το αίτημα ενός πελάτη (αιτιολογική σκέψη 321 της προσβαλλομένης αποφάσεως).
- 180 Επομένως, πρέπει να εξεταστεί εάν τα διάφορα στοιχεία, επί των οποίων στηρίζεται η Επιτροπή, καταδεικνύουν την ύπαρξη υποχρεώσεως «θερμοκρασίας» βαρύνουσας τα μέλη του Club, καθώς και το περιεχόμενό της.
- 181 Πρέπει, εκ προοιμίου, να αναλυθούν τα γραπτά αποδεικτικά στοιχεία επί των οποίων στηρίζεται η Επιτροπή.
- 182 Το εσωτερικό σημείωμα της Michelin, της 6ης Ιουνίου 1997, τιτλοφορούμενο «Διεύρυνση του κύκλου συμμετεχόντων στο Club» (έγγραφο 36041-1772 και 1773), αναθέτει ως δεύτερο «κριτήριο [...] προσχωρήσεως στο Club», το «μερίδιο εταιρικής σχέσεως ή αγοράς του πελάτη». Το σημείωμα διευκρινίζει: «Πρόκειται, βεβαίως, για κριτήριο, το οποίο δεν μνημονεύεται πουθενά, αλλά αποτελεί προϋπόθεση, μεταξύ άλλων, προσχωρήσεως στο Club». Το σημείωμα διευκρινίζει ακόμα ότι «[έ]νας πελάτης, για τον οποίο αντιπροσωπεύουμε [...] % ή περισσότερο του [κύκλου εργασιών] του είναι εταίρος, ο οποίος μπορεί και πρέπει να υπολογίζει στην υποστήριξή μας, ανάλογα με το μερίδιο της εταιρικής του σχέσεως. Πρέπει να του προτείνουμε όλες τις υπηρεσίες που του παρέχουν τη δυνατότητα να διατηρήσει ή να αναπτύξει τον επαγγελματισμό του».
- 183 Επιβάλλεται η διαπίστωση ότι το εσωτερικό σημείωμα της Michelin, της 6ης Ιουνίου 1997, καταδεικνύει σαφώς ότι ο πωλητής μπορούσε να γίνει μέλος του Club μόνον

εάν επετύγγανε ορισμένο μερίδιο αγοράς σε προϊόντα Michelin. Επομένως, από το σημείωμα αυτό προκύπτει ότι η «υποχρέωση αποκτήσεως μεριδίου αγοράς Michelin» ή «θερμοκρασίας» Michelin αποτελούσε προϋπόθεση, από την οποία εξηρτάτο η προσχώρηση στο Club. Εξάλλου, από το σημείωμα προκύπτει ότι πωλητής του οποίου το «μερίδιο αγοράς Michelin» αντιπροσώπευε [...] του κύκλου εργασιών το πληρούσε αυτήν την προϋπόθεση.

184 Η προσφεύγουσα επισημαίνει, εντούτοις, ότι στο απόσπασμα, το οποίο συμπεριελήφθη στη σκέψη 182 ανωτέρω, εκφράζονται αμφιβολίες, που δείχνουν ότι, στο πνεύμα του συντάκτη του, δεν ήταν προφανές ότι η υποχρέωση «θερμοκρασίας» αποτελούσε προϋπόθεση προσχωρήσεως στο Club.

185 Το απόσπασμα, στο οποίο αναφέρεται η προσφεύγουσα, έχει ως ακολούθως:

«Ένας πελάτης με πολλές δυνατότητες, στραμμένος προς τον καταναλωτή, δυναμικός, ο οποίος παρέχει υψηλής ποιότητας υπηρεσίες, αλλά είναι εταίρος μόνον κατά [...] %, με τον οποίο έχουμε κοινές αντιλήψεις, μπορεί να γίνει μέλος του Club; Πέραν από τα εμπορικά ζητήματα (τοπική στρατηγική), μου φαίνεται σημαντικό να εκφρασθεί μια σαφής θέση προς τον “δρόμο” [δηλαδή τους εμπορικούς αντιπροσώπους της Michelin].»

186 Πρέπει να υπομνηστεί ότι, όπως δείχνει ο τίτλος του, το σημείωμα της 6ης Ιουνίου 1997 ήταν έγγραφο προβληματισμού σχετικά με τη «διεύρυνση του κύκλου συμμετεχόντων στο Club». Το σημείωμα διευκρινίζει ότι, «προς επίτευξη αυτού του στόχου», είναι σημαντικό «να εξεταστούν διεξοδικά ιδίως τα δύο κριτήρια προσχωρήσεως στο Club», στα οποία περιλαμβάνεται η υποχρέωση να επιτύχει ο πωλητής ορισμένο «μερίδιο αγοράς Michelin». Με το ερώτημα, στο οποίο αναφέρεται η προσφεύγουσα, δεν εκφράζονται αμφιβολίες του συντάκτη του σημειώματος ως προς την ύπαρξη του εν λόγω κριτηρίου προσχωρήσεως στο Club, αλλά αποδεικνύεται μόνον ότι, κατά τον συντάκτη, η «θερμοκρασία» ενδέχεται να αποδειχθεί υπερβολικά υψηλή.

- 187 Περαιτέρω έγγραφα επιβεβαιώνουν την ύπαρξη υποχρεώσεως «θερμοκρασίας» Michelin, παρέχουν δε, εξάλλου, ενδείξεις περί του ύψους της.
- 188 Κατ' αρχάς, ο συντάκτης των πρακτικών από δύο συναντήσεις, τις οποίες είχε αντιπρόσωπος της Michelin με πωλητή, στις 15 και 28 Φεβρουαρίου 1995 (έγγραφο 36041-1515 έως 1517), επιβεβαίωσε προς τον εν λόγω πωλητή, ο οποίος επιθυμούσε να προσχωρήσει στο Club, ότι «η προσχώρηση στο Club εξηρτάτο από τα μερίδια αγοράς». Στον ίδιο πωλητή δηλώθηκε ότι «δεν υπάρχει προσχώρηση στο Club με [...] % σε καινούργια ελαστικά λεωφορείων και φορτηγών», αλλά ότι, αφετέρου, η Michelin ήταν «έτοιμη» να προσχωρήσει στις αναγκαίες ενέργειες κατά τη διάρκεια του έτους, εάν τα μερίδια αγοράς του είναι συμβατά με [την] θέση [της Michelin] σε εθνικό επίπεδο. Πέραν αυτού, διευκρινίζεται ότι ο πωλητής επιβεβαίωσε «την επιθυμία του να επιτύχει τους στόχους και να προσχωρήσει στο Club», πράγμα που ήταν, κατ' αυτόν, «ο μόνος τρόπος να αυξήσει τις αμοιβές [του] από τη Michelin».
- 189 Συνεπώς, τα πρακτικά αυτά επιβεβαιώνουν ρητώς την ύπαρξη υποχρεώσεως επιτεύξεως μεριδίου αγοράς ή «θερμοκρασίας» Michelin ως προϋποθέσεως για την προσχώρηση στο Club. Εξάλλου, από τα εν λόγω πρακτικά προκύπτει ότι «τα μερίδια αγοράς [έπρεπε να είναι] συμβατά με [τη] θέση σε εθνικό επίπεδο». Δεδομένου ότι δεν αμφισβητείται ότι η Michelin κατείχε, την εποχή που έλαβαν χώρα τα επίδικα γεγονότα, μερίδιο αγοράς ανώτερο του [...] % στην αγορά των καινούργιων ελαστικών αντικαταστάσεως για φορτηγά και λεωφορεία (αιτιολογικές σιέψεις 176 έως 178 της προσβαλλομένης αποφάσεως), μπορεί να συναχθεί απο το εν λόγω σημείωμα ότι η «θερμοκρασία» Michelin για τα εν λόγω ελαστικά ήταν και αυτή υψηλότερη.
- 190 Ακολούθως, από τα πρακτικά συναντήσεως αντιπροσώπου της Michelin και πωλητού, η οποία έλαβε χώρα το 1996 (έγγραφο 36041-1545 και 1546), αποδεικνύεται ότι συζητήθηκαν, κατά τη συνάντηση, τα ακόλουθα θέματα:

«α) Γιατί το Club;

β) Ο στόχος του Club.

γ) Τα μέσα.

δ) Τα μερίδια αγοράς.»

191 Τα πρακτικά διευκρινίζουν:

«[Ο πωλητής] έχει εκτίμηση προς τη δομή και τους στόχους του Club. Το μερίδιο αγοράς εμποδίζει σήμερα την προσχώρηση στο Club, αλλά [ο πωλητής] θα σκεφθεί επί των δυνατοτήτων συναλλαγών με τη Mi[chelin], διότι δεν μπορεί να φανταστεί προσέγγιση με άλλο κατασκευαστή εκτός από τη Michelin.»

192 Σημείωμα της 26ης Νοεμβρίου 1996, προερχόμενο από ένα εκ των αποδεκτών των πρακτικών που αναφέρθηκαν με τη σκέψη 190 ανωτέρω, το οποίο αφορούσε τον ίδιο πωλητή (έγγραφο 36041-1547), καταγράφει επίσκεψη του συντάκτη του σημειώματος, αντιπροσώπου της Michelin, στον εν λόγω πωλητή την ημέρα της συντάξεως του σημειώματος. Το σημείωμα παρέχει, καταρχάς, ένδειξη περί της «θερμοκρασίας» Michelin του εν λόγω πωλητή εκείνη την περίοδο: «Τ° M [η θερμοκρασία Michelin] ανέρχεται σε [...] %». Το σημείωμα διευκρινίζει ότι «αναμόρφωση της προσφοράς προϊόντων (απόσυρση ενός, ακόμη και δύο, σημάτων δευτέρας κατηγορίας), καθώς και δραστηριότητες DPV [Dynamisation Points de Vente, ήτοι ενισχύσεως των σημείων πωλήσεως], με σκοπό τον προσανατολισμό των πωλήσεων προς ευγενέστερα προϊόντα, πρέπει να μας παράσχουν τη δυνατότητα να κερδίσουμε δέκα βαθμούς θερμοκρασίας». Σύμφωνα με τον συντάκτη του σημειώματος, ο πωλητής «έχει επίγνωση του γεγονότος ότι πρέπει να εξελιχθεί, να βελτιωθεί ως επαγγελματίας, να δημιουργήσει κύκλο πιστών πελατών», ο δε συντάκτης διευκρινίζει ότι επιβεβαίωσε προς τον πωλητή την «επιθυμία [της Michelin] να τον εντάξει στις αρχές του '98, μετά από ένα οικονομικό έτος '97, κατά το οποίο θα επετύγχανε το επιθυμητό μερίδιο αγοράς ([...] % M)». Ωστόσο, ο πωλητής, ο οποίος ήλπιζε ότι μπορούσε να ενταχθεί στο Club ήδη από του έτους 1997, ήταν «βαθύτατα απογοητευμένος». Ο συντάκτης του σημειώματος, αφού υπενθύμισε ότι ο εν λόγω πωλητής είναι «άνθρωπος που κρατά τον λόγο του και προσηλωμένος στις ίδιες αξίες με τη [Michelin]», προτείνει στη Michelin να «επανεξετάσει τη θέση [της], εντάσσοντάς τον από το '97,

- για ένα έτος, έναντι σαφώς καθορισμένων δεσμεύσεων σε ποσοστά, [...] % στα τέλη [Ιουλίου], [...] % στο τέλος του '97, [πράγμα που] θα επέτρεπε [...] να προσδεθεί ο άνθρωπος [στη Michelin]».
- 193 Επιβάλλεται η διαπίστωση ότι, όπως προκύπτει σαφώς από τα δύο έγγραφα που εξετάστηκαν με τις σκέψεις 190 έως 192 ανωτέρω, μερίδιο αγοράς ή «θερμοκρασία» Michelin ορισμένου ύψους αποτελούσε προϋπόθεση εντάξεως στο Club. Πράγματι, στην περίπτωση του εν λόγω πωλητή, το μερίδιο αγοράς του αποτελούσε «εμπόδιο για την ένταξη στο Club». Η ελάχιστη «θερμοκρασία» κυμαινόταν περί το [...] % τουλάχιστον.
- 194 Τέλος, χειρόγραφο σημείωμα αντιπροσώπου της Michelin (έγγραφο 36041-1564 και 1565), της 30ής Ιανουαρίου 1996, επιβεβαιώνει, εκ νέου, την ύπαρξη υποχρέωσης «θερμοκρασίας» Michelin. Το σημείωμα καταγράφει την έναρξη, ως προς πωλητή, «διαδικασίας εντάξεως στο Club des Professionnels (με χρονικό ορίζοντα το '96-'97), συνδεδεμένη με αύξηση [των] μεριδίων αγοράς και [των] πωλήσεων αυτού του πελάτη». Το σημείωμα καθορίζει τον στόχο μεριδίων αγοράς για την ένταξη στο Club σε [...] % στον τομέα των μικρών εμπορικών οχημάτων και των επιβατικών αυτοκινήτων και σε [...] % στον τομέα των λεωφορείων και φορτηγών. Επομένως, σύμφωνα με αυτό το σημείωμα, η «θερμοκρασία» Michelin ανερχόταν σε [...] % για τα ελαστικά φορτηγών και λεωφορείων.
- 195 Από τα προεκτεθέντα προκύπτει ότι η προσφεύγουσα επέβαλλε ως προϋπόθεση προσχωρήσεως στο Club την επίτευξη, εκ μέρους του πωλητή, μεριδίου αγοράς ή «θερμοκρασίας» Michelin. Μόνον το ακριβές ποσοστό του επιβαλλομένου μεριδίου αγοράς Michelin δεν μπορεί να συναχθεί με βεβαιότητα από τα προαναφερθέντα στοιχεία. Εξάλλου, είναι εντελώς πιθανόν το ποσοστό αυτό να διέφερε ανάλογα με τους πωλητές και τις περιφέρειες (βλ. την αιτιολογική σκέψη 318 της προσαλλομένης αποφάσεως). Εντούτοις, μπορεί ευλόγως να συναχθεί από τα προαναφερθέντα έγγραφα ότι το ελάχιστο μερίδιο αγοράς για την ένταξη στο Club υπερέβαινε το [...] %.
- 196 Προκύπτει, επομένως, ότι τα γραπτά αποδεικτικά στοιχεία, τα οποία αξιολογήθηκαν με τις σκέψεις 182 έως 194 ανωτέρω, αποδεικνύουν καθεαυτά την ύπαρξη υποχρέωσης «θερμοκρασίας» για τους πωλητές που επιθυμούσαν να προ-

σχωρήσουν στο Club. Αντιθέτως, δεν είναι δυνατόν να συναχθεί, επί τη βάση αυτών μόνον των εγγράφων, ότι το ύψος της «θερμοκρασίας» κυμαινόταν «σίγουρα γύρω στο [...] % των πωλήσεων», όπως ισχυρίζεται η Επιτροπή με την αιτιολογική σκέψη 318 της προσβαλλομένης αποφάσεως. Πρέπει να εξεταστεί περαιτέρω εάν τα λοιπά στοιχεία, επί των οποίων η Επιτροπή στηρίζει την προσβαλλομένη απόφαση, αποδεικνύουν την ύπαρξη υποχρεώσεως «θερμοκρασίας» σε αυτό το υψηλό επίπεδο.

197 Κατά την προσφεύγουσα, δεν πρέπει να αποδοθεί σημασία στα προαναφερθέντα γραπτά αποδεικτικά στοιχεία. Πρόκειται για μεμονωμένες δηλώσεις, αντικρουόμενες, εξάλλου, από τις απαντήσεις των πωλητών προς τις αιτήσεις παροχής πληροφοριών της Επιτροπής. Συγκεκριμένα, όλοι οι πωλητές, πλην δύο, δήλωσαν ότι ουδεμία δέσμευση τους επιβλήθηκε εν σχέσει προς τη «θερμοκρασία» Michelin.

198 Το Πρωτοδικείο υπενθυμίζει, καταρχάς, ότι τα πέντε έγγραφα, που εξετάστηκαν προηγουμένως, είχαν συνταχθεί από εκπροσώπους της προσφεύγουσας και, επομένως, μπορεί να θεωρηθεί ότι προέρχονται από την ίδια την προσφεύγουσα. Τα πέντε έγγραφα, περί των οποίων έγινε λόγος, επιβεβαιώνουν όλα την πολιτική που ακολούθησε η Michelin εν όψει της προσχωρήσεως των πωλητών στο Club, ήτοι την επιβολή υποχρεώσεως «θερμοκρασίας» Michelin.

199 Ακολούθως, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι δύο πωλητές επιβεβαιώνουν, με την απάντησή τους προς τις αιτήσεις παροχής πληροφοριών της Επιτροπής, την ύπαρξη υποχρεώσεως «θερμοκρασίας». Ειδικότερα, ένας πωλητής διευκρινίζει: «Η θερμοκρασία που συνιστούσε η Michelin για τον τομέα των επιβατηγών αυτοκινήτων ήταν [...] %. Η θερμοκρασία για τα καινούργια ελαστικά φορτηγών και λεωφορείων ήταν περίπου [...] %.» Άλλος πωλητής αναφέρει: «Η θερμοκρασία δεν είναι επίσημη, αλλά είναι βέβαιο ότι έχει πρωτεύουσα σημασία για να είναι κάποιος μέλος του Club. Βασίζεται στα μερίδια αγοράς/πωλήσεων.»

200 Βεβαίως, ορισμένοι πωλητές αρνούνται το γεγονός ότι η συμμετοχή στο Club συνεπήγετο δεσμεύσεις όσον αφορά τα μερίδια αγοράς. Ωστόσο, η διαπίστωση αυτή δεν μπορεί να αναιρέσει την αποδεικτική ισχύ των πέντε προαναφερθέντων εγγράφων, τα οποία προέρχονται από τη Michelin και εκφράζουν σαφώς την εμπορική πολιτική

της. Εξάλλου, η απάντηση των πωλητών δεν προξενεί έκπληξη εάν ληφθεί υπόψη το γεγονός ότι η υποχρέωση «θερμοκρασίας» ήταν «φυσικά ένα κριτήριο το οποίο δεν μνημονεύεται πουθενά» (εσωτερικό σημείωμα της Michelin, της 6ης Ιουνίου 1997, τιτλοφορούμενο «διεύρυνση του κύκλου συμμετεχόντων στο Club»). Ένας πωλητής δίδει μια προφανή εξήγηση για την αρνητική απάντηση προς το ερώτημα εάν η συμμετοχή στο Club συνεπάγεται δεσμεύσεις όσον αφορά τα μερίδια αγοράς. Εκθέτει τα ακόλουθα: «Πράγματι, στις περιοχές όπου είμαστε εγκατεστημένοι [...], η ζήτηση προϊόντων Michelin ήταν πάντοτε μεγάλη, ουδέποτε δε ήταν επιλογή της επιχειρήσεώς μας να στραφεί κατά της ζήτησεως αυτής. Κατ' αυτόν τον τρόπο, η "θερμοκρασία" μας Michelin θεωρήθηκε βεβαίως πάντοτε καλή από τον εν λόγω προμηθευτή και ουδέποτε μας ζητήθηκε κάτι σε οποιονδήποτε τομέα.»

201 Ακολούθως, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι, με την προσβαλλομένη απόφαση, η Επιτροπή καθορίζει τη «θερμοκρασία» σε [...] % περίπου, αναφερόμενη, ιδίως, στο μέσο μερίδιο αγοράς σε ελαστικά Michelin των μελών του Club το οποίο φέρεται ότι ανέρχεται σε [...] % (ενώ το μερίδιο των ανεξάρτητων ειδικευμένων εμπόρων ανέρχεται σε [...] % μόνον) (αιτιολογική σκέψη 319 της προσβαλλομένης αποφάσεως).

202 Η προσφεύγουσα προβάλλει ότι, ακόμη και εάν το εν λόγω ποσοστό αποδειχθεί ακριβές, ενδέχεται να εκφράζει απλώς πραγματική κατάσταση ανεξάρτητη από οποιαδήποτε υποχρέωση «θερμοκρασίας» Michelin. Εν πάση περιπτώσει, όσον αφορά τον υπολογισμό, με την προσβαλλομένη απόφαση (αιτιολογική σκέψη 319 της προσβαλλομένης αποφάσεως), του μεριδίου αγοράς Michelin που κατέχουν τα μέλη του Club, η προσφεύγουσα διατείνεται ότι η Επιτροπή δεν παρέχει διευκρινίσεις όσον αφορά τη μέθοδο υπολογισμού βάσει της οποίας κατέληξε στο ποσοστό του [...] %. Η προσφεύγουσα ισχυρίζεται ότι, αντιθέτως προς όσα υποστηρίζει η Επιτροπή, πλέον του 31 % των ερωτηθέντων πωλητών του Club δεν είχαν επιτύχει το δήθεν όριο του [...] % της αγοράς σε ελαστικά Michelin για φορτηγά και λεωφορεία.

203 Είναι αληθές ότι η Επιτροπή δεν διευκρινίζει πώς υπολόγισε το μερίδιο αγοράς σε [...] %. Εντούτοις, όπως διαπιστώθηκε ανωτέρω, η ύπαρξη υποχρεώσεως «θερμοκρασίας» ως προϋποθέσεως συμμετοχής στο Club προκύπτει σαφώς από τα πέντε έγγραφα που αναλύθηκαν με τις σκέψεις 182 έως 194 ανωτέρω. Το ζήτημα εάν η εν

λόγω «θερμοκρασία» ήταν της τάξεως του [...] % ή του [...] % δεν ασκεί επιρροή όσον αφορά την εκτίμηση της νομιμότητας της προσβαλλομένης αποφάσεως. Συγκεκριμένα, ό,τι επέκρινε η Επιτροπή, αναφερομένη στην υποχρέωση «θερμοκρασίας», είναι το γεγονός ότι η Michelin χρησιμοποίησε το Club ως «μέσο επικύρωσης, ή και βελτίωσης της θέσης της στην αγορά καινούργιων ελαστικών αντικατάστασης για φορτηγά και λεωφορεία» (αιτιολογική σκέψη 317 της προσβαλλομένης αποφάσεως).

204 Προκύπτει σαφώς από τα έγγραφα, τα οποία εξετάστηκαν με τις σκέψεις 182 έως 194 ανωτέρω, ότι η υποχρέωση «θερμοκρασίας» επιβλήθηκε με αυτόν τον σκοπό. Πράγματι, τα έγγραφα αυτά καταδεικνύουν ότι οι εν λόγω πωλητές υποχρεώθηκαν να αυξήσουν σημαντικά τη «θερμοκρασία» τους Michelin για να γίνουν δεκτοί στο Club, ενώ η συμμετοχή τους σε αυτό εθεωρείτο ως «ο μόνος τρόπος αυξήσεως [των] αμοιβών από τη Michelin» (βλ. το σημείωμα, το οποίο παρατίθεται με τη σκέψη 188 ανωτέρω). Προκύπτει μάλιστα ρητώς από το σημείωμα της 26ης Νοεμβρίου 1996 (βλ. τη σκέψη 192 ανωτέρω) ότι η Michelin πρότεινε στους πωλητές, προκειμένου να αυξήσουν τη «θερμοκρασία» τους, να επανεξετάσουν τα προϊόντα που προτείνουν και να καταργήσουν τα προϊόντα άλλων επωνυμιών.

205 Όσον αφορά την υποχρέωση διατηρήσεως αποθέματος προϊόντων Michelin, η προσφεύγουσα υπενθυμίζει ότι η Επιτροπή στηρίζει τη θέση της στη δυνατότητα να καθιερωθεί «προσωπική κλίμακα αποθεματοποίησης», «η οποία θα λαμβάνει υπόψη τα διάφορα επίπεδα: τοπική, περιφερειακή και εθνική αγορά». Σε αυτήν τη βάση, η Επιτροπή καταλήγει στο ακόλουθο συμπέρασμα, με την προσβαλλομένη απόφαση (αιτιολογική σκέψη 321): «Κατά συνέπεια, φαίνεται ότι η κλίμακα δημιουργείται ανάλογα με τα μερίδια της αγοράς της Michelin, ή, τουλάχιστον, με τα μερίδια που η τελευταία επιθυμεί να αποκτήσει». Κατά την προσφεύγουσα, προκύπτει από την προσβαλλομένη απόφαση (αιτιολογική σκέψη 321) ότι η θέση της Επιτροπής βασίζεται σε απλή υπόθεση («κατά συνέπεια, φαίνεται»). Η προσφεύγουσα ισχυρίζεται ότι ουδέποτε καθόρισε προσωπική κλίμακα αποθεματοποίησης. Εξάλλου, όλοι οι πωλητές, οι οποίοι ερωτήθηκαν από την Επιτροπή, βεβαίωσαν ότι ουδέποτε συμφώνησαν προσωπική κλίμακα δημιουργίας αποθεμάτων με την προσφεύγουσα.

206 Η προσφεύγουσα επικρίνει ακόμη το γεγονός ότι η Επιτροπή χαρακτήρισε ως καταχρηστική την υποχρέωση των μελών του Club να προβάλλουν το σήμα Michelin. Επρόκειτο μόνον για την υποχρέωση του πωλητή να τοποθετεί, στους χώρους

πωλήσεώς του, το παρεχόμενο διαφημιστικό υλικό. Κατά το παρελθόν, η Επιτροπή θεώρησε ότι παρόμοια υποχρέωση δεν ήταν καταχρηστική [βλ. την απόφαση 2000/74/ΕΚ της Επιτροπής, της 14ης Ιουλίου 1999, σχετικά με διαδικασία δυνάμει του άρθρου 82 της Συνθήκης ΕΚ (IV/D-2/34.780 — Virgin/British Airways) (ΕΕ 2000, L 30, σ. 1)]. Η υποχρέωση [των πωλητών] να μην παρεμποδίζουν την αυθόρμητη ζήτηση ελαστικών Michelin απορρέει ευλόγως από την υποχρέωση πίστωσης, η οποία βαρύνει κάθε διανομέα και του επιβάλλει να μην δυσφημί το προϊόν που θεωρείται ότι διανέμει.

207 Το Πρωτοδικείο υπενθυμίζει ότι η Επιτροπή κρίνει, με την προσβαλλομένη απόφαση (αιτιολογική σκέψη 321 της προσβαλλομένης αποφάσεως), ότι «το γεγονός ότι η Michelin υποχρέωνε τα μέλη του Club να εγγυώνται μια “θερμοκρασία” Michelin αποδεικνύεται επίσης από ρήτρα της σύμβασης σχετικά με την υποχρέωση διατήρησης αποθέματος προϊόντων Michelin το οποίο να επαρκεί για να ικανοποιηθεί αμέσως το αίτημα ενός πελάτη» (βλ. το άρθρο 6.1 της συμβάσεως Club). Εξάλλου, ορίζεται ρητώς, με τη σύμβαση Club, ότι μπορεί να καθιερωθεί προσωπική κλίμακα αποθεματοποίησης «η οποία θα λαμβάνει υπόψη τα διάφορα επίπεδα: [...] τοπική [...], περιφερειακή και [...] εθνική αγορά».

208 Λαμβανομένου υπόψη του γεγονότος ότι ένας πωλητής όφειλε να έχει επιτύχει ορισμένο μεγάλο μερίδιο αγοράς σε προϊόντα Michelin, προκειμένου να μπορέσει να γίνει δεκτός στο Club, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι ρήτρα δυνάμει της οποίας ο πωλητής υποχρεούται να διατηρεί απόθεμα προϊόντων Michelin, το οποίο να επαρκεί για να ικανοποιηθεί αμέσως το αίτημα ενός πελάτη, αποτελεί μέσο σταθεροποίησης της δεσπόζουσας θέσεως της προσφεύγουσας στη σχετική αγορά. Πέραν αυτού, η δυνατότητα, η οποία παρέχεται στη Michelin με τη σύμβαση Club, να καθορίζει εξατομικευμένη κλίμακα αποθεματοποίησης — ακόμη και εάν όλοι οι πωλητές, οι οποίοι ερωτήθησαν από την Επιτροπή, βεβαιώνουν ότι ουδέποτε καθορίστηκε παρόμοια κλίμακα— επιβεβαιώνει ότι οι υποχρεώσεις αποθεματοποίησης επιβλήθηκαν από την προσφεύγουσα, μέσω της συμβάσεως Club, στο πλαίσιο σχεδίου αποβλέποντος στη σταθεροποίηση των μεριδίων αγοράς της και παρεμποδίσεως της εισόδου στην αγορά των άλλων παραγωγών ελαστικών (βλ., συναφώς, την απόφαση AKZO κατά Επιτροπής, προπαρατεθείσα στη σκέψη 54, σκέψη 72).

209 Όσον αφορά τις υποχρεώσεις των μελών του Club, αφενός, να προβάλλουν το σήμα Michelin και, αφετέρου, να μην παρεμποδίζουν την αυθόρμητη ζήτηση ελαστικών Michelin, πρέπει να επισημανθεί ότι, αντιθέτως προς όσα εκτίθενται με την προσφυγή, οι εν λόγω υποχρεώσεις δεν επικρίνονται κχωρισμένως από την Επιτροπή με

την προσβαλλομένη απόφαση. Συγκεκριμένα, η Επιτροπή αναφέρθηκε στις δύο αυτές υποχρεώσεις, σε σύνδεση με την υποχρέωση «θερμοκρασίας», για να καταλήξει στη διαπίστωση ότι το Club «χρησιμοποιήθηκε από τη Michelin ως μέσο επικύρωσης, ή και βελτίωσης, της θέσης της στην αγορά καινούργιων ελαστικών αντικατάστασης για φορτηγά και λεωφορεία» (αιτιολογική σκέψη 317 της προσβαλλομένης αποφάσεως).

210 Ωστόσο, εν προκειμένω, λαμβανομένου υπόψη του γεγονότος ότι ένας πωλητής δεν μπορούσε να γίνει μέλος του Club παρά μόνον εάν επετύγχανε ορισμένο μεγάλο μερίδιο αγοράς σε προϊόντα Michelin και ότι ο πωλητής αυτός, αφού γίνει μέλος του Club, όφειλε να προβάλλει το σήμα Michelin, να μην παρεμποδίζει την αυθόρμητη ζήτηση προϊόντων Michelin, υπείχε δε την υποχρέωση να διατηρεί επαρκή αποθέματα ώστε να ανταποκρίνεται αμέσως στην εν λόγω αυθόρμητη ζήτηση, ορθώς η Επιτροπή κατέληξε στη διαπίστωση ότι το σύνολο των όρων αυτών είχε σκοπό «να εξαλείψει τον ανταγωνισμό των άλλων παραγωγών, καθώς και να εξασφαλίσει τη διατήρηση της θέσης της Michelin και να περιορίσει τον βαθμό ανταγωνισμού στην [...] αγορά» των καινούργιων ελαστικών αντικαταστάσεως για λεωφορεία και φορτηγά (αιτιολογική σκέψη 317 της προσβαλλομένης αποφάσεως). Ο πωλητής είχε, πράγματι, κίνητρο να συμμορφώνεται προς τις υποχρεώσεις αυτές, εφόσον η συμμετοχή στο Club συνεπήγετο πολυάριθμα πλεονεκτήματα τα οποία δεν αμφισβητεί η προσφεύγουσα (αιτιολογικές σκέψεις 104 έως 106 της προσβαλλομένης αποφάσεως).

211 Εξάλλου, η ανάλυση, στην οποία προέβη η Επιτροπή με την προσβαλλομένη απόφαση ουδόλως είναι ασύμβατη προς αυτή, στην οποία προέβη με την απόφαση 2000/74 (προπαρατεθείσα στη σκέψη 206). Με εκείνη την απόφαση, η Επιτροπή διαπίστωσε ότι η British Airways παραβίασε το άρθρο 82 ΕΚ με την εφαρμογή συστημάτων προμηθειών και άλλων κινήτρων προς τους ταξιδιωτικούς πράκτορες, από τους οποίους αγοράζει υπηρεσίες πρακτορείου αεροπορικών ταξιδίων στο Ηνωμένο Βασίλειο (άρθρο 1). Ένα από τα συστήματα κινήτρων, των οποίων γίνεται μνεία με την εν λόγω απόφαση, ήταν οι εμπορικές συμβάσεις («marketing agreements»), οι οποίες επέβαλαν, στους ταξιδιωτικούς πράκτορες, την υποχρέωση να προβάλλουν τα προϊόντα της British Airways και, γενικότερα, την υποχρέωση να εξασφαλίζουν στην British Airways καθεστώς εξίσου ευνοϊκό με εκείνο των άλλων αερομεταφορέων (βλ. τις αιτιολογικές σκέψεις 6 και 19 της αποφάσεως 2000/74). Η Επιτροπή έκρινε ότι οι όροι αυτοί, μολονότι δεν ήταν καταχρηστικοί καθεαυτοί, έπρεπε να θεωρηθεί ότι απαγορεύονται από το άρθρο 82 ΕΚ, διότι ενίσχυαν—όπως εν προκειμένω— τις συνέπειες του επικρινόμενου συστήματος εκπτώσεων (αιτιολογική σκέψη 104 της αποφάσεως 2000/74).

212 Κατόπιν όλων των προεκτεθέντων, πρέπει να συναχθεί ότι η Επιτροπή ορθώς θεώρησε, με την προσβαλλομένη απόφαση, ότι «το Club χρησιμοποιήθηκε από τη Michelin ως μέσο επικύρωσης, ή και βελτίωσης» της θέσεως της Michelin στη σχετική αγορά (αιτιολογική σκέψη 317 της προσβαλλομένης αποφάσεως). Δεδομένου ότι επιχείρηση κατέχουσα δεσπόμενη θέση υπέχει ιδιαίτερη ευθύνη να μη θίγει, με τη συμπεριφορά της, την άσκηση πραγματικού και ανόθευτου ανταγωνισμού στην κοινή αγορά (απόφαση Michelin κατά Επιτροπής, προπαρατεθείσα στη σκέψη 54, σκέψη 57), η Επιτροπή ορθώς χαρακτήρισε τις προσπάθειες της προσφεύγουσας να χρησιμοποιήσει το Club για τους προαναφερθέντες σκοπούς ως κατάχρηση δεσπόμενης θέσεως, κατά την έννοια του άρθρου 82 ΕΚ.

— Επί των υποχρεώσεων παροχής πληροφοριών και συμμορφώσεως προς τους άξονες προόδου

213 Η προσφεύγουσα ισχυρίζεται ότι οι αιτήσεις παροχής πληροφοριών προς τους πωλητές δεν είχαν εξαιρετικό χαρακτήρα. Ακόμη και μια επιχείρηση κατέχουσα δεσπόμενη θέση δικαιούται να ελέγχει την κατάσταση των διανομών της, προκειμένου να διαχειρίζεται καλύτερα το δίκτυο διανομής της και να περιορίζει τα περιστατικά μη εξοφλήσεως απαιτήσεών της. Εξάλλου, οι περισσότερες από τις εν λόγω πληροφορίες έχουν δημόσιο χαρακτήρα.

214 Οι πληροφορίες περί τα οργανωτικά θέματα ζητούνταν με σκοπό να παρασχεθεί η δυνατότητα στην προσφεύγουσα να αξιολογεί τα χαρακτηριστικά των σημείων πώλησεως, προκειμένου να προτείνει στους οικείους πωλητές τροποποιήσεις ή βελτιώσεις αυτών. Οι αιτούμενες πληροφορίες ήταν συγκρίσιμες προς αυτές που είναι σύμφυτες με οποιαδήποτε μορφή συμβάσεως παροχής εκμεταλλεύσεως διανομής (franchise), οι οποίες αναγνωρίστηκαν ως θεμιτές από το Δικαστήριο, με την απόφασή του της 28ης Ιανουαρίου 1986, 161/84, Pronuptia (Συλλογή 1986, σ. 353, σκέψη 17), ακολούθως δε από την ίδια την Επιτροπή, με τον κανονισμό της (ΕΟΚ) 4087/88, της 30ής Νοεμβρίου 1988, για την εφαρμογή του άρθρου [81], παράγραφος 3, της Συνθήκης σε ορισμένες κατηγορίες συμφωνιών franchise (ΕΕ L 359, σ. 46). Εκτός αυτού, προκύπτει από τις απαντήσεις των πωλητών προς τις αιτήσεις παροχής πληροφοριών της Επιτροπής ότι οι πληροφορίες, τις οποίες αυτοί παρείχαν στην προσφεύγουσα, ήταν πολύ γενικές. Όσον αφορά τους ελέγχους των σημείων πώλησεως και τους προτεινόμενους άξονες προόδου (αιτιολογική σκέψη 324 της προσβαλλομένης αποφάσεως), η προσφεύγουσα υποστηρίζει ότι είχαν σκοπό επίσης να συνδράμουν τον πωλητή στη βελτίωση των σημείων πώλησέως του.

215 Το Πρωτοδικείο υπενθυμίζει ότι η σύμβαση Club επιβάλλει στον πωλητή διάφορες υποχρεώσεις παροχής πληροφοριών, καθώς και υποχρέωση συμμορφώσεως προς τους προτεινόμενους από την προσφεύγουσα άξονες προόδου. Ο πωλητής αναλαμβάνει την υποχρέωση να κοινοποιεί στην προσφεύγουσα όχι μόνον τους ισολογισμούς και τα αποτελέσματα, αλλά επίσης «λεπτομέρειες σχετικά με τον κύκλο εργασιών και την παροχή υπηρεσιών» (παράρτημα I της συμβάσεως Club). Ο πωλητής πρέπει επίσης να ανακοινώνει στην προσφεύγουσα «την ταυτότητα όλων όσοι κατέχουν, άμεσα ή έμμεσα, το κεφάλαιο της επιχείρησης και να την ενημερώνει σχετικά με κάθε γεγονός που ενδέχεται να επηρεάσει τον έλεγχο της εταιρίας στην οποία ανήκει το κατάστημα ή/και τον στρατηγικό της προσανατολισμό» (παράρτημα I της συμβάσεως Club). Ο πωλητής πρέπει επίσης να κοινοποιεί στη Michelin «τις στατιστικές και τις προβλέψεις του σχετικά με τις πωλήσεις» (άρθρο 6.2 της συμβάσεως Club). Δεν αμφισβητείται ότι οι εν λόγω στατιστικές και προβλέψεις αφορούν την εξέλιξη των πωλήσεων, για όλες τις κατηγορίες και όλες τις επωνυμίες («μάρκες»), καθώς και την εξέλιξη των μεριδίων αγοράς Michelin των πωλητών (αιτιολογική σκέψη 325 της προσβαλλομένης αποφάσεως) και έγγραφο αριθ. 36041/2726). Τέλος, η Michelin δικαιούται να πραγματοποιεί έλεγχο των σημείων πωλήσεων του πωλητή (άρθρο 1.1 της συμβάσεως Club). Ένας τέτοιος έλεγχος «θα καταστήσει δυνατό να προσδιοριστεί [από τον πωλητή και από τη Michelin] η ετήσια δέσμευση σχετικά με την πρόοδο σε έναν ή [άλλο] τομέα [...] ή με κάθε άξονα προόδου που προτείνεται και γίνεται δεκτός από κοινού. Από την τήρηση της δέσμευσης, η οποία διαπιστώνεται προσηκόντως από τους αντιπροσώπους της Michelin, εξαρτάται η ετήσια καταβολή προμηθευτή της τάξεως του 0,75 % του κύκλου εργασιών του τομέα υπηρεσιών» (άρθρο 1.1. της συμβάσεως Club).

216 Επιβάλλεται, εκ προοιμίου, η διαπίστωση ότι, αντιθέτως προς όσα ισχυρίζεται η προσφεύγουσα, οι επιβαλλόμενες στους πωλητές υποχρεώσεις υπερβαίνουν κατά πολύ τις υποχρεώσεις παροχής πληροφοριών, οι οποίες μπορούν να επιβληθούν στο πλαίσιο συμβάσεως παροχής εκμεταλλεύσεως διανομής («franchise») δυνάμει του κανονισμού 4087/88. Συγκεκριμένα, το άρθρο 3, παράγραφος 2, του εν λόγω κανονισμού παραθέτει ως μόνες υποχρεώσεις πληροφόρησης συμβατές προς το άρθρο 81, παράγραφος 1, ΕΚ, αφενός, την υποχρέωση του δικαιοδόχου «να κοινοποιεί στον δικαιοπάροχο την αποκτηθείσα κατά την εκμετάλλευση του franchise πείρα και να του παραχωρεί, καθώς και στους άλλους δικαιοδόχους, μη αποκλειστική άδεια εκμετάλλευσης της τεχνογνωσίας που προέκυψε από την πείρα αυτή» και, αφετέρου, την υποχρέωση «να ενημερώνει τον δικαιοπάροχο σχετικά με τις παραβιάσεις των παραχωρηθέντων δικαιωμάτων βιομηχανικής ή πνευματικής ιδιοκτησίας». Εν πάση περιπτώσει, η ανάλυση της συμβάσεως Club υπό το φως του άρθρου 81, παράγραφος 1, ΕΚ δεν ασκεί επιρροή όσον αφορά την εκτίμηση των υποχρεώσεων πληροφόρησης που επιβάλλονται στους πωλητές υπό το πρίσμα του άρθρου 82 ΕΚ (βλ. σχετικώς τις αποφάσεις του Δικαστηρίου της 16ης Μαρτίου 2000,

C-395/96 P και C-396/96 P, *Compagnie maritime belge transports* κ.λπ. κατά Επιτροπής, Συλλογή 2000, σ. I-1365, σκέψεις 30 και 130 έως 136, και της 6ης Απριλίου 1995, *BPB Industries* και *British Gypsum* κατά Επιτροπής, προπαρατεθείσα στη σκέψη 124, σκέψη 11· την απόφαση του Πρωτοδικείου της 10ης Ιουλίου 1990, T-51/89, *Tetra Pak* κατά Επιτροπής, Συλλογή 1990, σ. II-309, σκέψη 25).

- 217 Πρέπει να υπομνηστεί, ακολούθως, ότι επιχείρηση κατέχουσα δεσπόζουσα θέση υπέχει ιδιαίτερη ευθύνη να μη θίγει, με τη συμπεριφορά της, την άσκηση πραγματικού και ανόθευτου ανταγωνισμού στην κοινή αγορά (απόφαση *Michelin* κατά Επιτροπής, προπαρατεθείσα στη σκέψη 54, σκέψη 57). Λαμβανομένου υπόψη του γεγονότος ότι οι υποχρεώσεις, των οποίων έγινε μνεία με τη σκέψη 215 ανωτέρω, παρέχουν τη δυνατότητα στην προσφεύγουσα να συλλέγει λεπτομερείς πληροφορίες περί των δραστηριοτήτων των μελών του *Club*, πρέπει να εξεταστεί εάν οι εν λόγω υποχρεώσεις δικαιολογούνται αντικειμενικώς (βλ. σχετικώς τις αποφάσεις *Michelin* κατά Επιτροπής, προπαρατεθείσα στη σκέψη 54, σκέψη 73, *Irish Sugar* κατά Επιτροπής, προπαρατεθείσα στη σκέψη 54, σκέψη 114, και *Πορτογαλία* κατά Επιτροπής, προπαρατεθείσα στη σκέψη 54, σκέψη 52).
- 218 Συναφώς, η προσφεύγουσα προβάλλει την ανάγκη καλύτερης διαχείρισης του δικτύου διανομής της καθώς και την ανάγκη αποτροπής των περιστατικών μη εξοφλήσεως των απαιτήσεών της. Επίσης, οι υποχρεώσεις αυτές παρέχουν τη δυνατότητα στην προσφεύγουσα να αξιολογεί τα χαρακτηριστικά των σημείων πωλήσεως των οικείων πωλητών, προκειμένου να τους προτείνει τροποποιήσεις ή βελτιώσεις.
- 219 Εντούτοις, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι η προσφεύγουσα, με τα επιχειρήματά της, απλώς και μόνον αποδέχεται τη διαπίστωση, στην οποία κατέληξε η Επιτροπή με την προσβαλλομένη απόφαση, ήτοι ότι οι επιβαλλόμενες στον πωλητή υποχρεώσεις πληροφόρησης, καθώς και η υποχρέωσή του να συμμορφώνεται προς τους άξονες προόδου που προτείνει η *Michelin*, εκφράζουν απλώς τη βούληση της *Michelin* να ελέγχει στενά τη διανομή (αιτιολογική σκέψη 322 της προσβαλλομένης αποφάσεως). Μολονότι ορισμένες από τις αιτούμενες πληροφορίες έχουν δημόσιο χαρακτήρα (συγκεκριμένα, ο ισολογισμός και τα αποτελέσματα χρήσεως), οι περισσότερες δεν έχουν τέτοιο χαρακτήρα. Ο μόνος στόχος, τον οποίο επεδίωκε η προσφεύγουσα επιβάλλοντας στους πωλητές υποχρεώσεις παροχής λεπτομερών στοιχείων επί του κύκλου εργασιών, επί των στατιστικών και προβλέψεων πωλήσεων, επί του στρα-

τηγικού προσανατολισμού και της εξελίξεως των μεριδίων αγοράς Michelin, είναι να συλλέξει πληροφορίες σχετικά με την αγορά, οι οποίες δεν έχουν δημόσιο χαρακτήρα αλλά είναι πολύτιμες για τον καθορισμό της δικής της εμπορικής στρατηγικής (βλ. σχετικώς την απόφαση Hoffmann-La Roche κατά Επιτροπής, προπαρατεθείσα στη σκέψη 54, σκέψη 107). Επιπλέον, το δικαίωμα, το οποίο απέκτησε η προσφεύγουσα, να παρακολουθεί εκ του σύνεγγυς και εξαιρετικώς τις δραστηριότητες των μελών του Club δεν είναι δυνατόν παρά να αυξήσει την έναντι της Michelin εξάρτηση των συμμετεχόντων στο Club, οι οποίοι λαμβάνουν, ως αντάλλαγμα της συμμετοχής τους προς τις υποχρεώσεις, οικονομικά πλεονεκτήματα (αιτιολογικές σκέψεις 104 έως 106 της προσβαλλομένης απόφασης). Πράγματι, οι πωλητές δεν είναι σε θέση να αυξήσουν το μερίδιο αγοράς προϊόντων ανταγωνιστικών προς τη Michelin, χωρίς αυτή να το γνωρίζει.

- 220 Συνεπώς, οι υποχρεώσεις, των οποίων έγινε μνεία με τη σκέψη 215 ανωτέρω, έχουν σκοπό την άσκηση ελέγχου επί των μελών του Club, τη δημιουργία εξάρτησως από την προσφεύγουσα και την εξάλειψη του ανταγωνισμού των άλλων παραγωγών. Επομένως, ορθώς η Επιτροπή, με την προσβαλλομένη απόφαση, χαρακτήρισε καταχρηστικές τις εν λόγω υποχρεώσεις.

— Επί της υποχρέωσης να αποστέλλονται στην προσφεύγουσα για πρώτη αναγώμωση οι σκελετοί ελαστικών Michelin

- 221 Η προσφεύγουσα διατείνεται ότι η υποχρέωση να αποστέλλονται στην ίδια, για πρώτη αναγώμωση, οι σκελετοί ελαστικών Michelin καταργήθηκε το 1995 και ότι, πριν από αυτή την ημερομηνία, ουδέποτε ελέγχθηκε η συμμόρφωση προς την υποχρέωση αυτή. Τούτο επιβεβαιώνεται, κατ' αυτήν, με τις απαντήσεις των πωλητών προς τις αιτήσεις παροχής πληροφοριών της Επιτροπής. Όσον αφορά τον ισχυρισμό της Επιτροπής ότι η προσφεύγουσα «απέληξε να απαγορεύσει την είσοδο στο Club στους πωλητές οι οποίοι επιθυμούσαν να συνεργαστούν με ανταγωνιστικές εταιρίες αναγώμωσης» (αιτιολογική σκέψη 329 της προσβαλλομένης απόφασης), η προσφεύγουσα επισημαίνει ότι η Επιτροπή δεν προσκομίζει κανένα στοιχείο προς στήριξη του εν λόγω ισχυρισμού.

- 222 Επιβάλλεται η διαπίστωση ότι η προσφεύγουσα δεν αμφισβητεί ότι, «μέχρι τον Οκτώβριο 1995, η σύμβαση [...] Club απαιτούσε ρητά δέσμευση του ειδικευμένου εμπόρου να παραδώσει για πρώτη αναγόμωση τους σκελετούς ελαστικών Michelin για φορητά και λεωφορεία και έργα πολιτικού μηχανικού στη Michelin» (αιτιολογική σκέψη 329 της προσβαλλομένης αποφάσεως).
- 223 Απαντώντας στην επιχειρηματολογία της προσφεύγουσας ότι ουδέποτε ήλεγξε τη συμμόρφωση προς αυτή την απαίτηση, η Επιτροπή παρατηρεί, με την προσβαλλομένη απόφαση, ότι είναι παρά ταύτα αληθές ότι «η μεγάλη πλειοψηφία των πωλητών Club παρέδιδαν τα ελαστικά τους προς αναγόμωση στη Michelin, ακόμη και μετά το 1996». Η προσφεύγουσα δεν αμφισβητεί αυτή τη διαπίστωση, η οποία, εξάλλου, επιβεβαιώνεται με τις δηλώσεις των πωλητών.
- 224 Η επιβληθείσα στα μέλη του Club υποχρέωση να αποστέλλουν στη Michelin τους σκελετούς ελαστικών για πρώτη αναγόμωση, αντιβαίνει προς το άρθρο 82 ΕΚ, καθόσον, με τον τρόπο αυτόν, όπως διαπιστώνει η Επιτροπή με την αιτιολογική σκέψη 331 της προσβαλλομένης αποφάσεως, «παρεμποδίζεται, κατά τρόπο καταχρηστικό, η πρόσβαση στην αγορά [...]».
- 225 Η διαπίστωση αυτή δεν αποδυναμώνεται από το γεγονός ότι η Επιτροπή δεν αναφέρει σε ποιο αποδεικτικό στοιχείο στηρίζει τον ισχυρισμό της ότι η Michelin απείλησε να απαγορεύσει την είσοδο στο Club στους πωλητές οι οποίοι επιθυμούσαν να συνεργαστούν με ανταγωνιστικές επιχειρήσεις αναγομώσεως (αιτιολογική σκέψη 329 της προσβαλλομένης αποφάσεως). Πράγματι, η υποχρέωση αυτή περιλαμβανόταν ρητώς στη σύμβαση Club.

Διαπιστώσεις σχετικά με το Club

- 226 Από το σύνολο των προεκτεθέντων προκύπτει ότι η Επιτροπή ορθώς χαρακτήρισε ως καταχρηστικούς τους τρεις όρους λειτουργίας του Club, οι οποίοι περιγράφονται με τις σκέψεις 170 έως 174 ανωτέρω.

- 227 Ωστόσο, η προσφεύγουσα αμφισβητεί ακόμη τον υπολογισμό της διάρκειας της παραβάσεως. Προβάλλει ότι, ακόμη και αν γίνει δεκτό ότι η Επιτροπή απέδειξε επαρκώς την ύπαρξη υποχρέωσης «θερμοκρασίας» για τους πωλητές μέλη του Club, δεν απέδειξε ότι η υποχρέωση αυτή υφίστατο καθ' όλη την επίδικη περίοδο. Συγκεκριμένα, οι δηλώσεις, τις οποίες επικαλείται η Επιτροπή, αφορούσαν μόνον το χρονικό διάστημα από το 1995 έως το 1997. Εναπόκειται, όμως, στην Επιτροπή να αποδείξει όχι μόνον την ύπαρξη της παραβάσεως, αλλά επίσης τη διάρκεια αυτής (απόφαση Cimenteries CBR κ.λπ. κατά Επιτροπής, προπαρατεθείσα στη σκέψη 77, σκέψη 4270).
- 228 Συναφώς, επιβάλλεται, εκ προοιμίου, η διαπίστωση ότι, με την προσβαλλομένη απόφαση, η σύμβαση Club θεωρήθηκε ως σύστημα εκπτώσεων αντίθετο προς το άρθρο 82 ΕΚ. Πρόκειται για ένα από τα συστήματα εκπτώσεων με στόχο τη δημιουργία κύκλου πιστών πωλητών, τα οποία, σύμφωνα με την Επιτροπή, εφαρμόστηκαν κατά την περίοδο μεταξύ 1ης Ιανουαρίου 1990 και 31ης Δεκεμβρίου 1998 (άρθρο 1 της προσβαλλομένης αποφάσεως). Με καμία σκέψη της προσβαλλομένης αποφάσεως, η Επιτροπή δεν αποφάνθηκε ότι η παράβαση η σχετιζομένη με το Club (βλ. τις σκέψεις 266 και 267 της παρούσας), και, κατά μείζονα λόγο, καθένας από τους τρεις καταχρηστικούς όρους λειτουργίας του Club, αποδείχθηκε ότι υφίστατο καθ' όλη την επίδικη περίοδο.
- 229 Επομένως, ακόμα και εάν υποθεθεί ότι η υποχρέωση «θερμοκρασίας» υφίστατο μόνον κατά την περίοδο 1995-1997, η διαπίστωση αυτή δεν μπορεί να ασκήσει επιρροή επί της νομιμότητας της προσβαλλομένης αποφάσεως.
- 230 Τέλος, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι η διάπραξη παραβάσεως διά του Club αποδείχθηκε τουλάχιστον για το χρονικό διάστημα μεταξύ της 1ης Ιανουαρίου 1990 και της 15ης Ιουνίου 1998. Συγκεκριμένα, ουδόλως αμφισβητείται ότι το Club υφίστατο από του έτους 1990 και εξής και ότι, κατά την περίοδο αυτή, συνέτρεχαν οι τρεις καταχρηστικοί όροι λειτουργίας, τους οποίους ενετόπισε η Επιτροπή. Ένας από αυτούς τους τρεις όρους, ήτοι οι υποχρεώσεις πληροφορήσεως και συμμορφώσεως προς τους άξονες προόδου, αφορά το σύνολο της περιόδου από την 1η Ιανουαρίου 1990 έως τη 15η Ιουνίου 1998 τουλάχιστον. Συγκεκριμένα, η προσφεύγουσα ανέλαβε την υποχρέωση, στις 30 Απριλίου 1998, να καταργήσει τις διατάξεις σχετικά με το Club, οι οποίες θεωρήθηκαν καταχρηστικές από την Επιτροπή, το αργότερο στις 15 Ιουνίου 1998.

- 231 Προκύπτει από το σύνολο των προεκτεθέντων ότι ο τρίτος λόγος ακυρώσεως πρέπει επίσης να απορριφθεί.

Επί του τετάρτου λόγου ακυρώσεως: η Επιτροπή διέπραξε σφάλμα εκτιμήσεως, θεωρώντας ότι η σώρευση των διαφόρων όρων, οι οποίοι επιβλήθηκαν στους πωλητές, ενισχύει τις επιπτώσεις τους

- 232 Η προσφεύγουσα υπενθυμίζει ότι, με την αιτιολογική σκέψη 274 της προσβαλλομένης απόφάσεως, η Επιτροπή τονίζει ότι: «η σώρευση και η αλληλεπίδραση των διαφόρων όρων συνέβαλαν στην ενίσχυση των επιπτώσεών τους και, κατά συνέπεια, στην ενίσχυση του καταχρηστικού χαρακτήρα του “συστήματος” στο σύνολό του». Η προσφεύγουσα φρονεί, όμως, ότι νόμιμες εκπτώσεις δεν μπορούν να καταστούν παράνομες λόγω του σωρευτικού αποτελέσματος ή της επιδράσεως από τη συνύπαρξη πολλών παραλλήλων συστημάτων εκπτώσεων. Εν πάση περιπτώσει, η Επιτροπή παραλείπει να αποσαφηνίσει τους λόγους για τους οποίους νόμιμη έκπτωση καθίσταται παράνομη εκ μόνου του λόγου ότι παρέχεται και άλλη έκπτωση εκ παραλλήλου.

- 233 Η μείζων πρόταση, επί της οποίας η προσφεύγουσα στηρίζει την επιχειρηματολογία της, είναι εσφαλμένη. Συγκεκριμένα, η Επιτροπή κατέδειξε, με την προσβαλλομένη απόφαση, τον παράνομο χαρακτήρα των διαφόρων συστημάτων εκπτώσεων που εφαρμόζει η προσφεύγουσα. Επομένως, η Επιτροπή, με την προσβαλλομένη απόφαση, δεν συνήγαγε τον παράνομο χαρακτήρα του «συστήματος» της Michelin από τη σώρευση συστημάτων εκπτώσεων, τα οποία είναι νόμιμα καθεαυτά.

- 234 Κατά συνέπεια, ούτε ο τέταρτος λόγος ακυρώσεως μπορεί να γίνει δεκτός.

Επί του πέμπτου λόγου ακυρώσεως: η Επιτροπή όφειλε να προβεί σε συγκεκριμένη ανάλυση των συνεπειών από τις αμφισβητούμενης νομιμότητας πρακτικές

- 235 Η προσφεύγουσα προβάλλει ότι η έννοια της καταχρηστικής εκμεταλλεύσεως αφορά τη συμπεριφορά επιχειρήσεως κατέχουσας δεσπόζουσα θέση, «η οποία [έχει

ως αποτέλεσμα να] εμποδίζει τη διατήρηση του ανταγωνισμού που υπάρχει ακόμα στην αγορά ή την ανάπτυξη του ανταγωνισμού αυτού» (απόφαση Hoffmann-La Roche κατά Επιτροπής, προπαρατεθείσα στη σκέψη 54, σκέψη 91). Επομένως, τα αποτελέσματα της επίδικης πρακτικής συνιστούν ουσιώδη όρο εφαρμογής του άρθρου 82 ΕΚ.

236 Εν προκειμένω, η Επιτροπή δεν εξέτασε τα συγκεκριμένα οικονομικά αποτελέσματα των αμφισβητούμενης νομιμότητας συμπεριφορών. Εάν είχε προβεί σε παρόμοια εξέταση, θα είχε διαπιστώσει ότι οι εν λόγω συμπεριφορές δεν είχαν ως αποτέλεσμα να ενισχύσουν τη θέση της προσφεύγουσας, ούτε να περιορίσουν τον ανταγωνισμό που υπήρχε στην αγορά. Συναφώς, η προσφεύγουσα τονίζει ότι τα μερίδιά της στην αγορά και οι τιμές της μειώνονται σταθερά, ότι οι ανταγωνιστές της ενίσχυσαν σημαντικά τη θέση τους στην αγορά και ότι νέοι αλλοδαποί παραγωγοί εισήλθαν στην αγορά. Εντούτοις, από της καταργήσεως των αμφισβητούμενης νομιμότητας όρων, τα μερίδια αγοράς της προσφεύγουσας ενισχύθηκαν, πράγμα που αποδεικνύει περαιτέρω ότι οι όροι, τους οποίους επέβαλε η προσφεύγουσα, δεν οδηγούσαν στη δημιουργία κύκλου πιστών πελατών.

237 Το Πρωτοδικείο υπενθυμίζει ότι το άρθρο 82 ΕΚ απαγορεύει την καταχρηστική εκμετάλλευση δεσπόζουσας θέσεως στην κοινή αγορά ή σε σημαντικό τμήμα της, εφόσον η καταχρηστική αυτή εκμετάλλευση μπορεί να επηρεάσει το εμπόριο μεταξύ κρατών μελών. Αντιθέτως προς το άρθρο 81, παράγραφος 1, ΕΚ, το άρθρο 82 ΕΚ δεν περιλαμβάνει αναφορά στο αντίθετο προς τον ανταγωνισμό αντικείμενο ή αποτέλεσμα της πρακτικής, περί της οποίας πρόκειται. Εντούτοις, λαμβανομένου υπόψη του πλαισίου στο οποίο εντάσσεται το άρθρο 82 ΕΚ, μια συμπεριφορά θα θεωρηθεί καταχρηστική μόνον εάν μπορεί να περιορίσει τον ανταγωνισμό.

238 Προς στήριξη της επιχειρηματολογίας της, η προσφεύγουσα παραπέμπει στην πάγια νομολογία, κατά την οποία η έννοια της καταχρηστικής εκμεταλλεύσεως είναι αντικειμενική έννοια, η οποία αφορά τη συμπεριφορά επιχειρήσεως που κατέχει δεσπόζουσα θέση, η οποία είναι ικανή να επηρεάσει τη δομή μιας αγοράς όπου, λόγω ακριβώς της υπάρξεως της εν λόγω επιχειρήσεως, ο ανταγωνισμός είναι ήδη εξασθενημένος και η οποία έχει ως αποτέλεσμα να εμποδίζει τη διατήρηση του αντα-

γωνισμού που υπάρχει ακόμα στην αγορά ή την ανάπτυξη του ανταγωνισμού αυτού, με τη βοήθεια μέσων που είναι διαφορετικά από αυτά που διέπουν ένα φυσιολογικό ανταγωνισμό των προϊόντων ή υπηρεσιών βάσει των παροχών των επιχειρηματιών (αποφάσεις Hoffmann-La Roche κατά Επιτροπής, προπαρατεθείσα στη σκέψη 54, σκέψη 91· Michelin κατά Επιτροπής, προπαρατεθείσα στη σκέψη 54, σκέψη 70· AKZO κατά Επιτροπής, προπαρατεθείσα στη σκέψη 54, σκέψη 69, καθώς και Irish Sugar κατά Επιτροπής, προπαρατεθείσα στη σκέψη 54, σκέψη 111· με προσθήκη των πλάγιων χαρακτήρων).

239 Το «αποτέλεσμα», του οποίου ποιείται μνεία η νομολογία που παρατέθηκε με την προηγούμενη σκέψη, δεν αφορά κατ' ανάγκη τα συγκεκριμένα αποτελέσματα της συμπεριφοράς που επικρίνεται ως καταχρηστική. Για να στοιχειοθετηθεί παράβαση του άρθρου 82 ΕΚ, αρκεί να αποδειχθεί ότι η καταχρηστική συμπεριφορά της κατέχουσας δεσπόζουσα θέση επιχειρήσεως τείνει να περιορίσει τον ανταγωνισμό ή, με άλλα λόγια, ότι η συμπεριφορά είναι ικανή ή ενδέχεται να έχει τέτοιο αποτέλεσμα.

240 Ειδικότερα, με την απόφαση Michelin κατά Επιτροπής (προπαρατεθείσα στη σκέψη 54), το Δικαστήριο, αφού υπέμνησε την αρχή, περί της οποίας γίνεται λόγος με τη σκέψη 238 ανωτέρω, αποφάνθηκε ότι πρέπει «να εκτιμηθεί το σύνολο των περιστατικών, και ιδίως τα κριτήρια και οι λεπτομέρειες χορηγήσεως της εκπτώσεως, καθώς και να εξεταστεί εάν η έκπτωση αποβλέπει, με τη χορήγηση ενός οφέλους που δεν στηρίζεται σε καμία οικονομική παροχή που να το δικαιολογεί, στο να αφαιρέσει από τον αγοραστή ή να του περιορίσει τη δυνατότητα επιλογής όσον αφορά τις πηγές εφοδιασμού του, να παρεμποδίσει την είσοδο στην αγορά των ανταγωνιστών, να εφαιμόσει σε εμπορικά συναλλασσομένους άνισους όρους για ισοδύναμες παροχές ή να ενισχύσει τη δεσπόζουσα θέση νοθεύοντας τον ανταγωνισμό» (σκέψη 73). Το Δικαστήριο συνήγαγε ότι η Michelin παρέβη το άρθρο 82 ΕΚ, εφόσον το σύστημα εκπτώσεών της ήταν «ικαν[ό] να παρεμποδίζει τους μεταπωλητές από το να μπορούν να επιλέγουν, ανά πάσα στιγμή, ελεύθερα και σε συνάρτηση με την κατάσταση της αγοράς, την ευνοϊκότερη μεταξύ των προσφορών που τους κάνουν διάφοροι ανταγωνιστές και να αλλάζουν προμηθευτή χωρίς αισθητές οικονομικές δυσμενείς συνέπειες» (σκέψη 85).

241 Κατά συνέπεια, εν όψει εφαρμογής του άρθρου 82 ΕΚ, η απόδειξη του αντίθετου προς τον ανταγωνισμό αντικειμένου και του αντίθετου προς τον ανταγωνισμό

αποτελέσματος ταυτίζονται (βλ. σχετικά την απόφαση Irish Sugar κατά Επιτροπής, προπαρατεθείσα στη σκέψη 54, σκέψη 170). Συγκεκριμένα, εάν αποδειχθεί ότι η συμπεριφορά επιχειρήσεως κατέχουσας δεσπόζουσα θέση έχει ως αντικείμενο τον περιορισμό του ανταγωνισμού, η εν λόγω συμπεριφορά θα είναι επίσης ικανή να έχει ένα τέτοιο αποτέλεσμα.

242 Συγκεκριμένα, όσον αφορά τις πρακτικές στον τομέα των τιμών, το Δικαστήριο αποφάνθηκε, με την απόφασή του ΑΚΖΟ κατά Επιτροπής (προπαρατεθείσα στη σκέψη 54), ότι τιμές υπολειπόμενες του μέσου όρου του κυμαινόμενου κόστους [...], με τις οποίες επιχείρηση κατέχουσα δεσπόζουσα θέση επιχειρεί να εκτοπίσει ανταγωνίστρια επιχείρηση, πρέπει να θεωρούνται ως καταχρηστικές (σκέψη 71) και ότι τιμές κατώτερες από τον μέσο όρο του συνολικού κόστους, [αλλά] οι οποίες [...] είναι ανώτερες από τον μέσο όρο του κυμαινόμενου κόστους, είναι καταχρηστικές, όταν καθορίζονται στο πλαίσιο σχεδίου που αποβλέπει στην εκδίωξη από την αγορά ανταγωνιστικής επιχείρησης (σκέψη 72). Στο πλαίσιο της υποθέσεως αυτής, το Δικαστήριο δεν ζήτησε καμία απόδειξη των συγκεκριμένων αποτελεσμάτων των αμφίβολης νομιμότητας πρακτικών.

243 Με την ίδια λογική, ο κοινοτικός δικαστής αποφάνθηκε ότι, μολονότι η ύπαρξη δεσπόζουσας θέσεως δεν στερεί επιχείρηση που κατέχει τέτοια θέση από το δικαίωμα να προστατεύει τα εμπορικά της συμφέροντα, όταν αυτά προσβάλλονται, και μολονότι η επιχείρηση αυτή έχει την ευχέρεια να λαμβάνει τα μέτρα που κρίνει πρόσφορα για την προστασία των εν λόγω συμφερόντων, δεν μπορεί, όμως, να επιτραπεί μια τέτοια συμπεριφορά, όταν *αντικείμενό της* είναι ακριβώς η ενίσχυση και η εκμετάλλευση της δεσπόζουσας αυτής θέσεως (απόφαση United Brands κατά Επιτροπής, προπαρατεθείσα στη σκέψη 55, σκέψη 189· της 1ης Απριλίου 1993, BPB Industries και British Gypsum κατά Επιτροπής, προπαρατεθείσα στη σκέψη 55, σκέψη 69· της 8ης Οκτωβρίου 1996, Compagnie maritime belge transport κ.λπ. κατά Επιτροπής, προπαρατεθείσα στη σκέψη 55, σκέψη 107, καθώς και Irish Sugar κατά Επιτροπής, προπαρατεθείσα στη σκέψη 54, σκέψη 112· με προσθήκη πλαγίων χαρακτήρων).

244 Με την προσβαλλομένη απόφαση, η Επιτροπή απέδειξε ότι τα συστήματα εκπτώσεων, τα οποία εφήρμοζε η προσφεύγουσα, είχαν ως αντικείμενο τη δημιουργία εξαρτήσεως των πωλητών από την προσφεύγουσα. Οι πρακτικές αυτές ήταν ικανές

να περιορίσουν τον ανταγωνισμό, διότι επεδίωκαν, ιδίως, να καταστήσουν δυσχερέστερη για τους ανταγωνιστές της προσφεύγουσας την πρόσβαση στη σχετική αγορά.

245 Η προσφεύγουσα δεν μπορεί να προβάλλει ότι τα μερίδια αγοράς της και οι τιμές της μειώθηκαν κατά την επίδικη περίοδο. Συγκεκριμένα, οσάκις επιχείρηση θέτει πράγματι σε εφαρμογή πρακτική με σκοπό τον εξοβελισμό ανταγωνιστή, το γεγονός ότι δεν επιτεύχθηκε το επιδιωκόμενο αποτέλεσμα δεν είναι επαρκής λόγος για να αποκρουστεί η εφαρμογή του άρθρου 82 ΕΚ (απόφαση της 8ης Οκτωβρίου 1996, *Compagnie maritime belge transports* κ.λπ. κατά Επιτροπής, προπαρατεθείσα στη σκέψη 55, σκέψη 149). Εν πάση περιπτώσει, είναι πολύ πιθανόν η μείωση των μεριδίων αγοράς της προσφεύγουσας (βλ. την αιτιολογική σκέψη 336 της προσβαλλομένης απόφασης) και των τιμών πωλήσεώς της (βλ. την αιτιολογική σκέψη 337 της προσβαλλομένης απόφασης) να ήταν μεγαλύτερη, εάν δεν είχαν εφαρμοστεί οι επικρινόμενες με την προσβαλλομένη απόφαση πρακτικές.

246 Επομένως, ο πέμπτος λόγος ακυρώσεως, κατά τον οποίο η Επιτροπή όφειλε να είχε προβεί σε συγκεκριμένη ανάλυση των αποτελεσμάτων εν προκειμένω, πρέπει ομοίως να απορριφθεί.

2. Επί του προβαλλομένου παράνομου χαρακτήρα του επιβληθέντος προστίμου

247 Η προσφεύγουσα προβάλλει πέντε λόγους ακυρώσεως, αφορώντες τις διάφορες πτυχές του καθορισμού του ύψους του προστίμου το οποίο της επιβλήθηκε από την Επιτροπή. Με τον πρώτο λόγο, η προσφεύγουσα αμφισβητεί τον καθορισμό σε 8 εκατομμύρια ευρώ του ποσού που ελήφθη ως βάση για τον υπολογισμό του προστίμου. Ο δεύτερος λόγος ακυρώσεως αφορά τον υπολογισμό της διάρκειας της παραβάσεως, ο δε τρίτος την προσαύξηση του βασικού ποσού του προστίμου λόγω επιβαρυντικών περιστάσεων. Ο τέταρτος λόγος αφορά το γεγονός ότι, κατά τους ισχυρισμούς της προσφεύγουσας, η Επιτροπή δεν έλαβε υπόψη ορισμένες ελαφρυντικές περιστάσεις. Τέλος, ο πέμπτος λόγος αφορά την προβαλλομένη παράβαση του άρθρου 7, παράγραφος 1, της Ευρωπαϊκής Συμβάσεως για την προστασία των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και των Θεμελιωδών Ελευθεριών (ΕΣΔΑ).

Επί του πρώτου λόγου ακυρώσεως: η Επιτροπή φέρεται να παρεβίασε τις αρχές της επιείκειας, της αναλογικότητας και της ίσης μεταχειρίσεως, να παρέβη δε το άρθρο 253 ΕΚ και το άρθρο 15, παράγραφος 2, του κανονισμού αριθ. 17, καθορίζοντας σε 8 εκατομμύρια ευρώ το βασικό ποσό για τον υπολογισμό του προστίμου

Η προσβαλλομένη απόφαση

248 Με τις σκέψεις 354 έως 358 της προσβαλλομένης αποφάσεως, εκτίθενται τα ακόλουθα:

«(354) Η υπό εξέταση συμπεριφορά, δηλαδή το σύστημα εκπτώσεων πίστεως το οποίο είναι παρόμοιο με αυτά που καταδικάσθηκαν συστηματικά κατά το παρελθόν από την Επιτροπή και το Δικαστήριο, συνιστά σοβαρή κατάχρηση δεσπόζουσας θέσης που αποσκοπούσε να εκδιώξει, ή τουλάχιστον να εμποδίσει την ανάπτυξη των ανταγωνιστών της Michelin στις γαλλικές αγορές αναγομωμένων και καινούριων ελαστικών αντικατάστασης για φορτηγά και λεωφορεία. Αυτή η συμπεριφορά πρέπει να θεωρηθεί ως σοβαρή παράβαση του κοινοτικού δικαίου ανταγωνισμού.

(355) Η Γαλλία είναι η μόνη χώρα της Κοινότητας στην οποία η Michelin διαθέτει μερίδιο της αγοράς αναγομωμένων ελαστικών ανώτερο από αυτό της αγοράς καινούριων ελαστικών αντικατάστασης. Η επίπτωση των εξαρτημένων πωλήσεων καινούριων και αναγομωμένων ελαστικών που οφείλονται στον συνδυασμό της προμηδοτήσης προόδου και της σύμβασης PRO μπορεί τουλάχιστον να θεωρηθεί ως ένας από τους παράγοντες που εξηγούν το πρωτοφανές αυτό φαινόμενο.

(356) Η γαλλική αγορά είναι αυτή στην οποία η Michelin διαθέτει τα σημαντικότερα μερίδια αγοράς σε σχέση με τα υπόλοιπα κράτη μέλη. Το φαινόμενο αυτό θα μπορούσε βέβαια να αποδοθεί στην παράδοση της μάρκας, αλλά και στην ισχυρή παρουσία του “Club” των φίλων της Michelin στην γαλλική

αγορά. Πράγματι, το αποτέλεσμα της πολιτικής “Club” συμβάλλει σίγουρα στη διατήρηση των μεριδίων αγοράς της Michelin από τους “πωλητές Club” οι οποίοι διαθέτουν —ευλόγως— πολύ μεγαλύτερα μερίδια από ό,τι οι ειδικευμένοι έμποροι.

(357) Οι διαπιστωθείσες παραβάσεις αφορούν σημαντικό τμήμα της κοινής αγοράς και οι επιπτώσεις, μέσω του κατακερματισμού της κοινής αγοράς που συνεπάγονται, εκτείνονται πέραν της σχετικής αγοράς, η οποία είναι η γαλλική αγορά.

(358) Για τους λόγους αυτούς, το πρόστιμο πρέπει να ορισθεί σε 8 εκατομμύρια ευρώ δεδομένης της σοβαρότητας, της έκτασης και των επιπτώσεων της εν λόγω παράβασης.»

Εξέταση των επιχειρημάτων της προσφεύγουσας

²⁴⁹ Πρώτον, η προσφεύγουσα διατείνεται ότι η Επιτροπή παραβίασε τις αρχές της επιείκειας, της αναλογικότητας και της ίσης μεταχειρίσεως, παρέβη δε το άρθρο 253 ΕΚ και το άρθρο 15, παράγραφος 2, του κανονισμού αριθ. 17, καθορίζοντας ως βάση, για τον υπολογισμό του προστίμου, ποσό διπλάσιο από εκείνο που είχε επιλεγεί για παρεμφερή περιστατικά, με την απόφαση 2000/74 (προπαρατεθείσα στη σκέψη 206). Παραπέμποντας στις αιτιολογικές σκέψεις 96 και 118 έως 121 της τελευταίας αυτής αποφάσεως, η προσφεύγουσα επισημαίνει ότι η προσαπτόμενη στο πλαίσιο εκείνης της υποθέσεως συμπεριφορά είναι όμοια προς αυτή της παρούσας υποθέσεως, περιορίζεται δε σε ένα κράτος μέλος. Εκτός αυτού, οι εμπλεκόμενες επιχειρήσεις έχουν παρεμφερές μέγεθος. Μολονότι η Επιτροπή δικαιούται να διαφοροποιεί το συνολικό ποσό του προστίμου, η προσφεύγουσα τονίζει ότι η Επιτροπή υποχρεούται να μεταχειρίζεται παρεμφερείς καταστάσεις με τον ίδιο τρόπο (απόφαση του Πρωτοδικείου της 12ης Ιουλίου 2001, T-202/98, T-204/98 και T-207/98, Tate & Lyle κ.λπ. κατά Επιτροπής, Συλλογή 2001, σ. II-2035, σκέψη 118). Εξάλλου, το γεγονός ότι η Επιτροπή εξέδωσε κατευθυντήριες γραμμές

για τον υπολογισμό των προστίμων που επιβάλλονται δυνάμει του άρθρου 15, παράγραφος 2, του κανονισμού αριθ. 17 και του άρθρου 65, παράγραφος 5, της Συνθήκης ΕΚΑΧ (ΕΕ 1998, C 9, σ. 3, στο εξής: κατευθυντήριες γραμμές) επιβάλλει εφεξής ιδιαίτερες υποχρεώσεις αυστηρότητας, αντικειμενικότητας και διαφάνειας κατά τον καθορισμό αυτού του ποσού.

250 Η προσφεύγουσα προσθέτει ότι το βασικό ποσό για τον υπολογισμό του προστίμου, με την προσβαλλομένη απόφαση, έπρεπε να είναι πολύ μικρότερο από εκείνο το οποίο επελέγη από την Επιτροπή με την απόφαση 2000/74 (προπαρατεθείσα στη σκέψη 206), δεδομένου ότι ο κύκλος εργασιών της British Airways, επιχειρήσεως εμπλεκομένης στις προσαπτόμενες με εκείνη την απόφαση πρακτικές, ήταν πολύ υψηλότερος από τον κύκλο εργασιών της προσφεύγουσας στην οικεία αγορά. Εξάλλου, η Επιτροπή, αποκλίνοντας από την προηγούμενη πρακτική της όσον αφορά τη λήψη αποφάσεων, θα όφειλε τουλάχιστον, επί ποινή παραβάσεως του άρθρου 253 ΕΚ, να αιτιολογήσει σαφέστερα την εκτίμησή της ως προς τη βαρύτητα της παραβάσεως, προκειμένου να παράσχει στην προσφεύγουσα τη δυνατότητα να αντιληφθεί πώς δικαιολογείται το μεγάλο ποσόν, το οποίο έλαβε ως βάση η Επιτροπή για τον υπολογισμό του ύψους του προστίμου (αποφάσεις του Δικαστηρίου της 26ης Νοεμβρίου 1975, 73/74, *Groupement de papiers peints de Belgique* κ.λπ. κατά Επιτροπής, Συλλογή 1975, σ. 457, σκέψη 31, και της 14ης Φεβρουαρίου 1990, C-350/88, *Delacre* κ.λπ. κατά Επιτροπής, Συλλογή 1990, σ. I-395, σκέψη 15).

251 Το Πρωτοδικείο υπενθυμίζει, εκ προοιμίου, ότι η Επιτροπή, με τις κατευθυντήριες γραμμές, χαρακτηρίζει ως σοβαρή παράβαση τις «εκπτώσεις χορηγούμενες προς πιστούς πελάτες από μια επιχείρηση η οποία κατέχει δεσπόζουσα θέση και επιζητεί τον αποκλεισμό των ανταγωνιστών της από την οικεία αγορά». Σύμφωνα με τις κατευθυντήριες γραμμές, τα προβλεπόμενα βασικά ποσά για τέτοιες παραβάσεις κυμαίνονται από 1 έως 20 εκατομμύρια ευρώ. Το βασικό ποσό των 8 εκατομμυρίων ευρώ, το οποίο επιβλήθηκε εν προκειμένω στην προσφεύγουσα, υπολείπεται του μέσου επιπέδου αυτής της κλίμακας.

252 Είναι αληθές ότι, με την απόφαση 2000/74 (προπαρατεθείσα στη σκέψη 206), η οποία αφορούσε επίσης σύστημα εκπτώσεων υπέρ των πιστών πελατών, καθορίστηκε σε 4 εκατομμύρια ευρώ το βασικό ποσόν για τον υπολογισμό του ύψους του προστίμου.

- 253 Ωστόσο, η προσφεύγουσα δεν μπορεί να προβάλει ότι η Επιτροπή παραβίασε, εν προκειμένω, την αρχή της απαγορεύσεως των διακρίσεων. Πράγματι, αφενός, υφίστανται αντικειμενικές διαφορές μεταξύ της υποθέσεως, επί της οποίας εξεδόθη η απόφαση 2000/74, και της παρούσας υποθέσεως. Η British Airways, επιχείρηση εμπλεκόμενη στις επικρινόμενες με την απόφαση 2000/74 πρακτικές, κατείχε δεσπόζουσα θέση σε μικρότερο βαθμό απ' ό,τι η προσφεύγουσα εν προκειμένω, οι δε καταχρηστικές συμπεριφορές, οι οποίες προσάπτονταν στην British Airways, ήταν λιγότερες από αυτές που προσάπτονται στην προσφεύγουσα.
- 254 Αφετέρου, εν πάση περιπτώσει, η Επιτροπή δικαιούται να αυξήσει το ύψος των προστίμων, ώστε να ενισχύσει το αποτρεπτικό τους αποτέλεσμα. Κατά συνέπεια, το γεγονός ότι η Επιτροπή επέβαλε, κατά το παρελθόν, πρόστιμα ορισμένου ύψους για ορισμένες παραβάσεις δεν μπορεί να της στερήσει τη δυνατότητα να αυξήσει το ύψος των προστίμων αυτών, εντός των ορίων που χαράσσονται με τον κανονισμό αριθ. 17 και τις κατευθυντήριες γραμμές, εάν τούτο αποδεικνύεται αναγκαίο για την εφαρμογή της κοινοτικής πολιτικής ανταγωνισμού (απόφαση του Δικαστηρίου της 7ης Ιουνίου 1983, 100/80 έως 103/80, *Musique Diffusion française κ.λπ. κατά Επιτροπής*, Συλλογή 1983, σ. 1825, σκέψεις 105 έως 108· αποφάσεις του Πρωτοδικείου της 10ης Μαρτίου 1992, T-13/89, *ICI κατά Επιτροπής*, Συλλογή 1992, σ. II-1021, σκέψη 385, και *Irish Sugar κατά Επιτροπής*, προπαρατεθείσα στη σκέψη 54, σκέψεις 245 έως 247). Επομένως, η προγενέστερη πρακτική της Επιτροπής κατά τη λήψη των αποφάσεων δεν χρησιμεύει καθ' εαυτή ως νομικό πλαίσιο των προστίμων που επιβάλλονται στον τομέα του ανταγωνισμού, δεδομένου ότι το νομικό αυτό πλαίσιο καθορίζεται αποκλειστικά και μόνον από τον κανονισμό αριθ. 17 και τις κατευθυντήριες γραμμές (βλ. σχετικά την απόφαση του Πρωτοδικείου της 20ής Μαρτίου 2002, T-23/99, *LR AF 1998 κατά Επιτροπής*, Συλλογή 2002, σ. II-1705, σκέψεις 234 και 337).
- 255 Υπό τις συνθήκες αυτές, η Επιτροπή δεν είχε την υποχρέωση να εκθέσει, με την προσβαλλομένη απόφαση, τους λόγους για τους οποίους το βασικό ποσό, το οποίο επέλεξε για τον υπολογισμό του προστίμου, δεν ήταν το ίδιο με εκείνο της αποφάσεως 2000/74 (προπαρατεθείσα στη σκέψη 206) (βλ. επίσης τη σκέψη 280 κατωτέρω).

- 256 Δεύτερον, η προσφεύγουσα διαπιστώνει ότι η Επιτροπή, με την προσβαλλομένη απόφαση (αιτιολογικές σκέψεις 355 έως 358), στηρίχθηκε στα προβαλλόμενα αποτελέσματα της παραβάσεως, χωρίς να προβεί σε συγκεκριμένη ανάλυση, προκειμέ-

νου να εκτιμήσει τη βαρύτητα αυτής. Η Επιτροπή διέπραξε πρόδηλο σφάλμα εκτιμήσεως αξιολογώντας τα προβαλλόμενα αποτελέσματα της παραβάσεως, προκειμένου να καθορίσει τη βαρύτητά της. Συγκεκριμένα, κατά την προσφεύγουσα, οι επικρινόμενες πρακτικές ουδέποτε είχαν τα αντίθετα προς τον ανταγωνισμό αποτελέσματα, τα οποία τους προσάπτει η Επιτροπή.

257 Συναφώς, η προσφεύγουσα τονίζει ότι τα μερίδια αγοράς της μειώθηκαν αισθητώς κατά την τελευταία εικοσαετία, οι δε τιμές των καινούργιων ελαστικών της για φορτηγά και λεωφορεία υποχώρησαν ουσιαστικά κατά την επίδικη περίοδο. Εάν τα πραγματικά αποτελέσματα των προσαπτόμενων πρακτικών είχαν αξιολογηθεί ορθώς, θα είχε διαπιστωθεί ότι η βαρύτητα της παραβάσεως ήταν κατά πολύ μικρότερη από εκείνη που δέχθηκε η Επιτροπή με την προσβαλλόμενη απόφαση. Κατά συνέπεια, το βασικό ποσό του προστίμου θα έπρεπε να είναι αισθητώς μικρότερο από 8 εκατομμύρια ευρώ.

258 Το Πρωτοδικείο υπενθυμίζει ότι η Επιτροπή, με την προσβαλλόμενη απόφαση, δεν αξιολόγησε τα συγκεκριμένα αποτελέσματα των καταχρηστικών πρακτικών. Εξάλλου, δεν είχε υποχρέωση να προβεί σε παρόμοια αξιολόγηση (βλ. τις σκέψεις 237 έως 245 ανωτέρω). Βεβαίως, η Επιτροπή διατύπωσε ορισμένες υποθέσεις, με τις αιτιολογικές σκέψεις 355 έως 357 της προσβαλλομένης αποφάσεως, όσον αφορά τα αποτελέσματα των καταχρηστικών συμπεριφορών. Συγκεκριμένα, η Επιτροπή έκρινε ότι τα συστήματα εκπτώσεων, τα οποία εφήρμοζε η προσφεύγουσα, στοιχειοθετούσαν σοβαρή κατάχρηση της δεσπόζουσας θέσεώς της, διότι συνίσταντο σε συστήματα εκπτώσεων για την προσέλκυση πιστών πελατών, τα οποία «αποσκοπούσ[αν] να εκδιώξ[ουν], ή τουλάχιστον, να εμποδίσ[ουν] την ανάπτυξη των ανταγωνιστών της Michelin στις γαλλικές αγορές αναγομωμένων και καινούργιων ελαστικών αντικατάστασης για φορτηγά και λεωφορεία» (αιτιολογική σκέψη 354 της προσβαλλομένης αποφάσεως).

259 Η επιχειρηματολογία περί της εξελίξεως των μεριδίων αγοράς και των τιμών πωλήσεως της προσφεύγουσας δεν μπορεί να αναιρέσει τη διαπίστωση ότι η παράβαση υπήρξε σοβαρή. Αφενός, είναι πολύ πιθανόν ότι η μείωση των μεριδίων αγοράς της προσφεύγουσας και των τιμών της θα ήταν μεγαλύτερη εάν δεν είχαν εφαρμοστεί οι πρακτικές που επικρίνονται με την προσβαλλόμενη απόφαση. Αφετέρου, προκύπτει από πάγια νομολογία (αποφάσεις του Πρωτοδικείου της 11ης Μαρτίου 1999, T-141/94, Thyssen Stahl κατά Επιτροπής, Συλλογή 1999, σ. II-347, σκέψη 636, και της 13ης Δεκεμβρίου 2001, T-45/98 και T-47/98, Krupp Thyssen

Stainless και Acciai speciali Terni κατά Επιτροπής, Συλλογή 2001, σ. Π-3757, σκέψη 199) ότι τα στοιχεία που αφορούν το αντικείμενο μιας συμπεριφοράς μπορεί να έχουν μεγαλύτερη σημασία για τον καθορισμό του ύψους του προστίμου από εκείνα που αφορούν τα αποτελέσματά της.

- 260 Από τα προεκτεθέντα προκύπτει ότι ο πρώτος λόγος ακυρώσεως πρέπει να απορριφθεί.

Επί του δευτέρου λόγου ακυρώσεως: η Επιτροπή διέπραξε πρόδηλα σφάλματα εκτιμήσεως και παρέβη τους κανόνες περί αποδεικτικής διαδικασίας, παρεβίασε τις αρχές της επιείκειας και της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης, παρέβη δε το άρθρο 15, παράγραφος 2, του κανονισμού αριθ. 17, τις κατευθυντήριες γραμμές, καθώς και το άρθρο 253 ΕΚ, κατά τον καθορισμό της διάρκειας της παραβάσεως

Η προσβαλλομένη απόφαση

- 261 Με τις αιτιολογικές σκέψεις 359 και 360 της προσβαλλομένης αποφάσεως, η Επιτροπή διευκρινίζει:

«(359) Η υπό εξέταση παράβαση κάλυψε περίοδο ανώτερη ή ίση με 19 έτη εφόσον η επίμαχη εμπορική πολιτική εφαρμόζεται τουλάχιστον από το 1980 και εφόσον η Michelin, όπως αναφέρεται στο τμήμα Ε, δέχθηκε να τροποποιήσει τις συμβάσεις της με ισχύ από την 1η Ιανουαρίου 1999. Ωστόσο, επειδή η Επιτροπή επικέντρωσε το μεγαλύτερο μέρος των ερευνών της στην περίοδο 1990-1999, θα ληφθεί μόνον υπόψη η περίοδος που εκτείνεται από την 1η Ιανουαρίου 1990 ως τις 31 Δεκεμβρίου 1998 κατά τον προσδιορισμό της διάρκειας της παράβασης. Κατά συνέπεια, η διάρκεια της κατάχρησης όπως ορίζεται για τους σκοπούς της παρούσας απόφασης είναι εννέα έτη.

- (360) Από τα ανωτέρω προκύπτει ότι το ποσό του προστίμου που επιβάλλεται ανάλογα με τη σοβαρότητα της παράβασης πρέπει να προσυζητηθεί κατά 90 % προκειμένου να ληφθεί υπόψη η διάρκειά της. Ως εκ τούτου, το βασικό ποσό του προστίμου ανέρχεται σε 15,2 εκατομμύρια ευρώ.»

Εξέταση των επιχειρημάτων της προσφεύγουσας

262 Πρώτον, η προσφεύγουσα προβάλλει ότι η προσβαλλομένη απόφαση (αιτιολογικές σκέψεις 359 και 360) διαλαμβάνει περί της διάρκειας της παραβάσεως (σε ενικό αριθμό). Επομένως, οι διάφορες «καταχρηστικές συμπεριφορές» φέρονται να θεωρούνται ως μία μόνον παράβαση. Αντιθέτως προς όσα ισχυρίζεται η Επιτροπή (αιτιολογική σκέψη 3598 της προσβαλλομένης αποφάσεως), η προσβαλλομένη παράβαση δεν ήταν ενιαία, συνεχής και διαρκής. Οι επικρινόμενες πρακτικές είτε είχαν φθίνουσα ένταση, είτε εφαρμόστηκαν μόνον κατά τη διάρκεια ενός μέρους της θεωρουμένης περιόδου. Ειδικότερα, το σύστημα των εκπτώσεων βάσει ποσότητας τροποποιήθηκε το 1995 (χορήγηση των τριμηνιαίων προκαταβολών) και καταργήθηκε οριστικώς από της 1ης Ιανουαρίου 1997. Αντικαταστάθηκε από σύστημα εκπτώσεων επί του τιμολογίου, για το οποίο η Επιτροπή παραδέχθηκε ότι ήταν «πιο δίκαιο και δημιουργούσε μικρότερη εξάρτηση» (αιτιολογική σκέψη 282 της προσβαλλομένης αποφάσεως). Ακολούθως, η προσφεύγουσα τροποποίησε, από της 1ης Ιανουαρίου 1999, το σύστημα των εκπτώσεων επί του τιμολογίου και εξάλειψε τα τελευταία χαρακτηριστικά του, τα οποία, κατά την άποψη της Επιτροπής, επέφεραν ακόμα κάποια αντίθετα προς τον ανταγωνισμό αποτελέσματα. Η προμιοδότηση για υπηρεσίες καταργήθηκε οριστικώς από της 1ης Ιανουαρίου 1997. Το προμιοδότησης αντικαταστάθηκε το 1997 από το προμιοδότησης για επίτευξη στόχου. Το τελευταίο τροποποιήθηκε περαιτέρω στις 30 Απριλίου 1998, προκειμένου να εξαλειφθεί αναδρομικώς για το 1998 κάθε αποτέλεσμα, συνιστάμενο δήθεν σε δημιουργία κύκλου πιστών πελατών. Η «σύμβαση PRO» εισήχθη μόλις από του 1993, αντικαταστάθηκε δε, από της 1ης Ιανουαρίου 1998, με την «υπηρεσία ποιότητας σκελετού», διά της οποίας, όπως παραδέχεται η Επιτροπή (αιτιολογική σκέψη 311 της προσβαλλομένης αποφάσεως), εξαλείφθηκαν τα στοιχεία του προηγούμενου συστήματος, τα οποία εθεωρείτο ότι συνιστούν κατάχρηση. Ομοίως, η προσφεύγουσα κατήργησε σταδιακώς τα επικρινόμενα από την Επιτροπή στοιχεία του Club. Υποχρέωση «θερμοκρασία» ουδέποτε υπήρξε. Η υποχρέωση του πωλητή να αποστείλει για πρώτη αναγώμηση στην προσφεύγουσα τους σκελετούς ελαστικών του καταργήθηκε τον Οκτώβριο του 1995. Όλα τα υπόλοιπα επικρινόμενα στοιχεία καταργήθηκαν στις 30 Απριλίου 1998.

- 263 Τέλος, η άποψη περί ενιαίας, συνεχούς και διαρκούς παραβάσεως αντικρούεται από την ίδια την Επιτροπή με την αιτιολογική σκέψη 80 της προσβαλλομένης απόφασεως.
- 264 Το Πρωτοδικείο υπενθυμίζει ότι, με το άρθρο 1 της προσβαλλομένης απόφασεως, η Επιτροπή διαπιστώνει ότι «κατά την περίοδο μεταξύ της 1ης Ιανουαρίου 1990 και της 31ης Δεκεμβρίου 1998, [η προσφεύγουσα] παρέβη τις διατάξεις του άρθρου 82 της Συνθήκης ΕΚ, εφαρμόζοντας [...] συστήματα εκπτώσεων με στόχο την προσέλκυση πιστών πωλητών».
- 265 Η Επιτροπή κατέδειξε τον καταχρηστικό χαρακτήρα, κατά την έννοια του άρθρου 82 ΕΚ, κάθε συστήματος εκπτώσεων περί του οποίου γίνεται λόγος με την προσβαλλομένη απόφαση. Έχει μικρή σημασία το ζήτημα εάν η προσβαλλομένη απόφαση θεωρεί τα διάφορα αυτά συστήματα καταχρηστικών εκπτώσεων ως μία μόνη παράβαση ή ως σειρά παραβάσεων κατά το άρθρο 82 ΕΚ. Συγκεκριμένα, η Επιτροπή δικαιούται να επιβάλει ένα μόνο πρόστιμο για συρροή παραβάσεων (βλ. τις αποφάσεις του Πρωτοδικείου της 6ης Οκτωβρίου 1994, Tetra Pak κατά Επιτροπής, προπαρατεθείσα στη σκέψη 163, σκέψη 236, και της 6ης Απριλίου 1995, T-144/89, Cockerill Sambre κατά Επιτροπής, Συλλογή 1995, σ. II-947, σκέψη 92). Εξάλλου, το Πρωτοδικείο αποφάνθηκε, με την απόφασή του Tetra Pak κατά Επιτροπής (προπαρατεθείσα, σκέψη 236), ότι η Επιτροπή δεν υποχρεούται να εξατομικεύσει, με το σκεπτικό της προσβαλλομένης απόφασεως, κατά ποιον τρόπο είχε λάβει υπόψη, για τον προσδιορισμό της τάξεως του μεγέθους του προστίμου, καθένα από τα προσαπτόμενα στοιχεία καταχρηστικής εκμεταλλεύσεως.
- 266 Η Επιτροπή ουδέποτε ισχυρίστηκε, με την προσβαλλομένη απόφαση, ότι όλα τα εντοπισθέντα στοιχεία καταχρηστικής εκμεταλλεύσεως υφίσταντο καθ' όλη την επίδικη περίοδο, ήτοι από την 1η Ιανουαρίου 1990 έως τις 31 Δεκεμβρίου 1998. Η προσβαλλομένη απόφαση παραθέτει κάθε φορά την ημερομηνία από της οποίας το ένα ή το άλλο σύστημα εκπτώσεων εισήχθη και ενδεχομένως καταργήθηκε.
- 267 Κατά ταύτα, το ενιαίο πρόστιμο, το οποίο επιβλήθηκε στην προσφεύγουσα, καταλαμβάνει εν γένει το σύνολο των διαπιστωθεισών παραβάσεων, οι οποίες καλύπτουν από κοινού το σύνολο της επίδικης περιόδου. Συναφώς, αρκεί να διαπιστωθεί ότι οι

εκπτώσεις βάσει ποσότητας εφαρμόστηκαν μέχρι τις 31 Δεκεμβρίου 1996 και αντικαταστάθηκαν από εκπτώσεις επί του τιμολογίου το 1997, οι οποίες έτυχαν εφαρμογής τουλάχιστον μέχρι τις 31 Δεκεμβρίου 1998, όπως προκύπτει από τη δέσμευση που ανέλαβε η προσφεύγουσα στις 30 Απριλίου 1998. Είναι αληθές ότι η Επιτροπή παραδέχεται, με την προσβαλλομένη απόφαση, ότι το σύστημα εκπτώσεων βάσει ποσότητας εξελίχθηκε προς ένα «πιο δίκαιο» σύστημα «που δημιουργούσε μικρότερη εξάρτηση» (αιτιολογική σκέψη 282 της προσβαλλομένης αποφάσεως), αλλά εξέθεσε ακολούθως, με τις αιτιολογικές σκέψεις 283 έως 285, τους λόγους, για τους οποίους οι εκπτώσεις επί τιμολογίων έπρεπε να συνεχίσουν να θεωρούνται ως καταχρηστικές κατά την έννοια του άρθρου 82 ΕΚ. Η προσφεύγουσα δεν προβάλλει κανένα επιχείρημα, δυνάμενο να θέσει εν αμφιβόλω τη διαπίστωση αυτή της Επιτροπής.

- 268 Η σχετιζόμενη με το Club παράβαση καλύπτει, τουλάχιστον, την περίοδο από την 1η Ιανουαρίου 1990 έως τις 15 Ιουνίου 1998 (βλ. τη σκέψη 230 ανωτέρω).
- 269 Το πριμ προόδου, το οποίο ήδη υφίστατο την 1η Ιανουαρίου 1990 και υποκαταστάθηκε με το πριμ επιτεύξεως στόχου το 1997, έτυχε εφαρμογής τουλάχιστον μέχρι τις 30 Απριλίου 1998. Συγκεκριμένα, η προσφεύγουσα ανέλαβε τη δέσμευση, στις 30 Απριλίου 1998, να καταβάλλει σε κάθε πωλητή την ανώτατη πριμοδότηση του 1998, ανεξαρτήτως του ποσού των πωλήσεων που αυτός πραγματοποίησε κατά τη διάρκεια του εν λόγω έτους.
- 270 Ακόμη και εάν ορισμένα συστήματα εκπτώσεων, περί των οποίων γίνεται λόγος με την προσβαλλομένη απόφαση, δεν καλύπτουν το σύνολο της επίδικης περιόδου —πράγμα που λαμβάνει υπόψη, εξάλλου, η Επιτροπή με την προσβαλλομένη απόφαση (βλ. τις αιτιολογικές σκέψεις 250, 259, 297 και 311 της προσβαλλομένης αποφάσεως)—, η Επιτροπή ορθώς διαπίστωσε, με το άρθρο 1 της προσβαλλομένης αποφάσεως, ότι «κατά την περίοδο μεταξύ 1ης Ιανουαρίου 1990 και 31ης Δεκεμβρίου 1998» η προσφεύγουσα παρέβη τις διατάξεις του άρθρου 82 ΕΚ «εφαρμόζοντας [...] συστήματα εκπτώσεων με στόχο την προσέλκυση πιστών πωλητών».
- 271 Δεύτερον, η προσφεύγουσα υποστηρίζει ότι το ποσοστό προσαυξήσεως, ανερχόμενο σε 10 % ανά έτος παραβάσεως, το οποίο εφήρμοσε η Επιτροπή επί του προστίμου, ήταν δυσανάλογο και επαρκώς αιτιολογημένο, συνεπάγεται δε δυσμενή διάκριση.

- 272 Η προσφεύγουσα, παραπέμποντας στην απόφαση του Δικαστηρίου της 14ης Νοεμβρίου 1996, C-333/94 P, Tetra Pak κατά Επιτροπής (Συλλογή 1996, σ. I-5951, σκέψη 48), και στην απόφαση του Πρωτοδικείου της 21ης Οκτωβρίου 1997, T-229/94, Deutsche Bahn κατά Επιτροπής (Συλλογή 1997, σ. II-1689, σκέψη 127), προβάλλει ότι το εφαρμοσθέν ποσοστό προσαυξήσεως είναι υπέρογκο για τους ακόλουθους λόγους: η παράβαση, η οποία τής προσάπτεται, ενεφάνιζε φθίνουσα βαρύτητα· οι πληττόμενες με την κύρωση πρακτικές δεν είχαν συνέπειες στην οικεία αγορά, ενώ οι κατευθυντήριες γραμμές προβλέπουν το ανώτατο ποσοστό του 10 % αποκλειστικώς για τις παραβάσεις οι οποίες «παρήγαγαν επί μεγάλο χρονικό διάστημα τις επιβλαβείς τους συνέπειες έναντι των καταναλωτών»· η προσφεύγουσα συνεργάστηκε συνεχώς και υποδειγματικώς με την Επιτροπή κατά τη διοικητική διαδικασία· οι πρακτικές, για τις οποίες επέβαλε κύρωση η Επιτροπή, αφορούν μόνον το έδαφος της Γαλλίας.
- 273 Το εφαρμοσθέν ποσοστό προσαυξήσεως συνιστά, επίσης, δυσμενή διάκριση. Συγκεκριμένα, λαμβανομένης υπόψη της προηγούμενης πρακτικής της Επιτροπής όσον αφορά τη λήψη αποφάσεων [απόφαση 98/273/ΕΚ της Επιτροπής, της 28ης Ιανουαρίου 1998, στο πλαίσιο διαδικασίας εφαρμογής του άρθρου [81] της Συνθήκης ΕΚ (υπόθεση IV/35.733 — Volkswagen) (ΕΕ L 124, σ. 60, αιτιολογικές σκέψεις 260 επ.), η οποία εφαρμόζει ποσοστό προσαυξήσεως 5 % ανά έτος· απόφαση 2001/354/ΕΚ της Επιτροπής, της 20ής Μαρτίου 2001, σε μια διαδικασία εφαρμογής του άρθρου 82 της Συνθήκης ΕΚ (Υπόθεση COMP/35.141 — Deutsche Post AG) (ΕΕ L 125, σ. 27, αιτιολογικές σκέψεις 50 και 51), η οποία εφαρμόζει ποσοστό προσαυξήσεως 3 % ανά έτος), προκύπτει ότι η Επιτροπή υιοθέτησε έναντι της προσφεύγουσας πολύ αυστηρότερη στάση από εκείνη που είχε έναντι άλλων επιχειρήσεων, κατά των οποίων κινήθηκε διαδικασία λόγω παραβάσεως του κοινοτικού δικαίου του ανταγωνισμού.
- 274 Η προσβαλλομένη απόφαση αντιβαίνει, επίσης, προς το άρθρο 253 ΕΚ, καθόσον δεν περιέχει επαρκή αιτιολογία, παρέχουσα τη δυνατότητα στην προσφεύγουσα να κατανοήσει τους λόγους, για τους οποίους η Επιτροπή αποφάνθηκε ότι η προσαύξηση του ποσού του προστίμου μέχρι του ανωτάτου ποσοστού ήταν ενδεδειγμένη και δικαιολογημένη εν προκειμένω.
- 275 Το Πρωτοδικείο διαπιστώνει, εκ προοιμίου, ότι οι κατευθυντήριες γραμμές προβλέπουν ότι, «για τις παραβάσεις μεγάλης διάρκειας (κατά κανόνα μεγαλύτερης των πέντε ετών)», η προσαύξηση που εφαρμόζεται «για κάθε έτος μπορεί να ισούται με

το 10 % του ποσού που έχει καθοριστεί με βάση τη σοβαρότητα της παράβασης». Συνεπώς, η προσαύξηση κατά 10 % ετησίως συνάδει απολύτως προς τις αρχές που διατύπωσε η Επιτροπή με τις κατευθυντήριες γραμμές.

276 Η Επιτροπή εξαγγέλλει, με το σημείο 1 Β των κατευθυντήριων γραμμών, ότι «η προσαύξηση που εφαρμόζεται για τις παραβάσεις μεγάλης διάρκειας θα είναι εφεξής αισθητά μεγαλύτερη σε σύγκριση με ό,τι ίσχυε παλαιότερα, προκειμένου να επιβληθούν ουσιαστικές κυρώσεις για περιορισμούς οι οποίοι παρήγαγαν επί μεγάλο χρονικό διάστημα τις επιβλαβείς τους συνέπειες έναντι των καταναλωτών». Λαμβανομένων υπόψη της φύσεως, του αντικειμένου και της διάρκειας των επικρινόμενων καταχρηστικών συμπεριφορών, μπορεί να θεωρηθεί ότι οι συμπεριφορές της προσφεύγουσας ενόθευσαν σημαντικά τον ανταγωνισμό στην οικεία αγορά και, κατά συνέπεια, παρήγαγαν επίσης, επί μεγάλο χρονικό διάστημα, επιβλαβείς συνέπειες έναντι των καταναλωτών. Τα αποτελέσματα των συστημάτων εκπτώσεων, με τη στεγανοποίηση της αγοράς την οποία οι εκπτώσεις επιφέρουν, εκδηλώθηκαν οπωσδήποτε πέραν της γαλλικής αγοράς.

277 Όσον αφορά το επιχείρημα περί παραβίασής της αρχής της απαγορεύσεως των διακρίσεων, το γεγονός ότι η Επιτροπή εφήρμοξε, κατά το παρελθόν, ορισμένο ποσοστό προσαυξήσεως του ύψους του προστίμου, ανάλογα με τη διάρκεια της παραβίασής, δεν μπορεί να της αφαιρέσει τη δυνατότητα αυξήσεως του ποσοστού αυτού εντός των ορίων που καθορίζονται με τον κανονισμό 17 και με τις κατευθυντήριες γραμμές, εάν η εν λόγω αύξηση είναι αναγκαία για να εξασφαλιστεί η εφαρμογή της κοινοτικής πολιτικής ανταγωνισμού (βλ. σχετικά την απόφαση *Musique Diffusion française* κ.λπ. κατά Επιτροπής, προπαρατεθείσα στη σκέψη 254, σκέψη 309, και απόφαση του Πρωτοδικείου της 14ης Μαΐου 1998, T-304/94, *Europa Carton* κατά Επιτροπής, Συλλογή 1998, σ. II-869, σκέψη 89). Εν πάση περιπτώσει, με πρόσφατες αποφάσεις, η Επιτροπή προσαύξησε το πρόστιμο κατά 10 % ανά έτος, λόγω της διάρκειας της παραβίασής [απόφαση 2000/74 (προπαρατεθείσα στη σκέψη 206) και απόφαση 1999/60/ΕΚ της Επιτροπής, της 21ης Οκτωβρίου 1998, σχετικά με διαδικασία κινηθείσα βάσει του άρθρου [81] της Συνθήκης ΕΚ (υπόθεση IV/35.691/Ε-4 — Καρέλ προμονωμένων σωλήνων) (ΕΕ 1999, L 24, σ. 1)].

278 Όσον αφορά τον ισχυρισμό ότι η προσαπτομένη στην προσφεύγουσα παράβαση ενεφάνιζε φθίνουσα βαρύτητα, πρέπει να επισημανθεί ότι, με την απόφασή του *Tate*

& Lyle κ.λπ. κατά Επιτροπής (προπαρατεθείσα στη σκέψη 249, σκέψη 106), το Πρωτοδικείο αποφάνθηκε ότι η προσαύξηση του προστίμου ανάλογα με τη διάρκεια δεν γίνεται μόνο στην περίπτωση κατά την οποία υφίσταται άμεση σχέση μεταξύ της διάρκειας και της σημαντικής ζημίας που προκλήθηκε στους κοινοτικούς στόχους των κανόνων ανταγωνισμού. Εν πάση περιπτώσει, τα συστήματα εκπτώσεων με σκοπό τη δημιουργία κύκλου πιστών πελατών, τα οποία εφήρμοξε η προσφεύγουσα καθ' όλη την επίδικη περίοδο (βλ. τις σκέψεις 264 έως 270, ανωτέρω) στοιχειοθετούν σοβαρή παράβαση των κανόνων ανταγωνισμού, δικαιολογούσα προσαύξηση του ύψους του προστίμου κατά 10 % ανά έτος παραβάσεως, ακόμη και εάν η βαρύτητα ορισμένων στοιχείων συνιστώντων κατάχρηση υπέστη διακυμάνσεις κατά την επίδικη περίοδο.

279 Ακολούθως, η συνεργασία της προσφεύγουσας ελήφθη υπόψη ως ελαφρυντική περίπτωση (βλ. τη σκέψη 294, ανωτέρω).

280 Τέλος, όσον αφορά την υποχρέωση αιτιολόγησεως, πρέπει να υπομνηστεί ότι ο συνιστάμενος στην υποχρέωση αιτιολόγησεως ουσιώδης τύπος τηρείται, οσάκις η Επιτροπή εκθέτει, με την απόφασή της, τα στοιχεία εκτιμήσεως τα οποία της παρέσχον τη δυνατότητα να αποτιμήσει τη σοβαρότητα και τη διάρκεια της παραβάσεως (απόφαση του Δικαστηρίου της 16ης Νοεμβρίου 2000, C-248/98 P, KNP ΒΤ κατά Επιτροπής, Συλλογή 2000, σ. I-9641, σκέψη 42). Η Επιτροπή, με τις αιτιολογικές σκέψεις 348 έως 365 της προσβαλλομένης αποφάσεως, ανταποκρίθηκε προς τις απαιτήσεις αυτές. Οι εν λόγω αιτιολογικές σκέψεις εκθέτουν τα κριτήρια, τα οποία χρησιμοποίησε η Επιτροπή, για τον υπολογισμό του ύψους του προστίμου ανάλογα με τη βαρύτητα και της διάρκειας της παραβάσεως. Επιπλέον, περιλαμβάνουν, πέραν των τυπικών απαιτήσεων του άρθρου 253 ΕΚ, τα αριθμητικά στοιχεία που καθοδήγησαν την Επιτροπή κατά την άσκηση της εξουσίας εκτιμήσεως όσον αφορά την επιμέτρηση του προστίμου (απόφαση KNP ΒΤ κατά Επιτροπής, προπαρατεθείσα, σκέψη 45).

281 Κατά συνέπεια, ο δεύτερος λόγος ακυρώσεως πρέπει να απορριφθεί στο σύνολό του.

Επί του τρίτου λόγου ακυρώσεως: η Επιτροπή διέπραξε πρόδηλο σφάλμα εκτιμήσεως και παρέβη το άρθρο 15, παράγραφος 2, του κανονισμού αριθ. 17 και τις κατευθυντήριες γραμμές, προσανξάνοντας το βασικό ποσό του προστίμου ένεκα δήθεν επιβαρυντικών περιστάσεων

Η προσβαλλομένη απόφαση

282 Με τις αιτιολογικές σκέψεις 361 έως 363 της προσβαλλομένης αποφάσεως, η Επιτροπή εκθέτει τα ακόλουθα:

«(361) Η Michelin είχε ήδη καταδικασθεί από την Επιτροπή το 1981, καταδίκη η οποία επικυρώθηκε με την απόφαση του Δικαστηρίου στην υπόθεση NBIM για όμοια κατάχρηση δεσπόζουσας θέσεως, ήτοι για το σύστημα εκπτώσεων με στόχο την προσέλκυση πιστών πωλητών. Στην ανακοίνωση της Επιτροπής για την καθιέρωση κατευθυντήριων γραμμών σχετικά με τον υπολογισμό των προστίμων που επιβάλλονται κατ' εφαρμογή του άρθρου 15 παράγραφος 2 του κανονισμού αριθ. 17 και του άρθρου 65 παράγραφος 5, της συνθήκης ΕΚΑΧ, η επανάληψη θεωρείται επιβαρυντικό περιστατικό που μπορεί να επιφέρει αύξηση του ποσού του προστίμου.

(362) Η Michelin εκτιμά ότι το γεγονός ότι το Δικαστήριο αποφάνθηκε σχετικά με άλλη γεωγραφική αγορά αναιρεί τον επαναληπτικό χαρακτήρα των καταχρηστικών πρακτικών της Michelin. Αντίθετα, η Επιτροπή θεωρεί ότι μια επιχείρηση η οποία κατέχει δεσπόζουσα θέση και έχει καταδικασθεί από την Επιτροπή έχει υποχρέωση όχι μόνο να παύσει τις καταχρηστικές πρακτικές της στην σχετική αγορά, αλλά και να συμμορφώσει την εμπορική πολιτική

της, στο σύνολο της Κοινότητας, με την ατομική απόφαση που της απευθύνθηκε, πράγμα που ουδόλως έπραξε η Michelin.

- (363) Κατά συνέπεια, πρέπει να διαπιστωθεί ότι οι καταχρήσεις που διέπραξε η Michelin στις καθορισμένες σχετικές αγορές επιδεινώνονται από το γεγονός ότι αποτελούν επανάληψη, γεγονός το οποίο δικαιολογεί αύξηση του βασικού ποσού του προστίμου κατά 50 %, ήτοι κατά 7,6 εκατομμύρια ευρώ.»

Εξέταση των επιχειρημάτων της προσφεύγουσας

- 283 Η προσφεύγουσα διατείνεται ότι η Επιτροπή, με την προσβαλλομένη απόφαση, κακώς της καταλογίζει υποτροπή. Κατ' αρχάς, η προσφεύγουσα εκτιμά ότι οι πρακτικές, οι οποίες απετέλεσαν αντικείμενο κυρώσεως με την προσβαλλομένη απόφαση, δεν είναι όμοιες με αυτές που καταδικάστηκαν με την απόφαση NBIM της Επιτροπής (προπαρατεθείσα στη σκέψη 65) και την απόφαση του Δικαστηρίου Michelin κατά Επιτροπής (προπαρατεθείσα στη σκέψη 54).

- 284 Συναφώς, το Πρωτοδικείο υπενθυμίζει ότι η έννοια της υποτροπής, όπως γίνεται δεκτή σε ορισμένες εθνικές έννομες τάξεις, συνεπάγεται ότι το άτομο διέπραξε νέες παραβάσεις αφού του επιβλήθηκαν κυρώσεις για παρόμοιες παραβάσεις (απόφαση Thyssen Stahl κατά Επιτροπής, προπαρατεθείσα στη σκέψη 259, σκέψη 617). Σύμφωνα με τις κατευθυντήριες γραμμές, μία από τις ενδεικτικώς απαριθμούμενες περιπτώσεις, κατά τις οποίες συντρέχουν επιβαρυντικές περιστάσεις, είναι όταν «η εμπλεκόμενη επιχείρηση [...] έχει [...] διαπράξει κατά το παρελθόν παρόμοια παράβαση».

285 Η Επιτροπή ορθώς αποφάνθηκε ότι η παράβαση που απετέλεσε αντικείμενο της αποφάσεως NBIM της Επιτροπής (προπαρατεθείσα στη σκέψη 65), επί της οποίας εξεδόθη η απόφαση του Δικαστηρίου Michelin κατά Επιτροπής (προπαρατεθείσα στη σκέψη 54), ήταν παρεμφερής προς την παράβαση που αποτελεί αντικείμενο της προσβαλλομένης αποφάσεως.

286 Συγκεκριμένα, τόσο με την απόφαση NBIM (προπαρατεθείσα στη σκέψη 65) όσο και με την προσβαλλομένη απόφαση, η Επιτροπή έθεσε εν αμφιβόλω την εφαρμογή, εκ μέρους επιχειρήσεως κατέχουσας δεσπόζουσα θέση στην αγορά των καινούργιων ελαστικών αντικαταστάσεως για φορτηγά και λεωφορεία, συστήματος εκπτώσεων «ικαν[ού] να παρεμποδίζει τους μεταπωλητές από το να μπορούν να επιλέγουν, ανά πάσα στιγμή, ελεύθερα και σε συνάρτηση με την κατάσταση της αγοράς, την ευνοϊκότερη μεταξύ των προσφορών που τους κάνουν διάφοροι ανταγωνιστές και να αλλάζουν προμηθευτή χωρίς αισθητές οικονομικές δυσμενείς συνέπειες» (απόφαση Michelin κατά Επιτροπής, προπαρατεθείσα στη σκέψη 54, σκέψη 72). Τα συστήματα εκπτώσεων, τα οποία εξετάστηκαν με τις δύο αποφάσεις, «περιορίζ[αν] έτσι τη δυνατότητα επιλογής των μεταπωλητών όσον αφορά τις πηγές εφοδιασμού τους και καθιστ[ούσαν] δυσχερέστερη για τους ανταγωνιστές την είσοδο στην αγορά» (απόφαση Michelin κατά Επιτροπής, προπαρατεθείσα στη σκέψη 54, σκέψη 85). Επομένως, με τις δύο αποφάσεις, η Επιτροπή έθεσε εν αμφιβόλω εκπτώσεις μη δυνάμενες να εξομοιωθούν προς «απλ[ές] εκπτώσ[εις] ποσότητας που συνδέ[ονται] αποκλειστικά με τον όγκο αγορών» (απόφαση Michelin κατά Επιτροπής, προπαρατεθείσα στη σκέψη 54, σκέψη 72), αλλά οι οποίες, αντιθέτως, πρέπει να θεωρηθούν ως εκπτώσεις υπέρ πιστών πελατών, περιάγουσες τους μεταπωλητές σε «κατάσταση εξαρτήσεως» (απόφαση Michelin κατά Επιτροπής, προπαρατεθείσα στη σκέψη 54, σκέψη 85).

287 Η επιχειρηματολογία της προσφεύγουσας, η οποία αντλείται εκ του γεγονότος ότι, κατ' αυτήν, η απόφαση NBIM (προπαρατεθείσα στη σκέψη 65) αφορούσε σύστημα εκπτώσεων βάσει στόχων, δεν μπορεί να ευδοκιμήσει, εφόσον, αφενός, με την απόφαση NBIM (προπαρατεθείσα στη σκέψη 65), η Επιτροπή επικρίνει, όπως με την προσβαλλομένη απόφαση, το χαρακτηριστικό των συστημάτων εκπτώσεων να δημιουργούν πιστούς πελάτες και, αφετέρου, η προσβαλλομένη απόφαση επικρίνει, ιδίως, ομοίως ένα πραγματικό σύστημα εκπτώσεων βάσει στόχων, ήτοι το «πριμ προόδου» το οποίο κατέστη «πριμ για την επίτευξη στόχου» (αιτιολογικές σκέψεις 67 έως 74 και 260 έως 271 της προσβαλλομένης αποφάσεως).

- 288 Κατά συνέπεια, η απόφαση NBIM (προπαρατεθείσα στη σκέψη 65) και η προσβαλλομένη απόφαση αφορούν ομοειδείς παραβάσεις.
- 289 Δεύτερον, η προσφεύγουσα επισημαίνει ότι, κατά το παρελθόν, ουδέποτε υέστη κυρώσεις από την Επιτροπή για κατάχρηση δεσπόζουσας θέσεως ή για άλλες πρακτικές αντίθετες προς τον ανταγωνισμό. Ως εκ τούτου, η Επιτροπή δεν είχε δικαίωμα να προσαυξήσει το επιβληθέν στην προσφεύγουσα πρόστιμο, συνεκτιμώντας την παράβαση που διέπραξε η εταιρία NBIM επί της οποίας εξεδόθη η απόφαση NBIM (προπαρατεθείσα στη σκέψη 65).
- 290 Επιβάλλεται η διαπίστωση ότι η προσφεύγουσα επιβεβαίωσε, απαντώντας σε γραπτή ερώτηση του Πρωτοδικείου, ότι η εταιρία, την οποία αφορούσε η απόφαση NBIM (προμνημονευθείσα στη σκέψη 65) και εκείνη, την οποία αφορά η προσβαλλομένη απόφαση, είναι θυγατρικές, ελεγχόμενες αμέσως ή εμμέσως, κατά ποσοστό που υπερβαίνει το 99 %, από την ίδια μητρική εταιρία, ήτοι την Compagnie Générale des Établissements Michelin, με έδρα το Clermont-Ferrand. Ως εκ τούτου, μπορεί ευλόγως να συναχθεί ότι οι εν λόγω θυγατρικές δεν προσδιορίζουν κατά τρόπο αυτόνομο τη συμπεριφορά τους στην αγορά. Δεδομένου ότι το κοινοτικό δίκαιο του ανταγωνισμού αναγνωρίζει ότι διάφορες εταιρίες, που ανήκουν στον ίδιο όμιλο, αποτελούν οικονομική ενότητα και, επομένως, μία επιχείρηση, κατά την έννοια των άρθρων 81 ΕΚ και 82 ΕΚ, εάν οι εν λόγω εταιρίες δεν προσδιορίζουν κατά τρόπο αυτόνομο τη συμπεριφορά τους στην αγορά (απόφαση του Δικαστηρίου της 12ης Ιουλίου 1984, 170/83, Hydrotherm, Συλλογή 1984, σ. 2999, σκέψη 11· απόφαση του Πρωτοδικείου της 12ης Ιανουαρίου 1995, T-102/92, Viho κατά Επιτροπής, Συλλογή 1995, σ. II-17, σκέψη 50) και ότι, σύμφωνα με τη νομολογία, η Επιτροπή είχε τη δυνατότητα, εάν το επιθυμούσε, να επιβάλει το πρόστιμο στην ίδια μητρική εταιρία με τις δύο αποφάσεις (αποφάσεις του Δικαστηρίου της 14ης Ιουλίου 1972, 48/69, ICI κατά Επιτροπής, Συλλογή 1972-1973, σ. 99, σκέψεις 130 έως 140· της 21ης Φεβρουαρίου 1973, 6/72, Euroemballage Corporation και Continental Can Company κατά Επιτροπής, Συλλογή 1972-1973, σ. 445, σκέψη 15, και της 6ης Μαρτίου 1974, 6/73 και 7/73, Istituto Chemioterapico Italiano και Commercial Solvents κατά Επιτροπής, Συλλογή 1974, σ. 113, σκέψεις 36 έως 41· απόφαση της 1ης Απριλίου 1993, BPB Industries και British Gypsum κατά Επιτροπής, προπαρατεθείσα στη σκέψη 55, σκέψη 154), η Επιτροπή ορθώς έκρινε, με την προσβαλλομένη απόφαση, ότι η ίδια επιχείρηση είχε ήδη καταδικαστεί το 1981 για την ίδια παράβαση.

291 Τρίτον, η προσφεύγουσα διατείνεται ότι η Επιτροπή παρέβη το άρθρο 253 ΕΚ, παραβίασε τις αρχές της επιείκειας και της ίσης μεταχείρισης, παρέβη το άρθρο 15, παράγραφος 2, του κανονισμού αριθ. 17 και τις κατευθυντήριες γραμμές, εφαρμόζοντας ποσοστό προσαυξήσεως 50 % επί του βασικού ποσού του προστίμου, λόγω υποτροπής. Αφενός, κατά την προσφεύγουσα, η Επιτροπή δεν διευκρινίζει τους λόγους για τους οποίους εφήρμοσε ποσοστό 50 %. Αφετέρου, το εν λόγω ποσοστό είναι υπερβολικό, λαμβανομένων υπόψη των διαφορών μεταξύ των προσαπτόμενων πρακτικών στο πλαίσιο της υποθέσεως, επί της οποίας εξεδόθη η απόφαση του Δικαστηρίου Michelin κατά Επιτροπής προπαρατεθείσα στη σκέψη 54) και στο πλαίσιο ανωτέρω υποθέσεως, λαμβανομένης δε υπόψη της προηγούμενης πρακτικής της Επιτροπής όσον αφορά τη λήψη αποφάσεων [βλ. την απόφαση 94/215/ΕΚΑΧ της Επιτροπής, της 16ης Φεβρουαρίου 1994, σχετικά με διαδικασία εφαρμογής του άρθρου 65 της Συνθήκης ΕΚΑΧ όσον αφορά συμφωνίες και εναρμονισμένες πρακτικές που εφήρμοσαν ευρωπαίοι παραγωγοί δοκών χάλυβα (ΕΕ L 116, σ. 1), όπου εφαρμόστηκε ποσοστό προσαυξήσεως 33,3 %].

292 Πρέπει να υπομνηστεί ότι η Επιτροπή διαθέτει διακριτική ευχέρεια ως προς τον προσδιορισμό του ύψους του προστίμου (απόφαση του Πρωτοδικείου της 6ης Απριλίου 1995, T-150/89, Martinelli κατά Επιτροπής, Συλλογή 1995, σ. II-1165, σκέψη 59). Δεν έχει υποχρέωση να εφαρμόζει ακριβείς μαθηματικούς τύπους. Το γεγονός ότι η Επιτροπή, με άλλη απόφαση, επέβαλε προσαύξηση 33,3 % επί του βασικού ποσού λόγω υποτροπής δεν συνεπάγεται καθεαυτό ότι είχε υποχρέωση να επιβάλει το ίδιο ποσοστό προσαυξήσεως με την προσβαλλομένη απόφαση. Συγκεκριμένα, η προγενέστερη πρακτική της Επιτροπής κατά τη λήψη των αποφάσεων αυτών δεν χρησιμεύει η ίδια ως νομικό πλαίσιο των προστίμων που επιβάλλονται στον τομέα του ανταγωνισμού, δεδομένου ότι το νομικό αυτό πλαίσιο καθορίζεται αποκλειστικά από τον κανονισμό αριθ. 17 και από τις κατευθυντήριες γραμμές (βλ. σχετικώς την απόφαση LR AF 1998 κατά Επιτροπής, προπαρατεθείσα στη σκέψη 254, σκέψεις 234 και 337).

293 Πρέπει, ακολούθως, να υπομνηστεί ότι η Επιτροπή, κατά τον προσδιορισμό του ύψους του προστίμου, πρέπει να μεριμνά ώστε οι ενέργειές της να έχουν αποτρεπτικό αποτέλεσμα (απόφαση Irish Sugar κατά Επιτροπής, προπαρατεθείσα στη σκέψη 54, σκέψη 245). Η υποτροπή αποτελεί περίπτωση που δικαιολογεί σημαντική προσαύξηση του βασικού ποσού του προστίμου. Συγκεκριμένα, η υποτροπή αποτελεί απόδειξη περί του ότι η κύρωση, η οποία επιβλήθηκε προηγουμένως, δεν ήταν επαρκώς αποτρεπτική. Εν προκειμένω, η Επιτροπή είχε δικαίωμα να προσαυξήσει το βασικό ποσό του προστίμου κατά 50 %, προκειμένου να οδηγήσει τη συμπεριφορά της Michelin προς την τήρηση των κανόνων ανταγωνισμού της Συνθήκης.

Επί του τετάρτου λόγου ακυρώσεως: η Επιτροπή διέπραξε πρόδηλο σφάλμα εκτιμήσεως, παραβίασε τις αρχές της επιείκειας, της αναλογικότητας, της ίσης μεταχειρίσεως, της προστασίας της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης, παρέβη δε το άρθρο 15, παράγραφος 2, του κανονισμού αριθ. 17, τις κατευθυντήριες γραμμές, καθώς και το άρθρο 253 ΕΚ, παραλείποντας να λάβει υπόψη ορισμένες ελαφρυντικές περιστάσεις

Η προσβαλλομένη απόφαση

294 Με την αιτιολογική σκέψη 364 της προσβαλλομένης αποφάσεως εκτίθενται τα ακόλουθα:

«(364) Όπως αναφέρεται στο τμήμα Ε, η Michelin παρουσίασε τον Φεβρουάριο 1999 τροποποιήσεις της εμπορικής πολιτικής της οι οποίες άρχιζαν να ισχύουν από την 1η Ιανουαρίου 1999 και αποσκοπούσαν να θέσουν τέλος στην παράβαση. Οι τροποποιήσεις αυτές, οι οποίες πραγματοποιήθηκαν πριν ακόμα αποσταλεί στην επιχείρηση η ανακοίνωση των αιτιάσεων, αποτελούν ελαφρυντικό στοιχείο το οποίο δικαιολογεί μείωση του βασικού ποσού του προστίμου κατά 20 %, ήτοι κατά 3,04 εκατομμύρια ευρώ.»

Εξέταση των επιχειρημάτων της προσφεύγουσας

295 Πρώτον, η προσφεύγουσα διατείνεται ότι η Επιτροπή δεν έλαβε επαρκώς υπόψη, με την προσβαλλομένη απόφαση, την εκ μέρους της υποδειγματική συνεργασία.

296 Αφενός, η Επιτροπή υποτίμησε τη συνεργασία της προσφεύγουσας κατά τη διοικητική διαδικασία. Η προσφεύγουσα συνεργάστηκε, πράγματι, ενεργώς με την Επιτροπή από του Δεκεμβρίου 1997 και εξής. Αφετέρου, η συνεργασία αυτή

παρερμηνεύθηκε από την Επιτροπή, καθόσον η τροποποίηση των εμπορικών όρων της προσφεύγουσας στην κατεύθυνση που επιθυμούσε η Επιτροπή αναγόταν στον προ του Φεβρουαρίου 1999 χρόνο. Ειδικότερα, τον Δεκέμβριο του 1996, η προσφεύγουσα τροποίησε μονομερώς τους εμπορικούς όρους της και εγκατέλειψε πρακτικές, των οποίων η νομιμότητα αμφισβητήθηκε εκ των υστέρων από την Επιτροπή. Στις 30 Απριλίου 1998, η προσφεύγουσα ανέλαβε επισήμως τη δέσμευση έναντι της Επιτροπής να τροποποιήσει τους εμπορικούς όρους της στην κατεύθυνση που επιθυμούσε η τελευταία.

297 Η θέση της Επιτροπής, με την προσβαλλόμενη απόφαση, προξενεί έκπληξη, καθόσον, στο πλαίσιο άλλων υποθέσεων, κατά τις οποίες οι εμπλεκόμενες επιχειρήσεις συνεργάστηκαν πολύ αργότερα, οι δε προσαπτόμενες συμπεριφορές εμφάνιζαν μεγαλύτερη βαρύτητα από τις πρακτικές οι οποίες προσάπτονται στην προσφεύγουσα, η Επιτροπή περάτωσε τη διαδικασία χωρίς να εκδώσει απόφαση ή επιβάλλοντας συμβολικό πρόστιμο. Επομένως, ορθή εκτίμηση της εκ μέρους της προσφεύγουσας συνεργασίας θα έπρεπε να οδηγήσει σε μείωση του προστίμου υπερβαίνουσα κατά πολύ το 20 %.

298 Συναφώς, το Πρωτοδικείο υπενθυμίζει ότι η προσφεύγουσα διέπραξε, επί μακρά χρονική περίοδο, διάρκειας τουλάχιστον εννέα ετών, σοβαρή παράβαση του άρθρου 82 ΕΚ. Εξάλλου, πρόκειται για περίπτωση υποτροπής. Ακόμη και αν η προσφεύγουσα προχώρησε σε συνομιλίες με την Επιτροπή ήδη από το 1997, είναι αληθές ότι η παράβαση διήρκεσε μέχρι τις 31 Δεκεμβρίου 1998. Βεβαίως, η προσφεύγουσα έπαυσε την παράβαση πριν από την αποστολή της ανακοίνωσης αιτιάσεων, αλλά το γεγονός αυτό οδήγησε, ιδίως, σε μείωση του βασικού ποσού του προστίμου κατά 20 %. Όσον αφορά τις παραπομπές σε άλλες υποθέσεις, οι οποίες περατώθηκαν ή κατέληξαν στην επιβολή λιγότερο υψηλού ή συμβολικού προστίμου, πρέπει να υπομνηστεί ότι η προγενέστερη πρακτική της Επιτροπής κατά τη λήψη των αποφάσεων αυτών δεν χρησιμεύει η ίδια ως νομικό πλαίσιο των προστίμων που επιβάλλονται στον τομέα του ανταγωνισμού, δεδομένου ότι το νομικό αυτό πλαίσιο καθορίζεται αποκλειστικά και μόνον από τον κανονισμό αριθ. 17 και από τις κατευθυντήριες γραμμές (βλ. σχετικά την απόφαση LR AF 1998 κατά Επιτροπής, προπαρατεθείσα στη σκέψη 254, σκέψη 234). Ως εκ τούτου, το γεγονός ότι η Επιτροπή θεώρησε, κατά την πρακτική που ακολουθούσε προηγουμένως για τη λήψη των αποφάσεών της, ότι ορισμένα στοιχεία συνιστούσαν ελαφρυντικές περιστάσεις για την επιμέτρηση του προστίμου, επιφέροντα σημαντική μείωση του ύψους του

προστίμου ή την περάτωση της διαδικασίας, δεν συνεπάγεται ότι είναι υποχρεωμένη να εκφέρει την ίδια κρίση και επί της παρούσας υποθέσεως (βλ. σχετικώς τις αποφάσεις του Πρωτοδικείου της 14ης Μαΐου 1998, T-347/94, *Mayr-Melnhof κατά Επιτροπής*, Συλλογή 1998, σ. II-1751, σκέψη 368, καθώς και LR AF 1998 κατά Επιτροπής, προπαρατεθείσα στη σκέψη 254, σκέψη 337).

299 Εν πάση περιπτώσει, η Επιτροπή έλαβε προσηκόντως υπόψη την εκ μέρους της προσφεύγουσας συνεργασία, μειώνοντας το ύψος του προστίμου κατά 20 %.

300 Δεύτερον, η προσφεύγουσα διατείνεται ότι η Επιτροπή όφειλε να λάβει υπόψη διάφορες άλλες ελαφρυντικές περιστάσεις. Η προσφεύγουσα επισημαίνει, εκ προοιμίου, ότι με δική της πρωτοβουλία ήλθε σε επαφή με την Επιτροπή τον Ιούλιο του 1996. Η τελευταία εξέφρασε την αντίθεσή της σε ορισμένες πρακτικές για πρώτη φορά στις 16 Δεκεμβρίου 1997. Η προσφεύγουσα τροποποίησε τους εμπορικούς όρους της όπως επιθυμούσε η Επιτροπή σε χρονικό διάστημα κατά τι μεγαλύτερο του τετραμήνου (στις 30 Απριλίου 1998). Η προσφεύγουσα υποστηρίζει ότι η διάρκεια της παραβάσεως θα ήταν μικρότερη εάν η Επιτροπή αποσαφήνιζε ταχύτερα τη θέση της (βλ. την απόφαση *Istituto Chemioterapico Italiano και Commercial Solvents κατά Επιτροπής*, προπαρατεθείσα στη σκέψη 290, σκέψη 51· απόφαση του Πρωτοδικείου της 20ής Απριλίου 1999, T-305/94 έως T-307/94, T-313/94 έως T-316/94, T-318/94, T-325/94, T-328/94, T-329/94 και T-335/94, *Limburgse Vinyl Maatschappij κ.λπ. κατά Επιτροπής*, Συλλογή 1999, σ. II-931, σκέψη 1158). Περαιτέρω, η προσφεύγουσα διατείνεται ότι ευρισκόταν σε τακτική επαφή με τη ΓΔ Ανταγωνισμού. Παραπέμπει, ειδικότερα, στην επιστολή της ΓΔ Ανταγωνισμού της 31ης Μαΐου 1989, στα πρακτικά των συνομιλιών μεταξύ της ίδιας και της ΓΔ Ανταγωνισμού, της 6ης Αυγούστου 1991, καθώς και σε βεβαίωση του κ. de la Laurencie, πρώην προϊσταμένου της ΓΔ Ανταγωνισμού. Από του έτους 1991 και εξής, οι επαφές αφορούσαν ειδικώς τη συμβατότητα της τιμολογιακής πολιτικής της προσφεύγουσας προς το γαλλικό δίκαιο του ανταγωνισμού. Ο έλεγχος εκ μέρους της ΓΔ Ανταγωνισμού αφορούσε ομοίως το κοινοτικό δίκαιο του ανταγωνισμού. Όπως προκύπτει, κατά την προσφεύγουσα, από τα πρακτικά της συνεδρίασεως της 6ης Αυγούστου 1991, η ΓΔ Ανταγωνισμού edήλωσε ότι η τιμολογιακή πολιτική της προσφεύγουσας δεν οδηγούσε σε «στεγανοποίηση εντός των χωρών της ΕΟΚ» και ότι «οι Βρυξέλλες δεν πρέπει να διατυπώσουν επικρίσεις». Επομένως, η συμπεριφορά της προσφεύγουσας αποδεικνύει ότι αυτή δεν αποπειράθηκε να αποκρύψει τα συστήματα εκπτώσεων που εφήρμοζε. Αντιθέτως, τα εξέθεσε καλοπίστως ενώπιον της αρμόδιας αρχής του κράτους μέλους της προς έγκριση. Η προσφεύγουσα διατείνεται ότι οι επαφές με τη ΓΔ Ανταγωνισμού τής δημιούργησαν δικαιολογημένη

εμπιστοσύνη ως προς τη νομιμότητα των όρων πωλήσεών της, περιλαμβανομένων των συστημάτων εκπτώσεών της (τα οποία, κατά τους ισχυρισμούς της, εξετάστηκαν ειδικώς από τη ΓΔ Ανταγωνισμού), ή, τουλάχιστον, τη θεμητή προσδοκία ότι δεν θα υφίστατο κυρώσεις για τις εν λόγω συμπεριφορές. Η προσφεύγουσα προσθέτει ακόμη ότι, για τους αυτούς λόγους, η Επιτροπή δεν μπορεί να ισχυριστεί ότι η παραβίαση ενείχε δόλο.

- 301 Τέλος, η προσφεύγουσα υποστηρίζει ότι η Επιτροπή καταδίκασε για πρώτη φορά την πρακτική απλώς και μόνον χορηγήσεως εκπτώσεως βάσει ποσότητας εκ του λόγου ότι η περίοδος αναφοράς υπερέβαινε το τρίμηνο. Λαμβανομένου υπόψη του καινοφανούς χαρακτηρισμού της πρακτικής ως καταχρηστικής, η Επιτροπή θα έπρεπε είτε να μην επιβάλει καθόλου είτε να επιβάλει συμβολικό πρόστιμο.
- 302 Το Πρωτοδικείο διαπιστώνει, εκ προοιμίου, ότι το γεγονός ότι η προσφεύγουσα ήλθε με δική της πρωτοβουλία σε επαφή με την Επιτροπή, τον Ιούλιο του 1996, δεν μπορεί να αποτελέσει ελαφρυντική περίσταση, εφόσον η ίδια η Επιτροπή είχε ήδη κινηθεί διαδικασία έρευνας από του Μαΐου 1996 (αιτιολογική σκέψη 2 της προσβαλλομένης αποφάσεως).
- 303 Εν συνεχεία, όσον αφορά το επιχείρημα ότι η διάρκεια της παραβάσεως θα ήταν μικρότερη εάν η Επιτροπή είχε αποσαφηνίσει ταχύτερα τα θέση της, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι η σχετική διάρκεια της έρευνας, η οποία διεξήχθη από την Επιτροπή και διήρκεσε τρία έτη, ακολούθως δε της ίδιας της διοικητικής διαδικασίας η οποία διήρκεσε δύο έτη, εξηγείται από την πολυπλοκότητα και την έκταση των ερωτημάτων της Επιτροπής, τα οποία είχαν ως αντικείμενο διάφορα πολύπλοκα συστήματα εκπτώσεων που εφήρμοξε η προσφεύγουσα (βλ. σχετικώς την απόφαση της 6ης Οκτωβρίου 1994, Tetra Pak κατά Επιτροπής, προπαρατεθείσα στη σκέψη 163, σκέψη 245).
- 304 Εν πάση περιπτώσει, η προσφεύγουσα δεν είχε ανάγκη διασαφήσεων εκ μέρους της Επιτροπής προκειμένου να αντιληφθεί ότι συστήματα εκπτώσεων, τα οποία έχουν σκοπό τη δημιουργία κύκλου πιστών πελατών, αντιβαίνουν προς το άρθρο 82 ΕΚ. Η διαπίστωση αυτή προκύπτει, πράγματι, από πάγια νομολογία (βλ. τις σκέψεις 56 έως 60 ανωτέρω).

305 Όσον αφορά τις επαφές της προσφεύγουσας με τη ΓΔ Ανταγωνισμού, δεν προκύπτει από κανένα έγγραφο ότι η εν λόγω υπηρεσία ενέκρινε, υπό το φως του άρθρου 82 ΕΚ, τα συστήματα εκπτώσεων που εφήρμοξε η προσφεύγουσα. Βεβαίως, προκύπτει από την επιστολή της 31ης Μαΐου 1989 ότι τα εν λόγω συστήματα εκπτώσεων συζητήθηκαν με τη ΓΔ Ανταγωνισμού, διότι αυτή θεωρούσε ότι «το σύνολο των εκπτώσεων και επιστροφών “που είναι κατ’ αρχήν κεκτημένες”» όφειλε «να αναγράφεται επί [των] τιμολογίων [...] ανεξαρτήτως της ημερομηνίας του διακανονισμού». Πράγματι, η αναφορά των εκπτώσεων επί του τιμολογίου παρείχε τη δυνατότητα στον πωλητή, σύμφωνα με τη ΓΔ Ανταγωνισμού, «να υπολογίζει την τιμή με την οποία μεταπωλούσε, αφορμώμενος από βάση εγγύτερη προς την πραγματικότητα». Ακόμα και αν η ΓΔ Ανταγωνισμού, στο άμεσο μέλλον, επεδείκνυε ανοχή προς την πρόταση της προσφεύγουσας, ήτοι «την κατάρτιση [...] στην αρχή του έτους “κατ’ εκτίμηση πίνακα όρων Michelin” για το τρέχον έτος», η ΓΔ Ανταγωνισμού θεωρούσε ότι «μελλοντικώς ο μόνος ορθός τρόπος εφαρμογής των διατάξεων είναι η αναγραφή επί του τιμολογίου [του συνόλου των εκπτώσεων που θεωρούνται καταρχήν κεκτημένες]». Επομένως, δεν προκύπτει από την επιστολή αυτή ότι η ΓΔ Ανταγωνισμού θεώρησε ότι τα συστήματα εκπτώσεων, τα οποία εφήρμοξε η προσφεύγουσα, ήταν συμβατά προς το άρθρο 82 ΕΚ ή προς το γαλλικό δίκαιο. Όπως προκύπτει από τη βεβαίωση του κ. de la Laurencie, οι συνομιλίες αφορούσαν τις δυσχέρειες τις οποίες συνεπήγετο το σύστημα εκπτώσεων, που εφήρμοξε η Michelin, ως προς τον καθορισμό του «ορίου μεταπωλήσεως με ζημία». Πράγματι, η γαλλική νομοθεσία απαγόρευε τη μεταπώληση με ζημία.

306 Από τα πρακτικά των συνομιλιών της προσφεύγουσας με τη ΓΔ Ανταγωνισμού στις 7 Φεβρουαρίου 1991, προκύπτει ότι η ΓΔ Ανταγωνισμού, πόρρω απέχουσα από του να εγκρίνει το σύστημα εκπτώσεων της προσφεύγουσας, έθεσε ερωτήματα όσον αφορά τη «νομιμότητα του συστήματος [...] εκπτώσεων στο τέλος του έτους». Το σύστημα των εκπτώσεων θεωρούνταν ως «εμπόδιο στον ανταγωνισμό» και η ΓΔ Ανταγωνισμού προειδοποίησε την προσφεύγουσα ότι, εάν «συνέχιζ[ε] τις παρούσες πρακτικές της, κινδύνευ[ε] να εμπλακεί σε δίκη που μπορεί να αποβεί δαπανηρότατη».

307 Όσον αφορά τα πρακτικά της συνεδριάσεως της 6ης Αυγούστου 1991, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι, όπως προκύπτει από το έγγραφο αυτό, η προσφεύγουσα πληροφόρησε τη ΓΔ Ανταγωνισμού, κατά την εν λόγω συνεδρίαση, για την αύξηση των τιμών της κατά 10 %. Στο ερώτημα εάν η «αύξηση αυτή [ήταν] γενική στην ΕΟΚ», η προσφεύγουσα απάντησε καταφατικά. Η ΓΔ Ανταγωνισμού απάντησε τότε: «Επομένως, δεν θα υπάρξει στεγανοποίηση εντός των χωρών της ΕΟΚ. Η Michelin δεν μπορεί να κατηγορηθεί για κατάτμηση της αγοράς. Οι Βρυξέλλες δεν πρέπει να

διατυπώσουν επικρίσεις.» Επανειλημμένως, η προσφεύγουσα στηρίζεται σε αυτό το απόσπασμα για να υποστηρίξει ότι το σύστημα εκπτώσεων της εγκρίθηκε από τη ΓΔ Ανταγωνισμού. Ωστόσο, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι η συνεδρίαση αφορούσε μόνον την αύξηση των τιμών της προσφεύγουσας και όχι τη νομιμότητα του συστήματος εκπτώσεων που αυτή εφήρμοξε.

308 Κατά συνέπεια, οι επαφές τις οποίες διατηρούσε η προσφεύγουσα με τη ΓΔ Ανταγωνισμού, δεν μπορεί να της δημιουργήσαν δικαιολογημένη εμπιστοσύνη ως προς το γεγονός ότι το σύστημα εκπτώσεων της συνάδει προς το άρθρο 82 ΕΚ. Οι επαφές, τις οποίες διατηρούσε με την εν λόγω υπηρεσία, δεν μπορούν, επομένως, να θεωρηθούν ως ελαφρυντική περίπτωση, ούτε ως στοιχείο δυνάμενο να κλονίσει τη διαπίστωση ότι η παράβαση ενείχε δόλο.

309 Τέλος, αντιθέτως προς όσα ισχυρίζεται η προσφεύγουσα, οι εκπτώσεις βάσει ποσότητας, τις οποίες εφήρμοξε, δεν είναι απλές εκπτώσεις ποσότητας. Πρόκειται για σύστημα εκπτώσεων συνεπαγόμενων τη δημιουργία κύκλου πιστών πελατών το οποίο, κατά πάγια νομολογία και πάγια πρακτική στη λήψη αποφάσεων, απαγορεύεται από το άρθρο 82 ΕΚ, οσάκις εφαρμόζεται από επιχείρηση κατέχουσα δεσπίζουσα θέση (βλ. τη νομολογία που παρατίθεται με τις σκέψεις 56 έως 60 ανωτέρω). Ως εκ τούτου, δεν είναι καθόλου «καινοφανής» ο χαρακτηρισμός των πρακτικών της προσφεύγουσας ως καταχρήσεως δεσπίζουσας θέσεως.

310 Κατά συνέπεια, ούτε ο τέταρτος λόγος ακυρώσεως μπορεί να γίνει δεκτός.

Επί του πέμπτου λόγου ακυρώσεως, περί παραβάσεως του άρθρου 7, παράγραφος 1, της ΕΣΔΑ

311 Η προσφεύγουσα διατείνεται ότι η Επιτροπή παρέβη το άρθρο 7, παράγραφος 1, της ΕΣΔΑ, επιβάλλοντάς της κυρώσεις για δήθεν διαπραχθείσες καταχρήσεις.

Επισημαίνει ότι πολλές από τις κατ' αυτής αιτιάσεις δεν συνάδουν προς την προγενέστερη πρακτική της Επιτροπής όσον αφορά την κατάχρηση δεσπόζουσας θέσεως. Συναφώς, παραπέμπει ρητώς στην προσέγγιση, την οποία ακολούθησε η Επιτροπή με την προσβαλλομένη απόφαση όσον αφορά τις εκπτώσεις βάσει ποσότητας και την υποχρέωση των πωλητών να διαφημίζουν τα προϊόντα της Michelin. Το άρθρο 7, παράγραφος 1, της ΕΣΔΑ απαγορεύει αιφνίδιες μεταστροφές πρακτικών ως προς τη λήψη αποφάσεων κατόπιν των οποίων καθίστανται κολάσιμες συμπεριφορές που μέχρι τότε θεωρούνταν νόμιμες.

- 312 Ο λόγος αυτός πρέπει ομοίως να απορριφθεί. Συγκεκριμένα, στηρίζεται εσφαλμένως επί του δήθεν καινοφανούς χαρακτήρα των νομικών ζητημάτων, επί των οποίων αποφάνθηκε η προσβαλλομένη απόφαση (βλ. τη σκέψη 309 ανωτέρω).

3. Γενικό συμπέρασμα

- 313 Από όλα τα προεκτεθέντα προκύπτει ότι η προσφυγή πρέπει να απορριφθεί στο σύνολό της.

Επί των δικαστικών εξόδων

- 314 Δυνάμει του άρθρου 87, παράγραφος 2, του Κανονισμού Διαδικασίας, ο ηττηθείς διάδικος καταδικάζεται στα έξοδα, εφόσον υπήρχε σχετικό αίτημα του νικήσαντος διαδίκου. Επειδή η προσφεύγουσα ηττήθηκε και η Επιτροπή είχε διατυπώσει σχετικό αίτημα, η προσφεύγουσα καταδικάζεται να φέρει, εκτός από τα δικά της έξοδα, τα δικαστικά έξοδα της Επιτροπής.
- 315 Σύμφωνα με το άρθρο 87, παράγραφος 4, τρίτο εδάφιο, του Κανονισμού Διαδικασίας, η παρεμβαίνουσα φέρει τα δικαστικά της έξοδα.

Για τους λόγους αυτούς,

ΤΟ ΠΡΩΤΟΔΙΚΕΙΟ (τρίτο τμήμα)

αποφασίζει:

- 1) **Απορρίπτει την προσφυγή.**

- 2) **Η προσφεύγουσα φέρει τα δικαστικά της έξοδα, καθώς και εκείνα της Επιτροπής.**

- 3) **Η Bandag Inc. φέρει τα δικαστικά της έξοδα.**

Lenaerts

Azizi

Jaeger

Δημοσιεύθηκε σε δημόσια συνεδρίαση στο Λουξεμβούργο στις 30 Σεπτεμβρίου 2003.

Ο Γραμματέας

Ο Πρόεδρος

H. Jung

K. Lenaerts